

AGATHA CHRISTIE

GYILKOSSÁG AZ ORIENT EXPRESSZEN

NF

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

A tények

ELSŐ FEJEZET

Fontos utas a Taurus expresszen

7

MÁSODIK FEJEZET

A Tokatlian Szálló

17

HARMADIK FEJEZET

Poirot nem vállal egy megbízást

26

NEGYEDIK FEJEZET

Kiáltás az éjszakában

35

ÖTÖDIK FEJEZET

A bűntény

40

HATODIK FEJEZET

Asszonyra vall!

53

HETEDIK FEJEZET

A holttest

61

NYOLCADIK FEJEZET

Az Armstrong lány elrablása

72

MÁSODIK RÉSZ

A vallomások

ELSŐ FEJEZET

A hálókocsi-kalauz vallomása

79

MÁSODIK FEJEZET

A titkár vallomása

85

HARMADIK FEJEZET

Az inas vallomása

90

NEGYEDIK FEJEZET

Az amerikai hölgy vallomása

96

ÖTÖDIK FEJEZET

A svéd hölgy vallomása

105

HATODIK FEJEZET

Az orosz hercegné vallomása

111

HETEDIK FEJEZET

Andrényi gróf és grófné vallomása

118

NYOLCADIK FEJEZET

Arbuthnot ezredes vallomása

124

KILENCEDIK FEJEZET

Hardman úr vallomása

133

TIZEDIK FEJEZET

Az olasz vallomása

141

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Debenham kisasszony vallomása

146

TIZENKETTEDIK FEJEZET

A német komorna vallomása

152

TIZENHARMADIK FEJEZET

Az utasok vallomásának összefoglalása

159

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Miről tanúskodott a fegyver?

168

TIZENÖTÖDIK FEJEZET
Miről tanúskodtak az utasok csomagjai?
176

HARMADIK RÉSZ
*Poirot hátradől a széken
és gondolkozik*

ELSŐ FEJEZET
Melyikük?
195

MÁSODIK FEJEZET
Tíz kérdés
203

HARMADIK FEJEZET
Néhány jelentőségteljes pont
209

NEGYEDIK FEJEZET
Zsírfort egy magyar útlevelemben
219

ÖTÖDIK FEJEZET
Dragomirov hercegné keresztnéve
226

HATODIK FEJEZET
Második beszélgetés Arbuthnot ezredessel
232

HETEDIK FEJEZET
Kicsoda Mary Debenham?
236

NYOLCADIK FEJEZET
További meglepetések
241

KILENCEDIK FEJEZET
Poirot két megoldása
248

AGATHA
CHRISTIE

GYILKOSSÁG
AZ ORIENT EXPRESSZEN

Fordította

Katona Tamás

AGATHA
CHRISTIE

GYILKOSSÁG
AZ
ORIENT EXPRESSZEN

Európa Könyvkiadó
Budapest, 2001

Agatha Christie: Murder on the Orient Express
Copyright © Agatha Christie Mallowan, 1934

Hungarian translation © Katona Tamás, 1980

A szerzőtől az Európa Könyvkiadónál
a közelmúltban megjelent:

Az ABC-gyilkosságok
Az Ackroyd-gyilkosság
Bűbájos gyilkosok
Holttest a könyvtárszobában
Nemesis
Öt kismalac
Paddington 16.50
Temetni veszélyes
Tíz kicsi néger

HU ISSN 0865-980 X

ELSŐ RÉSZ

A tények

Fontos utas a Taurus expresszen

Téli reggel Szíriában, öt óra. Az aleppói pályaudvaron bent áll a menetrendekben hangzatosan Taurus expressznek nevezett vonat. Étkezőkocsi, hálókocsi, és két kocsi helyi utasoknak.

A hálókocsi lépcsőjénél egy fiatal hadnagy állt makulátlan egyenruhában, és egy füle hegyéig bebugyolált kis emberrel beszélgetett, akiből csak a rózsaszín orra és fölfelé kanyarodó bajuszának két vége volt látható.

Dermesztő hideg volt, és bár ilyenkor igazán nem irigylésre méltó feladat előkelő idegeneket kikísérni, Dubosc hadnagy vitézül megállta a helyét. Veretes franciasággal fogalmazta meg udvarias mondatait. Nem mintha tudta volna, mi történt tulajdonképpen. Hallani mindenfélét hallott, mint ilyen esetekben mindig. A tábornoknak - az ő tábornokának - egyre rosszabb volt a kedve. Aztán megjött ez az ismeretlen belga - egyenesen Angliából, ha igaz. Eltelt egy hét, egy különös feszültséggel tele hét. Aztán különböző dolgok történtek. Egy magas állású tiszt öngyilkos lett, egy másik váratlanul leköszönt, az aggódó arcok most már kevésbé aggodalmasnak látszottak, bizonyos katonai óvatossági intézkedéseket pedig feloldottak. És a tábornok, Dubosc hadnagy tábornoka, egyszerre tíz évvel fiatalabbnak tetszett.

Dubosc hallotta a tábornok és az idegen egyik beszélgetésének egy részét.

- Megmentett minket, barátom! - mondta a tábornok meghatódva, nagy fehér bajusza megremegett, ahogy beszélt. - Megmentette a francia hadsereg becsületét! Megakadályozta a vérontást! Hogyan köszönhetném meg, hogy a segítségemre sietett? Hogy eljött ide, a világ végére...

Erre az idegen, akinek melleleg Hercule Poirot volt a neve, nagyon találóan válaszolt, valami olyasféle is volt benne, hogy de hiszen maga is megmentette az életemet annak idején. Erre viszont a tábornok felelt nagyon találóan, hogy abban a régi dologban neki semmi érdeme nem volt; újra meg újra emlegették Franciaországot, Belgiumot, a dicsőséget, a becsületet és hasonló magasztos dolgokat, aztán szívélyesen egymás nyakába borultak, és a beszélgetés véget ért.

Dubosc hadnagy még akkor sem tudta, miről is volt szó tulajdonképpen, de mert őt bízták meg, hogy kísérje ki Poirot urat a Taurus expresszhez, a reményteljes pályafutás előtt álló fiatal tisztek buzgó odaadásával teljesítette a parancsot.

- Ma vasárnap van - mondta Dubosc hadnagy. - Holnap, azaz hétfőn este már Isztambulban lesz.

Ezt a megjegyzést már nem először mondta ki a nap folyamán. Van ezeknek az indulásra váró vonatok melletti társalgásoknak valamiféle ismételtető jellege.

- Úgy van - helyeselt Poirot.

- És néhány napig ugyebár ott szándékozik maradni?

- Csakugyan. Még sohasem jártam Isztambulban. Kár volna egyszerűen keresztülszáguldani raj-

ta - mondta az idegen, és sokatmondóan pattintott az ujjával. - Nincs semmi sürgős dolgom. Néhány napig ott maradok mint egyszerű turista.

- Az Aja Szófia gyönyörű - mondta Dubosc hadnagy, bár sose látta.

Hideg szél füttyült végig a peronon. Mindketten összerázkódtak. Dubosc hadnagy alattomban vett egy pillantást az órájára. Öt perc múlva öt! Már csak öt perc.

Félt, hogy az idegen is észrevette ezt a pillantást, gyorsan újra beszélni kezdett.

- Kevesen utaznak az évnék ebben a szakában - mondta, és felnézett a hálókocsi ablakára.

- Úgy van - helyeselt Poirot.

- Reméljük, nem akad el a vonat a hóban a hegyek között!

- Meg szokott történni?

- Megegett már. De ebben az évben még nem.

- Reméljük, nem is fog - mondta Poirot. - Bár az európai időjárás-jelentés meglehetősen kedvezőtlen.

- Meglehetősen. A Balkánon sok a hó.

- Azt hallom, Németországban is.

- Hát mindenesetre - kezdte Dubosc hadnagy újra, mert a beszélgetés megint akadozni látszott - holnap este hét óra negyven perckor már Konsztantinápolyban lesz.

- Igen - mondta Poirot, és csüggedten folytatta: - Azt hallom, hogy az Aja Szófia nagyon szép.

- Azt mondják, gyönyörű.

Fejük fölött az egyik hálókocsifülke ablakában félrehúzták a függönyt. Egy fiatal nő nézett ki az ablakon.

Mary Debenham előző csütörtökön hagyta el Bagdadot, és azóta nem sokat aludt. Sem Kirku-

kig a vonatban, sem Moszulban a szállodában, sem most éjszaka a hálókocsiban. Belefáradt, hogy ébren heverjen a túlfűtött fülke fullasztó hőségében, felkelt tehát, és kinézett az ablakon.

Ez biztosan Aleppo. Látni persze semmit sem lehet. Csak egy hosszú, rosszul világított peront. Valahol hangosan, ingerülten veszekednek arabul. A két férfi az ablak alatt franciául társalog. Az egyik egy francia tiszt, a másik meg egy nagy bajszú emberke. Elmosolyodott. Még sohasem látott ennyire bebugyolálva senkit. Nagyon hideg lehet odakint. Azért fűtik a vonatot ilyen istentelenül. Megpróbálta lejjebb nyomni az ablakot, de nem sikerült.

A hálókocsi-kalauz odalépett a két férfihoz. Indul a vonat, mondta, ideje, hogy az úr felszálljon. Az emberke megemelte a kalapját. Mekkora tojásfej! Mary Debenham el volt foglalva gondolataival, de mégis elmosolyodott. Milyen nevetséges külsejű emberke! Az ilyet nem is lehet komolyan venni.

Dubosc hadnagy a búcsúszavait mondta. Előre megfogalmazta magában, de várt vele az utolsó pillanatig. Gyönyörű, veretes nyelvezetű kis beszéd volt.

Poirot sem hagyta magát, ugyanilyen formában válaszolt.

- Beszállás, monsieur - mondta a hálókocsi-kalauz.

Poirot szinte vonakodva kapaszkodott fel a kocsiba. A kalauz utána. Poirot integetett. Dubosc hadnagy tisztelgett. A vonat nagyot döccent, és lassan megindult.

- Végre - morogta Hercule Poirot.

- Brrrrrr - mondta Dubosc hadnagy, mert csak most vette észre, milyen hideg van.

- Parancsoljon, monsieur! - mutatta meg színészi kézmozdulattal Poirot-nak a fülke szépségét és a poggyász hibátlan elrendezését a kalauz. - A kis bőröndöt ide tettem, monsieur.

A kinyújtott kezét nem lehetett félreérteni. Poirot egy bankjegyet nyomott bele.

- Köszönöm, monsieur - mondta a kalauz, és egyszerre fūrge és határozott lett. - A jegyek már nálam vannak, monsieur. Szabad elkérnem az útlevelét? Uraságod Isztambulban megszakítja az utat, ha jól értettem.

Poirot bólintott.

- Ilyenkor nem sokan utaznak, ugye? - mondta.

- Bizony nem, monsieur. Csak két másik utasom van, mind a kettő angol. Egy ezredes Indiából és egy fiatal hölgy Bagdadból. Parancsol még valamit uraságod?

Az uraság egy kis üveg Perrier-t parancsolt.

Reggel öt órakor vonatra szállni elég kellemetlen dolog. Még csak két óra múlva lesz világos. Poirot érezte, hogy keveset aludt az éjjel, meg hogy sikeresen teljesítette kényes küldetését, összegömbölyödött tehát az ágy sarkában, és elaludt.

Mikor felébredt, fél tízre járt az idő, így aztán átvándorolt az étkezőkocsiba, hogy egy kis forró kávéhoz jusson.

Csak egy utas volt az étkezőkocsiban, alighanem a fiatal angol hölgy, akiről a kalauz beszélt. Magas, karcsú, sötét hajú - körülbelül huszonnyolc éves. Hűvös magabiztossággal ette a reggelijét, és ahogy odaszólt a pincérnek, hogy hozzon még kávé, érezni lehetett, hogy otthonosan mozog a világban, és nem újdonság számára az utazás. Vékony anyagból készült sötét útiruha volt rajta, éppen a vasút túlfűtött levegőjéhez való.

Hercule Poirot-nak nem volt jobb dolga, azzal foglalta el magát, hogy lehetőleg nem feltűnően, de figyelte a hölgyet.

Ez a fiatal nő, gondolta magában, bárhova megy is, kifogástalanul tud vigyázni magára. Higgadt és magabiztos. Poirot-nak tetszetek az arc szigorúan szabályos vonásai és a bőr finom sápadtsága. Tetszetek neki a fényes fekete haj rendezett göndör fűtjei és a szem hűvös, személytelen szürkesége. Mégis, összegezte magában, ez a nő egy kicsit céltudatosabb annál, amilyennek Poirot *a jolie femme-okat*, a csinos hölgyeket szerette.

Ekkor egy másik utas lépett be az étkezőkocsiba. Negyven és ötven közötti, vékony, magas, napbarnított, őszülő halántékú férfi.

„Az ezredes Indiából” - gondolta Poirot.

Az újonnan jött meghajolt a lány felé.

- Jó reggelt, Debenham kisasszony.

- Jó reggelt, Arbuthnot ezredes.

Az ezredes keze a lánnyal szemben lévő szék támláján volt.

- Megengedi? - kérdezte.

- Természetesen. Foglaljon helyet.

- Tudja, reggeli közben voltaképpen nem szokás sokat fecsegni.

- Az a legjobb benne. Különben sem kell félni tőlem.

Az ezredes letelepedett.

- Pincér! - kiáltotta ellentmondást nem tűrő hangon.

Tojást és kávért rendelt. Egy pillantásra méltatta Hercule Poirot-t, de aztán közönyösen elfordította a fejét. Poirot ismerte az angol észjárást, tudta, hogy az ezredes azt mondja magában: „Valami közönséges külföldi.”

A két angol - nemzeti szokásaikhoz illően - valóban nem sokat beszélt. Alig néhány szót váltottak, aztán a lány felállt, és visszament a fürkéjébe.

Délben megint kettesben ültek az asztalnál, és megint keresztülnéztek a harmadik utason. De most már élénkebben társalogtak, mint reggelenél. Arbuthnot ezredes Pandzsábról mesélt, és néha-néha kérdezett valamit Bagdadról a lánytól, aki, mint kiderült, nevelőnő volt ott. A beszélgetés során közös ismerősökre bukkantak, nyomban barátságosabbak is lettek egymáshoz, kevésbé merevek. Meghányták-vetették az öreg Tommy Ez-meg-ez és az öreg Reggie Az-meg-az történetét. Az ezredes azt is megkérdezte, hogy a kisasszony megáll-e Isztambulban, vagy nyomban továbbutazik Angliába.

- Továbbutazom.

- Nem kár kihagyni Isztambult?

- Két évvel ezelőtt, jövet is ezen az útvonalon utaztam. Három napot töltöttem Isztambulban.

- Értem. És csak annyit mondhatok: nagyon örülök, hogy nyomban továbbutazik. Mert én is ezt teszem.

Ügyetlenül meg is hajolt ültében, és el is vörösödött egy kissé.

„Nem is érzéketlen ember a mi ezredesünk - gondolta magában Hercule Poirot örömmel. - A vonat ugyanolyan veszélyes, mint egy tengeri utazás!”

Debenham kisasszony csak annyit felelt kimérten, hogy ez nagyon kellemes lesz. De egy kicsit rendreutasító volt a hangja.

Hercule Poirot észrevehette, hogy az ezredes átkíséri a lányt a hálókocsiba. A vonat útja nem-sokára a Taurus-hegység gyönyörű tájain vezetett

keresztül. A két angol egymás mellett állva nézett ki a folyosóról a hegyesoros „Kilikia kapuja” felé. A lány hirtelen felsóhajtott. Poirot ott állt a közeliükben, hallotta, hogy mit suttog:

- Gyönyörű ! Bárcsak... Bárcsak...
- Bárcsak?
- Bárcsak nyugodtan élvezhetném!

Arbuthnot nem felelt. Szögletes álla most még fenyegetőbbnek, még határozottabbnak látszott.

- Sokért nem adnám, ha maga nem lenne benne a dologban - mondta aztán.

- Csitt, az istenért.

- Ugyan! Semmi baj! - mondta az ezredes, ingerült pillantást vetett Poirot-ra, aztán folytatta: - Azt a gondolatot sem szeretem, hogy maga nevelő, ki van szolgáltatva zsarnoki anyák és fárasztó leszármazottaik kénye-kedvének.

A lány egy kicsit megfélemedezett magáról, és fölnevetett.

- Tévesek az elképzelései. A szegény elnyomott nevelő korszaka már a múlté. Megnyugtathatom, hogy inkább a szülők vannak kiszolgáltatva énnekem.

Elhallgattak. Lehet, hogy Arbuthnot szégyellte magát az előző kifakadás miatt.

„Furcsa kis komédia szemtanúja vagyok” - gondolta Poirot magában elgondolkozva.

Később volt oka rá, hogy visszaemlékezzen erre a gondolatára.

Éjjel fél tizenkettőkor érkeztek Konyába. A két angol kiszállt, hogy egy kicsit megmozgassa a lábát, fél és alá sétáltak a behavazott peronon.

Poirot megelégedett azzal, hogy az ablaküvegen keresztül figyelje az állomás nyüzsgő életét. De tíz perc múlva eszébe jutott, hogy egy kis friss

levegő mégsem tehet rosszat. Gondosan készülődött, kabátokba-sálakba bugyolálta magát, takaros cipőjére hócipőt húzott. Ebben az öltözékben ereszkedett óvatosan a peronra, és megindult a vonat mellett. Még a mozdonyon túlra is elment.

A hangjukról ismerte fel azt a két elmosódott alakot, akik egy teherkocsi árnyékába húzódva álldogáltak. Éppen Arbuthnot beszélt:

- Mary...

A lány félbeszakította:

- Most nem. Most nem. Majd ha vége lesz az egésznek. Majd ha túlleszünk rajta. Akkor...

Poirot tapintatosan elfordult. Ámult. Alig ismerte meg Debenham kisasszony máskor oly határozott, nyugodt hangját.

„Furcsa” - gondolta.

Másnap azon gondolkozott, hogy nem veszekedtek-e. Alig szóltak egymáshoz. A lány nyugtalannak látszik, állapította meg magában. A szeme alatt sötét karikák.

Délután fél háromkor a vonat hirtelen megállt. Az ablakokban fejek jelentek meg. Néhány ember összesereglett a sínek mellett, benéztek az étkezőkocsi alá, és valamit mutogattak.

Poirot is kihajolt az ablakból, és megszólította az éppen arra járó hálókocsi-kalauzt. A kalauz válaszolt, Poirot visszahúzta a fejét az ablakból, megfordult, és majdnem összeütközött Mary Debenhammel, aki ott állt mögötte.

- Mi baj van? - kérdezte a lány franciául, elfúló hangon. - Miért álltunk meg?

- Semmi baj, kisasszony. Valami kigyulladt az étkezőkocsi alatt. Nem komoly a dolog. Már el is oltották. Most fogják megjavítani. Ne nyugtalanodjon, nem forgunk veszélyben.

A lány türelmetlen mozdulatot tett a kezével, mintha el akarná hessegetni a veszély számára közömbös gondolatát.

- Igen, igen, értem. De az idő?

- Mi van az idővel?

- Késni fogunk.

- Lehetséges - ismerte el Poirot.

- Én ezt nem engedhetem meg magamnak.

A vonat hat óra ötvenkor érkezik. Akkor még át kell kelni a Boszporuszon, és el kell érní a Simplon-Orient expresszt. Kilenc órakor indul. Ha egy-két órát késünk, lemaradunk róla.

- Sajnos elképzelhető - mondta Poirot.

Kíváncsian figyelte a lányt: remegett a szája, és az ablak előtti kapaszkodót szorító keze is megmegrándult.

- Nagyon fontos a maga számára, kisasszony? - kérdezte Poirot.

- Nagyon. Nagyon fontos. El kell érnem azt a vonatot.

Sarkon fordult, és átment a folyosó túlsó végébe Arbuthnot ezredeshez.

Hála istennek alaptalan volt az aggodalma. Tíz perc múlva újra megindult a vonat. Olyan gyorsan haladtak, hogy alig öt perc késéssel érkeztek Haidarpasába.

A Boszporusz nagyon hullámszótt, és Poirot nem élvezte az átkelést. A hajón szem elől tévesztette útitársait, és később sem találkozott össze velük.

A Galata-hídhöz érve taxiba ült, és a Tokatlian Szállóba hajtatott.

A Tokatlian Szálló

Hercule Poirot fürdőszobás szobát kért a Tokatlianban. Aztán az ügyeletes tisztviselőhöz ment, és elkérte a leveleit.

Három levele és egy távirata volt. A távirat látán felhúzta egy kicsit a szemöldökét. Nem számított rá.

Szépen, nyugodtan bontogatta ki, mint mindig. A nyomtatott betűk félreérthetetlenül meredtek rá.

VÁRATLANÚL BEKÖVETKEZETT, AMIT ELŐRE MEGMONDOTT A KASSNER-ÜGYBEN. KÉRJÜK, HALADÉKTALANÚL TÉRJEN HAZA.

- Ez aztán bosszantó - morgott Poirot mérgesen, és felnézett az órára. - Még ma tovább kell utaznom - mondta a tisztviselőnek. - Mikor megy a Simplon-Orient?

- Kilenckor, monsieur.

- Tudna szerezni nekem egy hálókocsijegyet?

- Természetesen, monsieur. Ebben az évszakban nem nehéz. A vonatok majdnem üresek. Első vagy második osztályra?

- Elsőre.

- Rendben van, monsieur. Meddig utazik?

- Londonig.

- Értem, monsieur. Megveszem a jegyet Londonig, és lefoglalok egy helyet a calais-i közvetlen hálókocsiban.

Poirot megint felnézett az órára. Tíz perc múlva nyolc óra.

- Van még annyi időm, hogy megvacsorázzam?
- Természetesen, monsieur.

A kis belga bólintott. Átment a portáshoz, közölte, hogy nincs szüksége a szobára, aztán átvágott az előcsarnokon az étterembe.

Éppen megrendelte a vacsoráját a pincérnél, amikor egy kéz nehezedett a vállára.

- Ez aztán a kellemes meglepetés, öregem! - szólalt meg egy hang a háta mögött.

Egy kefefrizurás, zömök, idős úr volt. Derűsen mosolygott.

Poirot felpattant a helyéről.

- Bouc!
- Poirot!

Bouc is belga volt, a Nemzetközi Hálókocsi Társaság igazgatója; és jó néhány esztendeje ismerete már a belga rendőrség hajdani büszkeségét.

-A világnak elég távoli pontján találkozunk, barátom - mondta Bouc úr.

- Egy kis dolgom volt Szíriában.
- És mikor utazik haza?
- Még ma este.

- Nagyszerű, én is. Illetve én csak Lausanne-ig megyek, ott van dolgom. Ezek szerint a Simplon-Orienttel utazik.

- Igen. Éppen most kértem, hogy szerezzenek nekem hálókocsijegyet. Néhány napig itt szerettem volna maradni, de táviratot kaptam Angliából, hogy egy fontos ügy miatt siessek haza.

- Ó, ezek az ügyek! - sóhajtotta Bouc. - *Les affaires!* De maga, maga igazán sokra vitte, barátom!

- Igen, talán volt egy kis sikerem - iparkodott szerénykedni Poirot, de minden eredmény nélkül.

Bouc felnevetett.

- Akkor később találkozunk.

Poirot munkához látott: igyekezett, hogy ne lógjon bele a bajusza a levesbe.

Sikeres munkát végzett. Aztán, a következő fogásra várva, körülnézett az étteremben. Mindössze öten-hatan voltak, és közülük is csak kettőt ítelt Hercule Poirot érdekesebbnek.

Ez a két ember nem messzire ült tőle. A fiatalabbik harmincéves lehetett, rokonszenves, igazi amerikai. A kis detektív figyelmét azonban nem ő, hanem a társa hívta fel magára.

Hatvan és hetven közt járhatott. Távolabbról nyájas külsejű emberbarátnak nézhette volna bárki. Kopaszodó koponyája, domború homloka, nagyon fehér hamis fogsorral ékes, mosolygó szája mind-mind jóságos egyéniségre vallott. Csak a szeme nem illett ehhez az elképzeléshez. Mélyen ülő, ravasz kis szeme volt. És még valami. Amikor odaszólt fiatal társához, felpillantott, egy másodpercre megállt a tekintete Poirot-nál, és ebben a tekintetben különös rosszindulat, szokatlan feszültség tükröződött.

Felállt.

- Fizessen, Hector - mondta.

Fátyolos volt a hangja. Különös, tompa, veszedelmes.

A két idegen akkor hagyta el a szállodát, amikor Poirot a barátjával találkozott az előcsarnokban. Éppen a csomagokat hozatták le. A fiatalember szemmel tartotta a szertartást. Aztán kitérte az üvegajtót, és megszólalt:

- Készen vagyunk, Ratchett úr.

Az idősebb helyeslően elmordult, és kiment.

- Nos - mondta Poirot -, mi a véleménye erről a két emberről?

- Amerikaiak - mondta Bouc.

- Természetesen amerikaiak. Úgy értem, mi a véleménye az egyéniségükről.

- A fiatalember rokonszenvesnek látszik.

- És a másik?

-Az igazat megvallva, barátom, nekem nem nagyon tetszett. Sőt igen kellemetlennek találtam. És maga?

Hercule Poirot csak egy pillanat múlva válaszolt:

- Furcsa érzésem volt, mikor elment mellettem az étteremben - mondta végül. - Mintha egy vadállat, egy vérengző vadállat, nem is akármi-lyen, haladt volna el mellettem.

- És mégis milyen tiszteletre méltónak látszik!

- Úgy van! A test, azaz a ketrec, tökéletesen tiszteletre méltó. De a rácsok közül egy vadállat néz kifelé.

- Szeszélyes kedvében van, öregem - mondta Bouc.

- Meglehet. De nem tudtam szabadulni attól a gondolattól, hogy valami gonosz erő haladt el a közvetlen közelemben.

- Mármint az a tiszteletre méltó amerikai úr?

- Mármint az a tiszteletre méltó amerikai úr.

- Semmi sem lehetetlen - mondta Bouc kedélyesen.

- Sok gonosz dolog van a világon.

Ekkor kinyílt az ajtó, és az ügyeletes tisztviselő lépett oda hozzájuk. Zavart, bocsánatkérő volt az arca.

- Különös eset történt, monsieur - mondta Poirot-nak. - Egyetlen szabad első osztályú hálókocsihely sincs a vonaton.

- Hogyhogy! - csattant föl Bouc. - Az évnek ebben a szakában? Jaj, biztos újságírók... vagy politikusok?

- Nem tudom, uram - mondta a tisztviselő, miközben tisztelettel feléje fordult. - De sajnos ez a helyzet.

- Sebaj, barátom - fordult Bouc Poirot-hoz -, csüggedésre semmi ok. Majd csak megoldjuk valahogy. Mindig van egy fülke, a tizenhatos, amelyik szabad. Arra a kalauznak mindig gondja van! - Mosolygott, majd az órára nézett. - Jöjjön - mondta aztán -, ideje elindulnunk.

Boucot megkülönböztetett tisztelettel köszöntötte a pályaudvaron a barna egyenruhás hálókocsi-kalauz.

- Jó estét, monsieur. Az egyes fülke az öné.

Kiáltott a hordároknek, és azok kocsijukkal odaálltak a hálókocsi mellé, melynek oldalán fémtáblák hirdették az útirányt:

ISZTAMBUL - TRIESZT - CALAIS

- Igaz, hogy telt ház van?

- Hihetetlen, monsieur, de igaz. Úgy látszik, az egész világ ma utazik.

- Ennek az úrnak akkor is helyet kell találnunk. A barátom. Megkaphatná a tizenhatost.

- Az is foglalt, monsieur.

- A tizenhatos is?

Cinkos pillantást váltottak, és a kalauz elmosolyodott. Középkorú, magas, sovány ember volt.

- Sajnos, monsieur. Mint mondtam, telt ház van. Minden hely foglalt.

- Mi történhetett? - morfondírozott Bouc ingerülten. - Konferenciára mennek? Vagy társasutazás?

- Egyik sem, monsieur. Merő véletlen. Egyszerűen sokan akarnak ma este utazni.

Bouc mérgesen csettintett a nyelvével.

- Belgrádban csatlakozik hozzánk az athéni közvetlen kocsí. És a Bukarestből Párizsba menő kocsí. De csak holnap este érünk Belgrádba. Ezt a mai éjszakát meg kell oldanunk. Van-e szabad másodosztályú hely?

- Egy van, monsieur, de...

- Mi az a de?

- Női szakaszban. És egy német hölgy már a fülkében van. Egy komorna.

- Ajjaj, az kínos - mondta Bouc.

- Igazán ne fárassza magát, barátom - mondta Poirot. - Legfeljebb nem hálókocsiban utazom.

- Azt már nem! - Bouc megint a kalauzhoz fordult. - Mindenki megérkezett már?

- Egy utas még nem jelentkezett - felelte lassan, szinte vonakodva a kalauz.

- Miért nem mondta mindjárt?

- Másodosztályú hely, a hetes ágy. Az utas még nem jelentkezett, pedig már négy perc múlva kilenc óra.

- Hogy hívják azt az utast?

- Egy angol úr - nézegette a névsorát a kalauz -, a neve Harris.

- Jó jel, legalábbis Dickens szerint - mondta Poirot. - Ezek a Harrisok sohasem szoktak megérkezni.

- Tegye be az úr csomagjait a hetesbe - mondta Bouc. - És ha Harris úr mégis megérkeznék, mondja meg neki, hogy elkésett, az ágyakat nem tudjuk a végtelenségig fenntartani. Majd csak elintézzük valahogy. Törődöm is én Harris úrral!

- Ahogy parancsolja, monsieur - válaszolta a kalauz.

Beszélt Poirot hordárjával, megmutatta, hova menjen. Aztán félreállt a lépcső előtt, hogy Poirot felszállhasson.

- Egészen a végén, monsieur - mondta. - Az utolsó előtti fülke.

Poirot végigment a folyosón, elég lassan, mert a legtöbb utas kint állt a fülke előtt.

- Bocsánat... Bocsánat - mondta Poirot udvariasan, egy óramű rendszerességével, míg el nem ért a jelzett fülkéig.

A fülkében éppen a bőröndjéért nyúlt fel a fiatal amerikai a Tokatlian Szállóból. Összeráncolta a homlokát, mikor Poirot belépett.

- Bocsánat, alighanem valami tévedés van a dologban - mondta, majd nehézkesen megismételte franciául is: - *Je crois que vous avez un erreur.*

- Harris úr? - kérdezte angolul Poirot.

- Nem, az én nevem MacQueen, de...

Ebben a pillanatban megszólalt Poirot válla fölött a hálókocsi-kalauz bocsánatkérő, szinte elfúló hangja:

- Az egész vonaton nincs más ágy, monsieur. Sajnos, itt kell elhelyeznem ezt az urat.

Már le is húzta a fülke ablakát, és beemelte Poirot csomagjait.

Poirot derűsen vette tudomásul a kalauz hangjában a sajnálkozást. Nyilvánvalóan jó borraivalót

ígérték neki, ha sikerül a fülkét csak a fiatalember számára fenntartania. De a legbőkezűbb borral való ígéretének sincs hatása, ha a vonaton van a Nemzetközi Hálókocsi Társaság igazgatója, és utasításokat ad.

A kalauz kilépett a fülkéből. Már föl is rakta a csomagokat a tartóba.

- Tessék, monsieur - mondta. - Minden rendben. Az öné a felső ágy, a hetes számú. Egy perc múlva indulunk.

Végigsietett a folyosón.

Poirot belépett a fülkébe.

- Ritka jelenet - mondta derűsen. - Egy hálókocsi-kalauz személyesen rakja föl a csomagokat. Hallatlan eset!

Útitársa elmosolyodott. Úgy látszik, legyűrte a bosszankodását - bizonyára felismerte, hogy legjobb bölcsen beletörődni a változtathatatlanba.

- Szokatlanul zsúfolt a vonat - mondta.

Sípoltak. A mozdony hosszan, mélabúsan elbődült.

Mindketten kiléptek a folyosóra.

- Beszállás! - kiáltotta odalent egy hang.

- Indulunk - mondta MacQueen.

De még mindig álltak. Újabb sípszó.

- Bocsánat, uram - szólalt meg a fiatalember hirtelen -, ha szívesebben aludna a lenti ágyon... hiszen kényelmesebb... szóval részemről semmi akadálya.

Szeretetre méltó fiatalember.

- Nem, igazán nem - tiltakozott Poirot. - A világért sem fosztanám meg...

- Mert, részemről, ugye...

- Nagyon kedves magától.

Kölcsönös további udvarias tiltakozások.

- Csak egy éjszakáról van szó - magyarázta Poirot. - Hiszen Belgrádban...

- Értem, szóval maga Belgrádba megy...

- Nem egészen. A dolog úgy áll, hogy...

A vonat megrándult. Mindketten az ablakhoz iparkodtak, látták, hogy a kivilágított, hosszú peron lassan elmarad mögöttük.

Az Orient expressz megkezdte háromnapos útját Európán keresztül.

Poirot nem vállal egy megbízást

Másnap délben Hercule Poirot egy kissé megkés-ve lépett be az étkezőkocsiba. Korán kelt, a reggelinél jóformán egyedül volt, délelőtt pedig azzal az ügyel kapcsolatos jegyzeteit nézte át, amely miatt visszahívták Londonba. Útitársát szinte nem is látta.

Bouc már az étkezőkocsiban ült, szapora intetéssel üdvözölte, és a vele szemközt levő üres helyre invitálta barátját. Poirot leült, és nemsokára élvezhette a kedvező helyzetéből fakadó előnyöket: annál az asztalnál ült, amelyet elsőnek szolgáltak ki, még hozzá a legválogatottabb falatokkal. Igen, az ennivaló szokatlanul jó volt.

Bouc figyelme csak akkor fordult az étkezéssel nem kapcsolatos kérdések felé, mikor eljutottak a kitűnő krémsajthoz, ő pedig az étkezésnek abba a szakaszába jutott, amikor az ember bölcselkedni kezd.

- Ó! - sóhajtott nagyot. - Ha úgy tudnék írni, mint Balzac! Ezt a jelenetet rajzolnám meg.

Körbemutatott a kezével.

- Érdekes gondolat - mondta Poirot.

- Szóval egyetért velem! Azt hiszem, ezt még nem írták meg. Pedig... pedig valósággal kínálkozik a regényes feldolgozásra, barátom. A legkülönbözőbb korú, a legkülönbözőbb osztályokhoz és nemzetiségekhez tartozó emberek vesznek körül bennünket. Három napra összekerültek, bár

nem is ismerik egymást. Egy fedél alatt étkeznek és hálnak, el sem szökhetnek egymás elől. És a három nap végeztével elválnak, mindegyik megy a maga útján, és talán soha többé nem látják egymást.

- De tegyük föl - mondta Poirot -, hogy egy baleset...

- Az isten szerelmére, barátom!

- Belátom, hogy a maga szempontjából ez sajnálatos esemény lenne. De azért egyetlen pillanatra mégiscsak képzeljük el magunknak. Mert ebben az esetben mindezeket az embereket egyesítené valami. Mondjuk egy haláleset.

- Még egy kis bort - mondta Bouc úr, és gyorsan töltött is. - Nyomasztó a hangulata, barátom. Talán az emésztés az oka.

- Ami igaz, az igaz - hagyta rá Poirot -, a szíriai ételek talán nem az én gyomromnak valók.

Lassan kortyolgatta a borát. Aztán hátradőlt, és gondterhelten körüljártatta tekintetét az étkezőkocsiban. Tizenhárman ültek benne, és csakugyan a legkülönbözőbb osztályokhoz és nemzetiségekhez tartoztak, ahogy Bouc úr mondta: Poirot tanulmányozni kezdte őket.

A túlsó soron levő asztalnál három férfi ült. Mind külön-külön utazhattak, csak a pincér tévedhetetlen ösztöne helyezte el őket egy asztal mellé, felmérve a helyzetet. Egyikük, egy tagbaszakadt, fekete olasz nagy kéjjel piszkálta a fogát. A vele szemben ülő magányos, tiszta kis angolnak olyan volt a képe, mint a jól betanított alkalmazottaké, kifejezéstelen, de elítélő. Az angol mellett egy rikítóan öltözködő amerikai ült - valószínűleg ügynök.

- Egyszerűen és nagyvonalúan kell elintézni - mondta éppen harsány orrhangon:

Az olasz kivette a szájából a fogpiszkálót, és azal hadonászott.

- Igen - mondta. - Én is mindig csak ezt mondom.

Az angol kinézett az ablakon, és köhécselt.

Poirot szeme továbbcsiklott.

Egy kis asztalnál, mintha nyársat nyelt volna, a világ egyik legcsúnyább öregasszonya ült: Ez a csúnyaság nem akármilyen volt - inkább érdekes, mint visszataszító. Valóban úgy ült, mintha nyársat nyelt volna. A nyakában óriási gyöngyszemekből álló lánc volt, akármilyen hihetetlen is, igazgyöngyökből. Az ujjain gyűrűk. Cobolyprém bundácskája hátracsúszott a vállán, kicsi és drága fekete turbánja végképp nem illett az alatta meghúzódó sárga, békaszerű archoz.

Éppen a pincérrel beszélt, tisztán csengő, udvarias, de parancsoló hangon.

- Legyen szíves, gondoskodjon róla, hogy a fülkémbe egy üveg ásványvizet és egy nagy pohár narancslevet vigyenek. Intézkedjék, hogy ma este csirkét kapjak vacsorára, de mindenféle mártás nélkül. És egy kis párolt halat is.

A pincér tisztelettudóan felelte, hogy meglesz.

A hölgy alig észrevehetően biccentett, és felállt. Tekintete egy másodpercre összeakadt Poirot-éval, de az arisztokraták hanyag közömbösségével máris továbbcsiklott.

- Dragomirov hercegné - mondta Bouc fojtott hangon. - Orosz. A férje a forradalom előtt pénzé tette a vagyonát, és külföldön fektette be. Iszonyatosan gazdag, és igazi világpolgár.

Poirot bólintott. Hallott már Dragomirov hercegnéről.

- Egyéniség - folytatta Bouc. - Csúnya, mint a sötét éjszaka, de azért hatással van az emberekre. Igazat ad nekem?

Poirot igazat adott.

Egy másik asztalnál ült Mary Debenham két másik nővel. Az egyik magas volt, középkorú; skót mintás blúz és kockás szoknya volt rajta. Dús fakószőke haját rendetlen kontyba tűzte, szemüveget hordott, hosszú, kedves, szeretetre méltó képe birkára emlékeztetett. A társaság harmadik tagjára figyelt, egy idősebb, jó arcú, testes asszonyra, aki halk, de jól hallható hangon beszélt, még lélegzetet sem vett közben, nemhogy a mondókájának végére jutott volna.

- ...és a lányom azt mondta: „Kérlek, azt mondta, ebben az országban nem lehet az amerikai szokásokat elterjeszteni. Az itteni emberek számára a tunyaság természetes dolog, azt mondta, a lázas tevékenységhez semmi érzékük.” De azért csodálkoznának, ha látnák, milyen eredményesen dolgozik a mi iskolánk. Kitűnő tantestület. Azt hiszem, a nevelés a legnagyobb dolog a világon. Meg kell honosítanunk, el kell fogadtatnunk a keletiekkel is a mi nyugati eszményeinket. A lányom azt is mondja, hogy...

A vonat egy alagúton szaladt keresztül. A zaj elnyomta a nyugodt, egyhangú szónoklatot.

A következő kis asztalnál Arbuthnot ezredes ült - egyedül. Szemét mereven Mary Debenham társaságára szögezte. Nem egy asztalnál ültek, pedig könnyen megtehették volna. Miért nem?

Talán Mary Debenham tiltakozott ellene, gondolta Poirot. Egy nevelőnőnek vigyáznia kell ma-

gára. A látszat nagyon fontos. Aki ezen a pályán mozog, legyen feddhetetlen.

Tekintete továbbsiklott a kocsik másik végébe. Legtávolabb, a falnál, egy középkorú nő ült, fekete ruhában, széles, kifejezéstelen arccal. Német vagy skandináv, gondolta Poirot. Valószínűleg német komorna.

A következő asztalnál egy emberpár összehajolt, és élénken beszélgetett. A férfin angol tweedöltöny volt, de ő maga nem volt angol. Poirot ugyan csak a tarkóját látta, de a fejformája, vallának a tartása elárulta. Jó alakú, magas ember. Most hirtelen oldalra fordult, és Poirot megláthatta az arcát. Szép ember volt, harmincéves lehetett, nagy, szőke bajusszal. A vele szemben ülő asszony szinte gyermek még - talán húszéves. Testhez simuló fekete kosztüm volt rajta, fehér szaténblúz; a csinos kis fekete turbán divatosan, hetykén félreecsapva a fején. Gyönyörű idegenes arca, nagyon fehér bőre, nagy, barna szeme, kormfekete haja volt. Hosszú szipkából szívta a cigarettáját. Gondosan ápolt kezén bíborvörös körömök. Nagy smaragdköves platinagyűrűje volt. Kacérság égett a tekintetében és a hangjában.

- Szép nő... és csinos. *Elle est jolie... et chic* - morogta Poirot. - Férj és feleség?

Bouc bólintott.

- Azt hiszem; a magyar nagykövetségről - mondta. - Szép pár.

Még ketten ebédeltek - MacQueen, Poirot útitársa, a gazdájával, Ratchett úrral. Az utóbbi szemben ült Poirot-val, és Poirot ismét tanulmányozhatta ezt a nem valami megnyerő ábrázatot, megfigyelhette a homlok hazug nyájasságát és a kegyetlen kis szempárt.

Bouc úgy látszik, észrevette, hogy barátjának arckifejezése megváltozik.

- Csak nem a vadállatot figyeli? - kérdezte.

Poirot bólintott.

Amikor Poirot kávéját kihozták, Bouc felállt. Hamarabb kezdett ebédelni, mint a barátja, hamarabb is fejezte be.

- Visszamegyek a fülkémbe - mondta. - Jöj-
jön majd át hozzám, beszéljünk.

- Örömmel.

Poirot lassan iszogatta a kávéját, és likőrt is rendelt. A pincér asztaltól asztalig járt pénzes dobozával, a számlák összegét hajtotta be. Az idős amerikai hölgy hangja egyszerre éles lett, és panaszkodó.

- Azt is mondta a lányom, hogy vegyek egy fűzetnyi ételszelvényt, és semmi gondom nem lesz. Pedig ez nem igaz. Először is, úgy látszik, tíz százalék borraivalót számolnak fel, aztán ki kell fizetni még az ásványvizet is, még hozzá valami furcsa vizet. Nincs sem eviani, sem vichyi vizük, és ez felettébb különös.

-Az a helyzet... hogy is mondják ezt... hogy mindenhol a helyi ásványvizet szolgálják fel - magyarázta a birkakéjú hölgy.

- Ez felettébb különös - nézett undorral az előtte heverő aprópénzhalomra az amerikai nő. - Nézze csak meg, milyen furcsa pénzt adnak vissza. Dinárokat vagy mit. Amelyik pénz így néz ki, nem is érhet semmit. A lányom is azt mondta...

Mary Debenham hátratolta a székét, meghajította a fejét a másik két nő felé, és távozott. Arbutnot ezredes is felállt, és követte. Az amerikai nő összeszedte a lenézett aprópénzt, és elindult a birkaszerű hölgy kíséretében a többiek nyomá-

ban. A magyarok már korábban elmentek. Csak Poirot, Ratchett és MacQueen maradt az étkezőkocsiban.

Ratchett mondott valamit a társának, erre az is felkelt, és elhagyta a kocsit, Ratchett is felállt, de nem követte MacQueent, hanem váratlanul lehuppant a Poirot-val szemközti székre.

- Nem kaphatnék egy kis tüzet? - kérdezte behízelgő orrhangon. - Ratchett vagyok.

Poirot biccentett. A zsebébe nyúlt, elővett egy doboz gyufát, átnyújtotta, a másik ember elvette, de nem gyújtott meg egy szálát sem.

- Azt hiszem - mondta helyette -, Hercule Poirot úrhoz van szerencsém, nemdenem?

Poirot megint biccentett.

- Monsieur, az értesülései helyesek.

Erezte, hogy a ravasz, furcsa szempár gondosan vizsgálgatja. Ratchett csak ezek után szólalt meg újra:

- Az én hazámban gyorsan a tárgyra szoktunk térni, Poirot úr - mondta. - Szeretném, ha vállalna egy megbízatást.

Poirot egy kissé felhúzta a szemöldökét.

- A klientúrám, monsieur, elég szűk körű. Nagyon kevés ügyet vállalok.

- Értem. Természetesen. De ez a megbízatás sok pénzt jelent, Poirot úr. - Megismételt két szót lágy, rábeszélő hangon: - Sok pénzt.

Poirot egy percig hallgatott.

- És mi az, amit az ön megbízatásából meg kellene tennem, monsieur... ööö... Ratchett? - kérdezte aztán.

- Gazdag ember vagyok, Poirot úr. Nagyon gazdag. Az ilyen embereknek ellenségei vannak. Nekem is van ellenségem.

- Csak egy?

- Mire céloz ezzel a kérdéssel? - szisszent fel Ratchett.

- Monsieur, tapasztalatom szerint, ha valaki abban a helyzetben van, hogy ellenségei lehetnek, ahogy ön az imént mondta, akkor rendszerint nemcsak egy ellenségről van szó.

Ratchett mintha megkönnyebbült volna Poirot válasza hallatán. Gyorsan folytatta:

- Igen, értem, hogyan gondolja. Egy ellenség vagy több, nem számít. A személyes biztonságom az, ami számít.

- A biztonsága?

- Életveszélyesen megfenyegettek, Poirot úr. Én olyan ember vagyok, aki elég jól tud vigyázni magára - mondta Ratchett komoran, és kabátjának zsebéből egy kis pisztolyt húzott elő egy pillanatra. -- Azt hiszem, nem tartozom azok közé, akik elbóbiskolnak, és álmukban lepik meg őket. De úgy gondolom, jobb, ha kétszeresen is gondoskodom a biztonságomról. Azt hiszem, maga az én emberem, Poirot úr. És ne felejtse: sok pénzről van szó.

Poirot néhány percig szótlánul nézett rá. Az arcáról semmilyen érzelmet nem lehetett leolvasni. A másik ember még csak nem is találgathatta, milyen gondolatok járnak az elméjében.

- Sajnálom, monsieur - szólalt meg végül. - Nem tehetem meg magának ezt a szívességet.

A másik ravasz tekintetet vetett rá.

- Mondja meg, hogy mit kér.

Poirot a fejét rázta.

- Félreért, monsieur. Igen szerencsés ember vagyok a szakmában, elég pénzem van, jut belőle mindenre, amire szükségem vagy amihez kedvem

van. Csak olyan ügyeket vállalok, amelyek érdekelnek.

- Csodálom az idegeit - mondta Ratchett. - Húszezer dollár talán mégis kísértésbe fogja hozni.

- Nem.

- Ha többet akar, csalódní fog. Tudom, hogy mi mit ér meg nekem.

- Én is tudom, monsieur Ratchett.

- Mi nem tetszik az ajánlatomban?

Poirot felállt.

- Bocsásson meg, hogy személyeskedni fogok a válaszomban. Az arca nem tetszik, monsieur Ratchett - mondta.

És ezzel távozott az étkezőkocsiból.

Kiáltás az éjszakában

A Simplon-Orient expressz aznap este háromnegyed kilenckor érkezett meg Belgrádba. Mivel csak 21.15-kor indult tovább, Poirot leszállt. De nem sokáig maradt a peronon, kegyetlenül hideg volt, és sűrűn hullt odakint a hó, bár magát a peront tető védte. Vissza akart kapaszkodni a fülkéjébe. A kalauz, aki a peronon topogott, és csépelte a karjával, hogy meg ne fagyjon, megszólította:

- A csomagjait átraktuk, monsieur, az egyesbe, monsieur Bouc helyére.

- És hol van monsieur Bouc?

- Átszállt az Athénból jövő kocsiba, amelyet éppen most kapcsoltak ránk.

Poirot elment, és megkereste a barátját. Bouc félresöpörte a tiltakozását.

- Semmi, igazán semmi az egész. Sokkal kellemesebb így. Maga Angliába megy, jobb, ha maga marad a calais-i közvetlen kocsiban. Én remekül megleszek itt. Nyugalmasabb is. Üres a kocsi, csak egy kis görög orvos van benne, meg én. Micsoda éjszaka volt ez, barátom! Azt mondják, évek óta nem esett ennyi hó. Reméljük, hogy nem akadunk el. Mondhatom, nem nagyon örülök neki.

Pontban huszonegy óra tizenöt perckor a vonat kigördült a pályaudvarról, és nem sokkal később Poirot felállt, elköszönt a barátjától, és visszament a kocsijába, amely közvetlenül az étkezőkocsi mögött volt.

Most, az utazás második napján, a válaszfalak kezdtek leomlani. Arbuthnot ezredes a fürkájének ajtájában állva MacQueennel beszélgetett.

- Azt hittem, hogy maga leszáll! - kiáltotta. - Azt mondta, hogy csak Belgrádig jön.

- Félreértett - mondta Poirot mosolyogva. - Emlékszem, éppen akkor beszélgettünk róla, amikor a vonat elindult Isztambulból.

- De a csomagjai! A csomagjai eltűntek!

- Átvitték őket egy másik fürkébe, ennyi az egész.

- Akkor jól van - mondta MacQueen; újra beszédbe elegyedett Arbuthnottal, Poirot pedig továbbment a folyosón.

Két ajtóval az ő fürkéje előtt Hubbardné asszony, az idős amerikai nő társalgott a birkaképű hölgygel, aki svédnek bizonyult. Hubbardné egy képes folyóiratot tukmált a másikra.

- Csak vigye el, kedvesem - mondta. - Nekem rengeteg olvasnivalóm van. De ez a hideg, ez már csakugyan riasztó!

Barátságosan biccentett Poirot felé.

- Nagyon kedves magától - mondta a svéd hölgy.

- Ugyan, ugyan. Remélem, hogy jól fog aludni, és holnap már nem fog fájni a feje.

- A hideg az oka. Csinálok egy csésze teát.

- Aszpirinja van? Biztosan? Mert nekem rengeteg van. Hát akkor jó éjszakát, kedvesem.

Élénken odafordult Poirot-hoz, mikor a másik asszony eltűnt.

- Szegényke svéd. Ha jól veszem ki a szavai-ból, valami misszionáriusféle. Tanít. Kedves te-remtés, de nem sokat tud angolul. Az persze nagyon érdekelte, amit a lányomról meséltem neki.

Poirot eddigre már mindent megtudott Hubbardné asszony lányáról. (Mindenkinek megtudott mindent, aki az utasok közül értett angolul.) Hogy a lánya és a veje az izmiri amerikai intézetben dolgozik, és hogy ez Hubbardné első keleti útja, és hogy mi a véleménye a törökökről és a nemtörődömségükről és az útjaik állapotáról.

A szomszéd fülke ajtaja kinyílt, és egy sápadt képű inas lépett ki rajta. Poirot egy pillanatra látta Ratchettet odabent az ágyban ülve. Ő is meglátta Poirot-t, és egészen elváltozott az arca, elfeketedt a haragtól. Aztán az ajtó becsukódott.

Hubbardné félrehúzta Poirot-t.

- Tudja, én rettentően félek ettől az embertől. Nem, nem az inastól; a másiktól. A gazdájától. Szép kis gazda, mondhatom! Valami nincs rendben ezzel az emberrel. A lányom mindig azt mondta, hogy nagyon intuitív vagyok. „Ha mamának gyanús valami, mindig kiderül, hogy igaza van.” Ezt szokta mondani. És nekem ez az ember gyanús. És azt sem szeretem, hogy ő van a szomszéd fülkében. Múlt éjszaka a kis táskáimat neki támasztottam az összekötő ajtónak. Mintha hallottam volna, hogy a kilincset próbálgatja. Akkor sem lennék meglepve, ha kiderülne, hogy gyilkos vagy vonatrabló, olyan, amilyenekről olvasni lehet. Rettentően félek ettől az embertől! A lányom azt mondta, hogy jó utam lesz, de valahogy nem nagyon hiszek benne. Lehet, hogy számárságnak hangzik, de úgy érzem, hogy itt bármi megtörténhet. Bármi. És hogy az a kedves fiatalember hogyan bírja a titkárságot mellette, azt végképp nem értem.

Arbuthnot ezredes és MacQueen jött feléjük a folyosón.

- Jöjjön be hozzám - mondta MacQueen. - Az ágyat még nem vetették meg: Szóval azt szeretném megtudni a maguk indiai politikájáról...

Elmentek mellettük, és MacQueen fülkéje felé tartottak.

Hubbardné asszony elköszönt Poirot-tól.

- Azt hiszem, ágyba bújok, és olvasni fogok - mondta. - Jó éjszakát.

- Jó éjt, madame.

Poirot is a fülkéjébe ment, amely Ratchett fülkénél volt. Levetkőzött és lefeküdt, olvasott egy félóráig, aztán eloltotta a lámpát.

Néhány óra múlva felébredt, vagyis inkább felriadt.

Tudta, hogy mi ébresztette fel - egy hangos nyögés, szinte kiáltás, valahonnan egészen közelről. És a következő pillanatban harsányan megszólalt egy csengő.

Poirot felült, és meggyújtotta a lámpát. Most vette észre, hogy a vonat áll. Valószínűleg egy állomás.

A kiáltás megijesztette. Emlékezett rá, hogy a szomszéd fülke Ratchetté. Felkelt, és kinyitotta az ajtót, éppen akkor, amikor a kalauz végigsietett a folyosón, és bekopogott Ratchett ajtaján. Poirot résnyire nyitva hagyta az ajtót, és figyelt. A kalauz még egyszer kopogtatott. Megszólalt egy csengő, és egy távoli fülke ajtaja fölött kigyulladt egy lámpa. A kalauz hátrapillantott. Ebben a másodpercben - egy hang a szomszéd fülkében franciául:

- Semmi baj. Tévedtem.

- Rendben van, monsieur.

A kalauz elsietett, és bekopogott azon az ajtón, amely fölött égett a lámpa.

Poirot megkönnyebbült szívvel visszabújt az ágyba, és eloltotta a villanyt. De előbb még megnézte az óráját. Nulla óra harminchét perc volt.

ÖTODIK FEJEZET

A bűntény

Mehezére esett újra elaludni. Hiányzott például a vonat mozgása. Ugyancsak csöndes ez az állomás, ha ugyan állomáson vannak. Szokatlanul hangosak voltak viszont a vonaton hallható zajok. Hallotta, hogy Ratchett mozgolódik a szomszéd fülkében - egy kattanas jelezte, hogy lehajtotta a mosdótálat, aztán víz csobogott; valami belecsobbant a vízbe, majd egy újabb kattanas, mikor újra felhajtotta a mosdótálat. Lépések nesze a folyosón, papucsos lábak csoszogó lépéseie.

Hercule Poirot éberem feküdt, a mennyezetet nézte. Miért ilyen csöndes ez az állomás? Kiszáradt a torka. Elfelejtette, hogy kérjen egy üveg ásványvizet éjszakára, ahogyan megszokta. Megint megnézte az óráját. Hegyed kettő múlt valamivel. Csönget a kalauznak, és kér tőle egy kis ásványvizet. Már nyúlt is a csengő után, de aztán megállt, mert a csöndbe beharsant egy csengő. És a kalauz nem szaladhat egyszerre kétfelé.

Szólt a csengő.

Újra meg újra. Hol az a kalauz? Az a valaki már nagyon türelmetlen lehet.

Szólt a csengő.

Akárki csöngetett is, le nem vette az ujját a gombról.

Aztán hirtelen, visszhangzó léptekkel, megérkezett a kalauz. Kopogtatott egy ajtón, nem messze Poirot-étól.

Aztán hangokat hallott - a kalauz bocsánatkérő, tiszteletteljes hangját és egy nő követelődző és szapora beszédét.

Hubbardné!

Poirot elmosolyodott.

A szóváltás - ha ugyan az volt - eltartott egy ideig. Az arányait tekintve kilencven százalék Hubbardné keveredett benne tíz csillapító százaléknyi kalauzzal. Végre, úgy látszott, eligazították a dolgot. Poirot hallotta a kalauz udvarias francia jó éjszakáját és az ajtó csukódását.

Most már ő is csengethetett.

A kalauz nyomban ott volt. Felhevültnek, nyugtalannak látszott.

- Egy kis ásványvizet kérek.

- Máris, monsieur. - A kalauz Poirot tekintetében egy kis együttérző hunyorítást láthatott, mert panaszkodni kezdett. -Az amerikai hölgy...

- Mi van vele?

A kalauz a homlokát törölgette.

- Képzelse, monsieur, milyen bajban voltam vele. Ragaszkodott hozzá, váltig ragaszkodott hozzá, hogy egy férfi van a fülkéjében! Képzelse, monsieur, egy ekkora fülkében! - Félkört írt le a kezével. - Ugyan hova bújhatna el? Vitatkoztam vele. Magyaráztam neki, hogy ez lehetetlen. De ő csak köti az ebet a karóhoz. Hogy felébredt, és az a férfi ott volt. Kérdeztem is, hogy az a férfi hogyan jött ki, és hogyan reteszelte be az ajtót maga után belülről. De nem hallgat az okos szóra. Mintha nem volna elég bajunk anélkül is. Ez a hó...

- Hó?

- Igen, monsieur. Monsieur még észre se vette? Áll a vonat, hófúvásba kerültünk. Isten tudja,

mennyi ideig vesztegelünk itt. Emlékszem, egyszer hét napig voltunk behavazva.

- És hol vagyunk?
- Vinkovci és Brod között.
- Ejnye - bosszankodott Poirot.

A kalauz eltűnt, és hozta az ásványvizet.

- Jó éjszakát, monsieur.

Poirot ivott egy pohár vizet, és megint megpróbált elaludni.

Éppen álomba merült, amikor újra felriasztotta valami. Ezúttal valami nehéz tárgy ütközött tompa puffanással az ajtajának.

Felugrott, kinyitotta az ajtót, és kinézett. Semmi. Jobbra a folyosón egy skarlátvörös kimonóba bújt nőt látott, aki már távolodott tőle. A kocsi másik végén a kalauz ült a kis ülésen, számokat írt nagy ív papírokra. Halálos csend mindenütt.

- Határozottan megromlottak az idegeim - mondta Poirot, és visszabújt az ágyba.

Most már reggelig aludt.

A vonat akkor is állt, amikor felébredt. Felhúzta a függönyt, és kinézett. Magy hófalak vették körül a vonatot.

Órájára pillantott, és látta, hogy elmúlt kilenc.

Háromnegyed tízkor tisztán, üdén és díszbe öltözve - mint mindig - átment az étkezőkocsiba. Jajveszékélő kórus fogadta.

Most már végképp ledőltek a válaszfalak, melyek addig elválaszthatták egymástól az utasokat. A közös balszerencse összehozta őket. A leghangosabb jajveszékélő Hubbardné volt.

- A lányom azt mondta, hogy ez a legegyszerűbb dolog a világon. Hogy csak ülni kell a vonatban, amíg Párizsba nem érünk. És most lehet, hogy napokig itt kell vesztegelnünk - siránkozott.

- És a hajóm holnapután indul. Hogy fogom elérni? Még táviratozni sem tudok, hogy töröljék a helyfoglalásomat. Ha csak beszélek is róla, megbolondulok!

Az olasz utas is azt mondta, hogy neki sürgős ügyei vannak Milánóban. A nagy amerikai azt mondta, hogy „ez bizony elég szomorú, asszonyom”, de vigasztalóan kifejezte azt a reményét is, hogy majd csak behoz valamit a vonat a késéséből.

- Engem a húgom vár a gyerekeivel - mondta sírva a svéd hölgy. - Üzeni sem tudok nekik. Mit gondolnak majd? Majd azt gondolják, hogy valami rossz dolog történt velem.

- Meddig rostokolunk itt? - kérdezte Mary Debenham. - Tudja-e valaki?

Türelmetlenül csengett a hangja, de Poirot észrevette, hogy nyoma sincs benne annak a kétségbeesett aggodalomnak, amelyet a Taurus expresszen látott a lányon.

Hubbardné asszony megint rázendített:

- Ezen a vonaton senki nem tud semmit. És senki nem csinál semmit. Nem használhatók ezek az idegenek semmire sem. Bezzeg, ha otthon keverednénk ilyen bajba, valaki legalább megpróbálna csinálni valamit!

Arbuthnot fordult Poirot-hoz, és csiszolt, de angolos kiejtésű franciasággal szólította meg:

- Ön a vasúttársaság egyik igazgatója, ha nem tévedek, monsieur. Meg tudná mondani nekünk...

Poirot mosolyogva igazította ki angolul:

- Nem - magyarázta. - Nem én vagyok az. Összetéveszt a barátommal, monsieur Bouckal.

- Elnézését kérem.

- Mi sem természetesebb, mint hogy össze-
tévesztett bennünket. Abban a fülkében, amelyik-
ben tegnap ő utazott, ma én vagyok.

Bouc nem volt az étkezőkocsiban. Poirot kö-
rülnézett, hogy ki hiányzik még.

Dragomirov hercegné hiányzott, és a magyar
házaspár. Aztán Ratchett, az inasa és a német ko-
morna.

A svéd hölgy a szemét törölgette.

- Szamárság, hogy itt sírok - mondta. - Mikor
minden úgy a legjobb, ahogy van.

Kevesen osztottak ebben a keresztényi meg-
győződésben.

- Még hogy minden a legjobb - nyugtalanko-
dott MacQueen -, hiszen lehet, hogy napokig itt
maradunk.

- Milyen országban vagyunk tulajdonképpen?
- kérdezte Hubbardné könnyes szemmel.

Mikor megmondták neki, hogy Jugoszláviában,
felkiáltott:

- Persze, a Balkán! Mi mást várhatnánk!

- Maga az egyetlen türelmes utas, mademoi-
selle - mondta Poirot Debenham kisasszonynak.

- Mi mást tehetnék? - vontá meg a vállát a lány.

- Maga született bölcselő, mademoiselle.

- Ahhoz hűvös kívülállónak kellene lennem. Az
én álláspontom sokkal önzőbb. Megtanultam,
hogy tartózkodnom kell a fölösleges érzelemnyil-
vánításoktól.

Inkább önmagának mondta ezt, mint Poirot-
nak. Rá se nézett közben, valahová mögé nézett,
ki az ablakon, a végeláthatatlan hófalakra.

- Maga erős egyéniség, mademoiselle - mon-
ta Poirot szelíden -, azt hiszem, valamennyiünk
közt a legerősebb.

- Szó sincs róla. Igazán nem. Ismerek valakit, aki sokkal erősebb nálam.

- És ki az?

A lány hirtelen feleszmélt, hogy egy idegennel, egy külföldivel beszél, akivel ma reggelig alig néhány mondatot váltott.

Felkacagott, udvariasan, de hűvösen.

- Például az az idős hölgy. Biztosan észrevette már. Magyon csúnya, de nagyon érdekes jelenség. Csak a kisujját emeli fel, udvariasan, halkán kér valamit, és az egész vonat rohan, hogy teljesítse a kívánságát.

- Azt a barátom, monsieur Bouc kedvéért is megteszik - mondta Poirot. - De azért, mert a vasúttársaság igazgatója, és nem azért, mert erős egyéniség.

Mary Debenham mosolygott.

Lassan eltelt a délelőtt. Sokan, Poirot is, az étkezőkocsiban maradtak. Így érezték, társaságban jobban telik ilyenkor az idő. Poirot további értesületeket szerezhetett Hubbardné asszony lányáról és a néhai Hubbard úr szokásairól, attól kezdve, hogyan kelt fel reggel, és hogyan fogott neki a reggelijének, mindig valami tésztafélének, egészen addig, hogyan feküdt le este, mindig olyan harisnyában, melyet Hubbardné asszony kötött neki.

Éppen a svéd hölgy hitterjesztői tevékenységéről szóló kissé zavaros beszámolót hallgatta, amikor egy hálókocsi-kalauz lépett be a kocsiba, és megállt Poirot mellett.

- Bocsánat, monsieur.

- Tessék?

- Monsieur Bouc üdvözetét küldi, és nagyon hálás volna, ha uraságod átfáradna néhány percre az ő fülkéjébe.

Poirot felállt, bocsánatkérő szavakat mormolt a svéd hölgynek, és követte a kalauzt. Nem az ő kocsijuk kalauza volt, hanem egy magas, szőke ember.

Nem Bouc fülkéjébe mentek, hanem egy másodosztályúba. Valószínűleg nagyobb méretei miatt választották ki ezt. De így is zsúfoltnak látszott.

Bouc a túlsó sarokban ült, az ablak melletti kis ülésen. Szemben vele egy alacsony, fekete emberke ült, és kifelé bámult a hóba. Az ajtóban, valóssággal eltorlaszolva a belépő Poirot útját, egy kék egyenruhás nagy ember állt, a főkalauz, és mellette a már ismert hálókocsi-kalauz.

- Jöjjön csak, barátom - kiáltott Bouc. - Nagy szükségünk van magára.

Az ablak mellett ülő kis ember arrább húzódott. Poirot pedig elsiklott a két álló férfi mellett, és leült, szemközt a barátjával.

Bouc arckifejezése, ahogy Poirot a legszívesebben megfogalmazta volna, lázas fejtörésre ösztönözte. Látni való volt, hogy valami rendkívüli dolog történt.

- Mi baj? - kérdezte.

- Joggal kérdezi. Először is ez a hó... ez a késés. És aztán...

Elhallgatott. Hallani lehetett, hogy a hálókocsi-kalauz levegő után kapkod.

- És aztán?

- És aztán egy utast halva találtak az ágyában.

Bouc nyugodt, de kétségbeesett hangon mondta ezt.

- Egy utast? Melyiket?

- Egy amerikait. A neve... az előtte heverő jegyzetekbe pillantott. - Ratchett. Így van, Ratchett.

- Igen, uram - mondta a kalauz elcsukló hangon. Poirot felnézett rá. A kalauz fehér volt, mint a fal.

- Jobb volna, ha megengednénk, hogy leüljön - mondta Poirot. - Még elájul a végén.

A főkalauz arrább húzódott, a másik pedig le roskadt a sarokba, és a kezébe temette az arcát.

- Brrr - mondta Poirot. - Csúnya dolog!

- Nagyon csúnya. Egy gyilkosság önmagában is rettenetesen kínos dolog. Ráadásul itt a körülmények is rendkívüliek. Itt állunk, lehet, hogy órákig... órákig! Talán napokig! És még valami. Legtöbb országban rendőrt is adnak az áthaladó vonatra. De Jugoszláviában nem. Érti már?

- A helyzet szerfelett kínos - mondta Poirot.

- És a java még hátravan. Dr. Konsztantinosz... bocsánat, nem is mutattam be magukat egymásnak. Dr. Konsztantinosz. Monsieur Poirot.

A sötét kis ember meghajolt. Poirot is.

- Dr. Konsztantinosz azt állítja, hogy a halál éj-jel egy óra tájban következett be.

- Ilyen esetekben nehéz pontosan meghatározni az időpontot - szabadkozott az orvos. - Annyit mégis határozottan kijelenthetek, hogy a halál éj-fél és hajnali két óra között következett be.

- Mikor látták Ratchett urat utoljára életben? - kérdezte Poirot.

- Tudjuk róla, hogy nulla óra negyven perc körül még életben volt, mert beszélt a kalauzzal - mondta Bouc.

- Így van - mondta Poirot -, én is hallottam a beszélgetést. Későbbi adat nincs?

- Nincs.

Poirot újból az orvos felé fordult. Dr. Konsztantinosz folytatta:

- Ratchett úr fürkéjének az ablaka tárva-nyitva volt, azt feltételezhetné az ember, hogy a gyilkos arra távozott. Véleményem szerint az ablakot fél-revezető céllal nyitották ki. Ha valaki arra távozott volna, nyomokat hagy a hóban. Myomokat pedig nem találtunk.

- Mikor fedezték fel a bűntettet? - kérdezte Poirot.

- Michel!

A hálókocsi-kalauz felállt. Még mindig sápadt és riadt volt az arca.

- Mondja el ennek az úrnak, hogy pontosan mi történt - rendelkezett Bouc.

A kalauz kapkodva beszélt:

- Ennek a Ratchett úrnak az inasa többször is kopogtatott az ajtón ma reggel. Választ nem kapott. Félórával ezelőtt aztán jött az étkezőkocsiból egy pincér. Azt kérdezte, hogy eszik-e villásreggelit az úr. Ekkor már tizenegy óra volt, tisztelettel. Kinyitottam neki az ajtót a kulcsommal. De lánc is van az ajtón, és a lánc be volt akasztva. És senki sem szól egy szót sem, nagyon csöndes odabent minden, és hideg, nagyon hideg. Az ablak nyitva, hull be a hó. Azt hittem, hogy az úr talán elájult. Elmentem a főkalauzért. Felszakítottuk a láncot, és bementünk. Borzalmas látvány volt...
Terrible!

Megint a tenyerébe temette az arcát.

- Szóval az ajtó belülről be volt zárva, sőt láncolva - töprengett Poirot. - Nem lehetett mégis öngyilkosság?

A görög orvos gúnyosan felkacagott:

- Hogyan szúrhatja meg magát valaki, ha öngyilkos lesz, tízszer? tizenkétszer? tizenötször?

Poirot tágra nyitotta a szemét.

- Kegyetlen dolog.

- Nő tette - szólalt meg a főkalauz, ezúttal először. - Higgyék el, kérem, nő tette. Csak nő gyilkolhat így.

Dr. Konsztantinosz tűnődő képet vágott.

- Nagyon erős nő lehetett - mondta. - Nem szeretnék tudományos kifejezéseket használni, hiszen csak növelném vele a zavart, de biztosíthatom önöket, hogy egyik-másik dőfés olyan erős volt, hogy izmokon és csontokon is áthatolt.

- Nem szakértő munka volt tehát - mondta Poirot.

- A lehető legszakszerűtlenebb - felelte Konsztantinosz doktor. - Így látszik, hogy találomra és összevissza dőftek. Néhány dőfés lesiklott, alig okozott sérülést. Mintha becsukta volna a szemét az illető, úgy sújtott volna le őrjöngve, újra meg újra.

- Nő volt - mondta a főkalauz ismét. - Ilyenek a nők. Ha megdühödnek, rettenetesen erősek.

Komorán bólintott, mindnyájan azt hihették, hogy személyes tapasztalatból beszél.

- Talán én is kiegészíthetném az értesüléseit valamivel - mondta Poirot. - Ratchett tegnap beszélgetett velem. Azt mondta, ha jól értettem, hogy veszélyben forog az élete.

- Hogy kicsinálják! Így mondják az amerikaiak! - bölcselkedett Bouc. - De akkor nem lehet nőről szó. Gengszter volt vagy bérgyilkos.

A főkalauz vérző szívvel vette tudomásul, hogy szétzúzzák az elméletét.

- Ahhoz képest nagyon szakszerűtlen munkát végzett az illető - mondta Poirot a szakember rosszállásával.

- Van egy nagydarab amerikai a vonaton - fűzte tovább a gondolatmenetét Bouc. - Közönséges ábrázatú ember, rettenetes öltözékben. Rágógumit rág, ami jobb körökben elképzelhetetlen. Tudja, mire gondolok?

A hálókocsi-kalauz, mert ezeket a szavakat hozzá intézték, bólintott.

- Igen, uram, a tizenhatosra. De ő nem lehetett. Láttam volna, mikor bemegy vagy kijön.

- Az nem biztos. Nem biztos. Mindjárt foglalkozunk ezzel is. De most. az a kérdés, mit tegyünk.

Poirot-ra nézett, ő pedig vissza rá.

- Szóljon már valamit, barátom - mondta Bouc. - Úgyis tudja, mit szeretnék kérni magától. Ismerem a képességeit. Vegye a kezébe a nyomozást! Nem, ne utasítson vissza, kérem! Nézze, a mi számunkra, a Nemzetközi Hálókocsi Társaság számára nagyon fontos dolog ez. Milyen jó lenne, ha kész megoldással fogadhatnánk a jugoszláv rendőrséget, mikor megérkeznek. Különböző további késésre, zaklatásra, ezernyi kellemetlenségre kell felkészülnünk. Még ártatlan embereket is kínos helyzetbe sodorhatnak! Kérem, oldja meg ezt a rejtélyt! És akkor csak azt kell mondanunk: „Bűntény történt. Ez és ez a bűnös!”

- És ha nem tudom megoldani?

- Ugyan, barátom! - Bouc valósággal hízelegni kezdett. - Ismerem a hírnevét. Hallottam a módszereiről. Ezt az esetet a maga számára teremtették. Ezeknek az embereknek a származását, feddhetetlen múltját kikutatni rengeteg idővel és kényelmetlenséggel járna. És maga mindig azt

mondta nekem, hogy egy ügyet úgy kell kideríteni, hogy az ember hátradől a székében, és gondolkodik. Tegye meg, barátom. Kérdezze ki az utasokat. Nézze meg az áldozat holttestét, nézze meg, vannak-e nyomok, és aztán... Szóval mi csak magában bízunk! Biztos vagyok benne, hogy maga nem dicsekvésből mondta, amit mondott. Dőljön hát hátra a székében, és gondolkozzon, foglalkoztassa a kis szürke agysejteket, ahogy mondani szokták. Biztosan ki fog deríteni mindent.

Előrehajolt, mintha meg akarná búvólni Poirot-t.

- Megindító a bizalma, barátom - mondta Poirot, maga is megindultan. - Igen, ez nem lehet nehéz ügy, ahogy maga is mondta. Múlt éjszaka is... de erről most még ne beszéljünk. Bevallom, érdekel az eset. Félórája még azon tűnődtem, hány unalmas órát kell rostokolva itt töltenünk. És íme, egy érdekes eset hever előttünk.

- Szóval vállalja? - kérdezte Bouc mohón.

- Magától értetődik. Bízva rám az ügyet.

- Nagyszerű. Rendelkezzék velünk.

- Először is szeretném, ha kaphatnék egy vázlatot az isztambul-calais-i kocsiról, az egyes fülkékben levő utasok nevének feltüntetésével. És szeretném látni a jegyüket és útlevelüket.

- Michel elintézi.

A hálókocsi-kalauz máris távozott.

- Kik vannak még a vonaton? - kérdezte Poirot.

- Ebben a kocsiban Konsztantinosz doktor meg én, senki más. A Bukarestből jövő kocsiban egy béna lábú öregúr, a kalauz jól ismeri. Amögött már csak a belföldi kocsik vannak, de azokkal nem kell törődnünk, mert tegnap este, vacsora után lezárták őket. A calais-i közvetlen kocsi előtt pedig csak az étkezőkocsi van.

- Ezek szerint alighanem a calais-i közvetlen kocsiban kell keresnünk a gyilkosunkat - mondta Poirot megfontoltan, majd az orvoshoz fordult:
- Azt hiszem, maga is erre célzott.

A görög bólintott.

- Éjjel fél egykor hófúvásba kerültünk. Azóta senki sem hagyhatta el a vonatot.

Bouc is megszólalt, ünnepélyesen:

- *A gyilkos köztünk van. Itt a vonaton.*

Asszonyra vall!

- Először is - mondta Poirot - az ifjú MacQueen-nel szeretnék néhány szót váltani. Értékes felvilágosításokkal szolgálhat nekünk.

- Magától értetődik - mondta Bouc, és a főkalauzhoz fordult. - Kérje meg MacQueen urat, hogy fáradjon ide.

A főkalauz elhagyta a fülkét.

Visszaérkezett a kalauz egy köteg útlevelemmel és jeggyel a kezében. Bouc átvette tőle a csomagot.

- Köszönöm, Michel. Azt hiszem, helyes volna, ha most visszamenne a helyére. A tanúvallomását majd felvesszük annak rendje-módja szerint később.

- Igen, monsieur - mondta Michel, és most már ő is elhagyta a fülkét.

- Az ifjú MacQueen meghallgatása után a doktor úr talán lesz olyan szíves, és átjön velem az áldozat fülkéjébe - mondta Poirot.

- Természetesen.

- És ha ott is végzünk...

Ebben a pillanatban belépett a főkalauz Hector MacQueen társaságában. Bouc felállt.

- Egy kicsit szorosan vagyunk itt - mondta kedélyesen. - Üljön az én helyemre, MacQueen úr. Monsieur Poirot pedig ide fog ülni, szemben magával. Így ni.

Aztán a főkalauzhoz fordult.

- Ürítse ki az étkezőkocsit, kérem, hogy monsieur Poirot rendelkezésére bocsáthassuk - mondta. - Talán ott hallgathatná ki az embereket, kedves barátom.

- Az volna a legkényelmesebb - egyezett bele Poirot.

MacQueen nem mindent értett meg a szapora francia beszédből, csak állt, és hol az egyikükre, hol a másikkra nézett.

- Mi történt? - kérdezte kínos lassúsággal franciául. - Miért...? *Pourquoi... ?*

Poirot széles kézmozdulattal a sarokülés felé tessékelte. MacQueen leült, és újra rákezdté:

-*Pourquoi... ?* - Aztán észbe kapott, és most már angolul folytatta. - Mi baj van a vonattal? Történt valami?

Hol az egyikükre, hol a másikkra nézett.

Poirot bólintott.

- Igen, történt valami. Készüljön el egy megdöböntő hírre. *A munkaadója, monsieur Ratchett, meghalt!*

MacQueen összehúzta a száját, füttyentett. A szeme megvillant egy kissé, de különben semmi jelét sem mutatta a megdöbbenésnek vagy kétségbeesésnek.

- Szóval mégis elkapták - mondta.

- Hogy értsem ezt a kijelentést, MacQueen úr? MacQueen habozott.

- Arra gondol - mondta Poirot -, hogy monsieur Ratchettet meggyilkolták?

- Hát nem? - Ezúttal csakugyan meglepődött MacQueen. - Igen - tette hozzá lassan -, arra gondoltam. És most csak úgy meghalt? Hiszen az öreg olyan szívós volt, de olyan szívós...

Megállt, mint aki hasonlatot keres.

- Nem, nem - mondta Poirot. - A feltételezése helyes. Monsieur Ratchettet meggyilkolták. Leszúrták. Csak azt szeretném tudni, miért volt maga biztos benne, hogy gyilkosság történt, nem egyszerű haláleset.

MacQueen habozott.

- Szeretnék tisztán látni a dologban - mondta. - Ki maga tulajdonképpen? Hogy kerül bele ebbe az egészbe?

- A Nemzetközi Hálókocsi Társaságot képviselem - mondta Poirot, majd egy kis szünet után folytatta. - Nyomozó vagyok. A nevem Hercule Poirot.

Csalódott, ha azt hitte, hogy ennek hatása lesz. MacQueen csak azt mondta, hogy igen, igen, és várta, mi következik ezután.

- Talán már hallotta a nevemet.

- Igen, ismerősnek tetszik. De mindig azt hittem, hogy női szabó.

Hercule Poirot megvetően mérte végig.

- Hihetetlen! - mondta.

- Mi hihetetlen?

- Semmi, semmi. Térjünk vissza a tárgyra. Azt szeretném, monsieur MacQueen, ha mindent elmondana, amit a megboldogultról tud. Rokona talán?

- Nem, csak a titkára vagyok. Voltam.

- Mennyi ideje tölti be ezt a tisztséget?

- Valamivel több mint egy éve.

- Akkor mondjon el mindent, amit tud.

-Valamivel több mint egy éve ismerkedtem össze Ratchett úrral, amikor Perzsiában jártam...

Poirot félbeszakította.

- Mít csinált Perzsiában?

- New Yorkból mentem oda egy olajkiaknázási engedély ügyében. De azt hiszem, magát nem ez érdekli. Jól rászedtek engem is, a barátaimat is. Ratchett úr ugyanabban a szállodában lakott, mint én. Éppen összeveszett a titkárával. Felkínálta nekem ezt az állást, és én elfogadtam. Bajban voltam, és örültem, hogy tálcán hoznak elélem egy jól fizetett állást.

- És aztán?

- Utaztunk. Ratchett úr be akarta járni a világot. Nehézségei voltak, mert nem tudott egyetlen idegen nyelvet sem. Inkább a tolmácsa voltam, mint a titkára. Jó dolgom volt.

- Mondjon el mindent, amit tud a gazdájáról.

A fiatalember a vállát vonogatta. Tanácstalanság sugárzott az arcáról.

- Nem könnyű dolog.

- Mi volt a gazdájának a teljes neve?

- Samuel Edward Ratchett.

- Amerikai állampolgár volt?

- Igen.

- Amerika melyik részére való?

- Nem tudom.

- Akkor mondja el azt, amit tud.

- Az az igazság, Poirot úr, hogy semmit sem tudok! Ratchett úr sohasem beszélt magáról, sem az amerikai éveiről.

- És mi lehetett ennek az oka?

- Nem tudom. Talán szégyellte az egyszerű származását. Sokan szégyellik.

- Kielégítőnek tartja ezt a magyarázatot?

- Bevallom, nem.

- Voltak-e rokonai?

- Sosem beszélt róluk.

Poirot tovább erőltette a dolgot.

- Mégiscsak kellett hogy legyen valamilyen elképzelése, MacQueen úr.

- Csakugyan volt. Először is azt hiszem, hogy nem Ratchett volt az igazi neve. Azt hiszem, azért hagyta el Amerikát, mert menekülni akart valaki vagy valami elől. És azt hiszem, hogy az utolsó néhány hétig sikerült is eltörölnie a nyomait.

- Mi történt akkor?

- Leveleket kapott. Fenyegető leveleket.

- Látta a leveleket?

- Igen. Én intéztem a levelezését. Két hete kapta az első levelet.

- Megsemmisítette a leveleket?

- Nem. Azt hiszem, van néhány az irataim között. Egyet Ratchett haragjában összetépett. Hozzam ide, ami megvan?

- Legyen szíves.

MacQueen távozott, néhány perc múlva visszatért, és két elég piszkos papírlapot tett le Poirot elé az asztalra.

Az első levél így szólt:

Azt hitted, hogy becsaphatsz minket és eltűnhetsz? Szó sincs róla! A nyomodban vagyunk, Ratchett, és elkapunk!

A levélen nem volt aláírás.

Poirot egy szót sem szólt, csak felhúzta a szemöldökét, és felkapta a második levelet.

Elviszünk egy kis kéjutazásra, Ratchett. Nem-sokára. Elkapunk! Megértted?

Poirot lecsapta a levelet.

- Elég unalmas stílus - mondta. - A kézírás annál érdekesebb.

MacQueen csodálkozva nézett rá.

- Maga talán észre sem venné - magyarázta Poirot elégedetten. - Csak az veszi észre, akinek már van gyakorlata az ilyesmiben. Ezt a levelet nem egy ember írta, MacQueen úr. Ketten írták, vagy többen. És mindegyikük csak egy betűt írt le egyszerre. Ráadásul nyomtatott betűt. Emiatt a kézírás azonosítása nehéz lesz. - Egy kis szünet után folytatta: - Tudott róla, hogy Ratchett úr hozzám fordult segítségért?

- Magához?

Poirot MacQueen csodálkozó hangja hallatán bizonyosra vehette, hogy a fiatalember semmit sem hallott a dologról.

Bólintott.

- Igen. Nyugtalankodott. Mondja el, mit csinált Ratchett, mikor az első levelet megkapta.

MacQueen habozott.

- Nehéz erre válaszolni. Nevetett rajta a maga csöndes módján. De azért valahogy - beleborzongott - éreztem, hogy sok minden kavarg benne a csöndes felszín alatt.

Poirot bólintott. A következő kérdése váratlan volt:

- MacQueen úr, mondja meg nekem őszintén, mi volt a véleménye a gazdájáról? Szerette?

Hector MacQueen csak egy-két pillanat múlva válaszolt.

- Nem - mondta. - Nem szerettem.

- Miért?

- Nem tudom pontosan megmondani. Mindig nagyon barátságos volt. - Egy kis szünet után folytatta: - Az igazat megvallva nem szerettem, Poirot

úr, és nem bíztam benne. Tudtam, hogy kegyetlen és veszedelmes ember. De be kell vallanom azt is, hogy minderre semmi bizonyítékom sincs.

- Köszönöm, MacQueen úr. Még egy kérdést: mikor látta Ratchett urat utoljára életben?

- Tegnap este, körülbelül... - gondolkozott - tíz óra körül, azt hiszem. Bent voltam a fülkéjében, hogy megírjak valamit.

- Mit?

- Csempékről és antik cserépedényekről szóló levelet. Perzsiában vásárolta ezeket, és nem azt szállították, amit vett. Számos levelet írtunk ebben a kínos ügyben.

- Ekkor látta Ratchett urat utoljára életben?

- Azt hiszem, igen.

- Emlékszik, mikor kapta Ratchett úr a legutolsó fenyegető levelet?

- Aznap reggel, mikor elindultunk Isztambulból.

- Még valamit meg kell kérdeznem magától, MacQueen úr. Jó viszonyban volt a gazdájával?

A fiatalember szeme hirtelen megvillant.

- Ez az a pillanat, mikor a hidegnek illene végigfutni a hátamon. De hogy én is a bűnügyi regények stílusában válaszoljak: „Hamis nyomon jár.” Ratchett meg én kifogástalanul jó viszonyban voltunk.

- Legyen szíves, MacQueen úr, adja meg a teljes nevét és az amerikai címét is.

Megtörtént: Hector Willard MacQueen, és egy New York-i cím.

Poirot hátradőlt az ülésen.

- Egyelőre ennyi az egész, MacQueen úr - mondta. - Lekötelezne, ha egy ideig nem szólna senkinek Ratchett úr haláláról.

- Mastermannek, az inasának meg kell mondanom.

- Valószínűleg úgyis tudja már - mondta Poirot fanyarul. - Kérem, próbálja meg rábeszélni, hogy hallgasson.

- Nem lesz nehéz. Angol, és mindig azt mondja: „Magamnak való ember vagyok.” Nem sokra becsüli az amerikaiakat, a többi nemzetiséget pedig semmire sem.

- Köszönöm, MacQueen úr.

Az amerikai távozott.

- Elhiszi, amit ez a fiatalember mond? - kérdezősködött Bouc.

- Őszintének, becsületesnek látszik. Nem játszotta el, hogy rokonszenvezik a gazdájával, pedig alighanem megtette volna, ha köze van a dologhoz. Igaz, hogy Ratchett nem mondta el neki, hogy megpróbált, bár sikertelenül, igényt tartani a szolgálataimra, de nem hinném, hogy ez különösebben gyanús körülmény. Azt hiszem, Ratchett úr olyan ember volt, aki nem avatott be másokat a terveibe.

- Vagyis legalább ezt az egy embert ártatlannak tartja - kedélyeskedett Bouc.

Poirot rosszallóan nézett rá.

- Az utolsó pillanatig mindenkit gyanúsnak tartok - mondta. - De azért be kell vallanom, nem nagyon tudom elképzelni, hogy ez a józan, hosszú képzű MacQueen annyira elveszítse a fejét, hogy tizenkétszer-tizennégyszer beledöfjön az áldozatába. Nem illik össze a lélektani alkatával. Egyáltalán nem.

- Nem - hagyta rá Bouc is gondterhelten. - Ez olyan ember műve, akit a gyűlölet őrvjögésbe hajszolt. Délszaki vérmérsékletre vall. Vagy pedig, ahogy főkalauz barátunk is mondta, asszonyra!

A holttest

Poirot dr. Konsztantinosz nyomában átment a következő kocsiba, a meggyilkolt ember fülkéjébe. A kalauz kinyitotta kulcsával az ajtót.

Bementek. Poirot kérdő tekintettel fordult oda társához:

- Mit bolygattak meg ebben a fülkében?

- Semmihez sem nyúltunk. Arra is vigyáztam, hogy ne mozdítsam el a holttestet, mikor megvizsgáltam.

Poirot bólintott, és körülnézett.

Először azt érzékelte, hogy rettenetesen hideg van. Az ablak teljesen le volt eresztve, a redőny felhúzva.

- Brrr - borzongott Poirot.

A másik férfi egyetértően mosolygott.

- Nem akartam becsukni - mondta.

Poirot gondosan megvizsgálta az ablakot.

- Magának igaza van - jelentette ki aztán. - Senki sem hagyta el a kocsit az ablakon át. Valószínűleg azt akarták elhíttetni velünk, hogy az illető a nyitott ablakon távozott; de a hó keresztülhúzta a gyilkos számításait.

Az ablak keretét is gondosan megvizsgálta. Egy kis dobozt vont elő a zsebéből, és valami port fúj a keretre.

- Nincsenek rajta ujjlenyomatok - mondta. - Tehát letörölték. De ha lettek volna rajta ujjlenyomatok, nem sokra mentünk volna velük. Ratchet-

té, az inasé vagy a kalauzé. Manapság már nem nagyon követnek el ilyen szarvashibákat a bűnözők. És ha már ezt megállapítottuk - folytatta élénken -, becsukhatnánk az ablakot. Mintha hűtőkocsiban utaznánk!

Szavát máris tett követte. Utána végre az ágyon heverő mozdulatlan testtel kezdett foglalkozni.

Ratchett hanyatt feküdt az ágyon. Rozsdavörös foltokkal szennyezett pizsamakabátját kigombolta és hátrahajtotta valaki.

- Meg kellett néznem a sebeket - magyarázta az orvos.

Poirot bólintott. A holttest fölé hajolt. Amikor felegyenesedett, egy kissé elhúzta a száját.

- Nem valami szép látvány - mondta. - Az illető itt állt, és újra meg újra lesújtott. Hány sebet észlelt pontosan?

- Tizenkettőt. Egy-kettő csak karcolásnak tekinthető. De legalább három... halált okozhatott.

Volt valami az orvos hangjában, amire Poirot felfigyelt. Fürkésző pillantást vetett rá. A kis görög töprengő arccal nézte a holttestet.

- Furcsának talál valamit? - kérdezte Poirot nyájasan. - Árulja el, hogy mit. Mi az, amit nem ért?

- Igen, van itt valami - ismerte be az orvos.

- Mégpedig?

- Látja ezt a két sebet? Ezt meg ezt itt - mutat-ta. - Mély sebek. Fontos ereket vágtak át. A seb szája még sincs szétnyílván. És bár az ember az ellenkezőjére számíthatna, nem is nagyon véreztek.

- Mire következtet ebből?

- Hogy az áldozat már halott volt, amikor ezeket a sebeket ejtették rajta. Már egy ideje halott volt. Ez azonban képtelenség!

- Annak tetszik - mondta Poirot tűnődve. - Ha csak azt nem hitte a gyilkosunk, hogy félmunkát végzett, és visszajött, hogy biztos legyen a dolgában. Ez azonban, mint mondta, képtelenség. Lát még valamit?

- Még egy dolgot.

- Mi az?

- Látja ezt a sebet, itt a jobb kar alatt, a váll közelében? Fogja csak ezt a ceruzát. Oda tudna döfni vele?

Poirot elképzelte a helyzetet.

- Értem - mondta. - Így van, ahogy mondja. Jobb kézzel nagyon nehéz volna, szinte lehetetlen. Valósággal visszakézről kellene döfni. De ha bal kézzel szúr az ember...

- Úgy van, monsieur Poirot! Ezt a sebet majdnem bizonyosan bal kézzel ütötték.

- Vagyis a gyilkos balkezes. Nem, attól félek, bonyolultabb a dolog ennél.

- Igaza van, monsieur Poirot. A sebek egy részét ugyanis nyilvánvalóan jobb kézzel ütötték.

- Két ember. Megint idejutottunk, a két ember elméletéhez - mondta a nyomozó, majd hirtelen megkérdezte:

- Égett a villany a fülkében?

- Nehéz megmondani. A kalauz reggel tíz körül mindig kikapcsolja a főkapcsolót.

- De az itteni kapcsolók helyzete elárulja - mondta Poirot.

Megnézte mind a mennyezetvilágítás, mind a lehajtható ernyővel elsötétíthető ágylámpa kapcsolóját. Az előbbi ki volt kapcsolva, az utóbbinak az ernyője volt teljesen lehajtva.

- Ezek szerint - kezdte gondterhelten - két gyilkost kell feltételeznünk; az első gyilkost és a má-

sodik gyilkost, ahogy a nagy Shakespeare nevezné őket. Az első gyilkos leszúrta áldozatát, elhagyta a fülkét, és eloltotta a lámpát. A második gyilkos sötétben hatolt be ide, nem látta, hogy a véres munkát már elvégezték, és legalább kétszer bele-döfött az élettelen testbe. Mi a véleménye erről?

- Nagyszerű! - mondta a kis doktor lelkesen.

Poirot hunyorított.

- Igazán? Örülök neki. Én ugyanis egy kissé képtelennek éreztem.

- De mi más magyarázatot adhatnánk rá?

- Én is éppen ezt kérdeztem magamtól. Szóval itt véletlenül összejátszásáról lehet szó. Van-e más olyan jel, ami két gyilkos tevékenységére utal?

- Azt hiszem, igennel válaszolhatok rá. Néhány döfés, mint mondtam, gyenge kézre vall, erőtlen-ségre vagy bizonytalanságra. Szinte csak karcolások. De ez a döfés itt, meg ez itt - mutogatta -, ezeket nagy erővel ütötték. A fegyver keresztül-hatolt az izmokon.

- Ezeket a maga véleménye szerint férfi ütötte?

- Feltétlenül.

- Asszony nem üthette ezeket a sebeket?

- Egy erős, fiatal, izmos nő talán, nagy lelki fel-indulásban. De véleményem szerint még ebben az esetben is nagyon valószínűtlen.

Poirot néhány pillanatig hallgatott. Társa ide-gesen kérdezte:

- Érti, hogyan gondolom?

- Tökéletesen - mondta Poirot. - Kezd is szé-
pen kitisztulni az eset! A gyilkos egy nagy erejű
férfi volt... azaz gyenge volt... vagyis nő volt...
szóval jobbkezes volt... illetve balkezes volt. Elké-
pesztő összevisszaság! - Ingerülten folytatta: - És

az áldozat mit szól mindehhez? Kiáltozik? Tiltakozik? Védekeznek?

Benyúlt a párna alá, és kihúzta azt a pisztolyt, amit Ratchett előző este mutatott meg neki.

- Tele a tár - mondta.

Körülnéztek. Ratchett ruhái a falihorgon lógtak. A mosdótál fölötti kis asztalon különböző tárgyak: egy pohár víz, benne műfogsor. Egy üres pohár. Egy üveg ásványvíz. Egy nagy palack. Hamutartó, benne egy szivarcsutka, égett papírfoszlányok és két használt gyufaszál.

Az orvos felkapta az üres poharat, és beleszaggolt.

- Itt az áldozat tétlenségének okozója - mondta halkán.

- Elkábították?

- Igen.

Poirot bólintott. A kezébe vette a két gyufaszálat, és tüzetesen megvizsgálta.

- Valamilyen nyomra bukkant? - kérdezte möhón a kis orvos.

- Ez a két gyufa nem egyforma - mondta Poirot. - Az egyik laposabb, mint a másik. Látja?

- Ilyet árulnak a vonaton - mondta az orvos. - Papírtokban.

Poirot belenyúlt Ratchett kabátzsebébe. Egyszerre csak kihúzott belőle egy doboz gyufát. Összehasonlította a szálakat a két elhasznált szállal.

- A vastagabb gyufát Ratchett gyújtotta meg - mondta aztán. - Nézzük csak, volt-e neki a laposabb fajtából is!

De hiába keresett, nem talált másfajta gyufát.

Poirot tekintete végigsöpört a fülkén. Csillogó, éles volt a szeme, mint egy madaré. Erezte az ember, hogy semmi sem kerül el a figyelmét.

Hirtelen felkiáltott, lehajolt, és felkapott valamit a földről.

Egy kis batisztdarab volt, nagyon finom. A sarkában hímzett kezdőbetű - H.

- Női zsebkendő - mondta az orvos. - Barátunknak, a főkalauznak igaza volt. Nő van ebben a dologban!

- És felettébb figyelmesen mindjárt itt is hagyja a zsebkendőjét! - mondta Poirot. - Ahogy a filmekben meg a könyvekben szokás. Még a nevének a kezdőbetűje is rajta van, hogy megkönnyítse a dolgunkat.

- Micsoda szerencse! - kiáltotta az orvos.

- De még mekkora! - mondta Poirot.

Volt valami a hangjában, ami álméltkodásra készítette az orvost, de még mielőtt kérdezősködhetett volna, Poirot megint lehajolt valamiért. Ezúttal egy pipaszurkálót tartott a kezében.

- Talán Ratchett úré - ajánlgatta a doktor.

- Nem volt pipa a zsebében, sem dohány, sem dohányzacskó.

- Akkor ez is valami nyom!

- De még mennyire! És felettébb figyelmesen ezt is elejtik itt. Ezúttal egy férfira utaló tárgyat. Nem panaszkodhatunk, vannak itt nyomok. Bőven vannak. Erről jut eszembe, mit csinált a gyilkos fegyverrel?

- Nyoma sem volt fegyvernek. A gyilkos elvitte magával.

- Vajon miért tette? - töprengett Poirot.

Ekkor az orvos, aki óvatosan kotorászott az áldozat pizsamájának zsebeiben, felkiáltott:

- Ezt eddig észre sem vettem - mondta. - Csak kigomboltam a pizsamakabátot, és hátrahúztam a vállán.

Egy arany zsebórát húzott ki a pizsamakabát felső zsebéből. Az óra fedele összevissza volt horpadva. A mutatók negyed kettőn álltak.

- Nézze csak! - lelkendezett Konsztantinosz. - Ez a büntett elkövetésének időpontja! Megegyezik az én becslésemmel. Azt mondtam, hogy éjfél és két óra közt, valószínűleg egy óra körül, bár ilyen esetekben nehéz pontosan meghatározni az időpontot. Tessék, itt a bizonyíték. Negyed kettő. Ez a büntett elkövetésének időpontja.

- Elképzelhető. Igen, elképzelhető.

A doktor csodálkozva nézett rá.

- Bocsásson meg, monsieur Poirot, de nem egészen értem magát.

- Én sem értem magamat - mondta Poirot. - Semmit sem értek. És ez, mint láthatja, nagyon zavar.

Felsőhajtott, odahajolt a kis asztal fölé, megvizsgálta a megszenesedett papírlapot.

- Egy régimódi női kalapdobozra van szükségem - morogta magában.

Dr. Konsztantinosz nem tudta, mire vélje ezt a különös megjegyzést. De Poirot nem sok időt hagyott a csodálkozásra. Kinyitotta a folyosóra vezető ajtót, és kiszólt a kalauznak.

A kalauz máris ott termett.

- Hány nő utazik ebben a kocsiban?

A kalauz az ujjain számolta ki.

-Egy, kettő, három... hat, monsieur. Az idős amerikai hölgy, a svéd hölgy, a fiatal angol hölgy, Andrényi grófné, Dragomirov hercegné és a komornája.

Poirot gondolkozott.

- Mindegyiknek van kalapdoboz?

- Igen, monsieur.

-Hozza ide... várjunk csak... a svéd hölgyét meg a komornáét. Csak ebben a kettőben bízhatunk. Mondja azt nekik, hogy a vámhoz kell... mondjon nekik valamit, ami éppen az eszébe jut.

- Nem lesz semmi baj, monsieur. Pillanatnyilag egyik hölgy sem tartózkodik a fülkéjében.

- Akkor siessen!

A kalauz eltűnt. Két kalapdobozzal tért vissza. Poirot kinyitotta a komorna kalapdobozát, aztán félrelökte. Aztán kinyitotta a svéd hölgyét. Elégedetten kiáltott fel. Óvatosan kiszedte a kalapokat, és a doboz belésére erősített fémhálókra mutatott.

- Erre van szükségünk! Tizenöt évvel ezelőtt még ilyen kalapdobozokat csináltak. A kalaptűt át kellett szűrni a kalapon, és ebben a fémhálóban kellett rögzíteni.

Miközben magyarázott, ügyesen leszerelt két fémhálót a dobozról. Aztán visszacsomagolt mindent, és azt mondta a kalauznak, hogy vigye vissza a dobozokat a helyükre.

Mihelyt az ajtó becsukódott, újra társához fordult:

- Kedves doktorom, én nem tartozom azok közé, akik a tudományos eljárásokra esküsznek. A lélektani rugókat keresem, nem az ujjlenyomatokat vagy a cigarettahamut. Ebben az esetben mégis örömmel használom fel a tudomány nyújtotta segítséget. A fülke tele van nyomokkal, de nem tudhatjuk, hogy valódiak-e, vagy hamisak.

- Nem egészen értem, monsieur Poirot.

- Vegyünk csak egy példát. Találtunk egy női zsebkendőt. Valóban egy nő ejtette el? Vagy egy férfi, aki elkövette a bűntényt, és aztán így okoskodott: „Úgy rendezem az egészséget, hogy női mun-

kának tessék. Szükségtelenül sokszor döfök bele az áldozatba, egyik-másik döfést szándékosan erőtllenül, hatástalanul végzem, és itt hagyom ezt a zsebkendőt, hogy rögtön észrevegyék." Ez az egyik lehetőség. De van egy másik is. Hogy nő volt a gyilkos, és szándékosan idelökte a pipaszurkálót, hogy férfira gyanakodjunk. Mert arra mégsem gondolhatunk, hogy egy férfi és egy nő külön-külön járt itt, és mind a kettő olyan gondatlan volt, hogy áruló tárgyakat felejtse a színhelyen! Ennyire nem jár a véletlen a kezünkre!

- De minek kell mindehhez a kalapdoboz? - kérdezte még mindig értetlenül a doktor.

- Mindjárt rátérünk arra is! Mint már mondtam, ezek a nyomok-bizonyítékok, a negyed kettőkor megállt óra, a zsebkendő, a pipaszurkáló valódiak is, hamisak is lehetnek. Még nem tudjuk, melyik milyen. Lehet, hogy tévedek, de azt hiszem, hogy egy nyom a sok közül nem hamis. És ez a lapos gyufa, doktor úr. *Azt hiszem, hogy ezt a gyufát a gyilkos gyújtotta meg, és nem Ratchett.* Mégpedig azért, hogy valamilyen papírt elégessen. Valószínűleg valami áruló feljegyzést. Ebben a feljegyzésben volt tehát valami, talán tévedés vagy hiba, ami a gyilkos nyomára vezethet bennünket. Megpróbálom kideríteni, mi volt ez a valami.

Kiment a fülkéből, és nemsokára egy kis borszeszegővel és egy hajsütő vassal tért vissza.

- A bajuszomhoz használom - lobogtatta meg az utóbbit.

Az orvos érdeklődve figyelte. Poirot nagy gondal rátette az elszenesedett papírt az egyik fémhálóra, a másikat a papír tetejére tette, aztán a hajsütő vassal megfogta a két domború fémhálót, és az egészet a borszeszegő lángja fölé tartotta.

- Nagyon hevenyészett felszerelés - szólt hátra a válla fölött. - De reméljük, hogy a célnak megfelel.

Az orvos figyelmesen követte minden mozdulatát. A fém nemsokára izzani kezdett. Aztán betűk bukkantak elő, lassan szavakká formálódtak - izzó, tüzes szavakká.

A papírdarab kicsi volt. Csak négy szó látszott rajta, és az ötödik szónak egy része.

ékezz a kis Daisy Armstrongra

- Igen! - kiáltott fel Poirot élesen.

- Megtudott belőle valamit? - kérdezte az orvos.

Poirot-nak csillogott a szeme. Óvatosan letette a hajsütőt.

- Igen - felelte. - *Tudom, mi az áldozat igazi neve. Tudom, miért hagyta el Amerikát.*

- Mi volt az igazi neve?

- Cassetti.

- Cassetti? - ráncolta össze a szemöldökét Konsztantinosz. - Valami dereng. Nem emlékszem pontosan. Néhány éve... Valami amerikai ügy.

- Igen - mondta Poirot. - Egy amerikai ügy.

De ennél többet nem volt hajlandó elárulni. Körülnézett, aztán csak ennyit mondott:

- Később még visszatérünk rá. De most győződünk meg róla, hogy mindent láttunk, amit látni érdemes.

Gyorsan, ügyesen kikutatta a halott ember zsebeit, de semmi érdekeset nem talált. Megpróbálta kinyitni a szomszéd fülkébe vezető ajtót, de a másik oldalon be volt reteszelve.

- Egy dolgot nem értek - mondta Konsztantinosz doktor. - Ha a gyilkos nem az ablakon ke-

resztül távozott, ha a szomszéd fürkébe vezető ajtó a túloldalon van bereteszelve, ha a folyosóra nyíló ajtó nemcsak be volt zárva belülről, hanem még a lánc is be volt akasztva, hogyan tűnhetett el a gyilkos a fürkéből?

- Ezt kérdezik az emberek a cirkuszban, amikor valakit gúzsba kötve bezárnak egy szekrénybe, mégis eltűnik.

- Azt hiszi?

- Azt hiszem - magyarázta Poirot -, hogy ha a gyilkos azt akarja elhíttetni velünk, hogy az ablakon keresztül távozott, természetesen úgy állítja be a dolgot, hogy a másik két út elképzelhetetlennek tessenek. Szemfényvesztés az egész, mint a szekrényből eltüntetett ember esete is. A mi dolgunk, hogy kitaláljuk, hol van a csalás a dologban.

Bereteszelte a szomszéd fürkébe vezető ajtót erről az oldalról is.

- Nehogy az érdemdús Hubbardné asszonynak eszébe jusson, hogy első kézből kapott részletekkel kedveskedjék a lányának - magyarázta.

Még egyszer körülnézett.

- Azt hiszem, nincs több tennivalónk. Menjünk vissza Bouc barátunkhoz.

Az Armstrong lány elrablása

Bouc éppen egy omlettel viaskodott.

- Azt gondoltam, legjobb, ha most mindjárt felszolgálják az ebédet az étkezőkocsiban - mondta. - Utána kiürítjük a kocsit, és monsieur Poirot ott hallgatja ki az embereket. Hármunknak pedig idehozattam egy kis harapnivalót.

- Remek ötlet - mondta Poirot.

Egyikük sem volt éhes, tehát gyorsan végeztek az ebéddel. Bouc csak akkor hozakodott elő a mindnyájukat foglalkoztató kérdéssel, amikor a kávét kortyolgatták.

- Nos? - kérdezte.

- Mos, kiderítettem az áldozat kilétét. Tudom, miért kellett mindenképp elhagynia Amerikát.

- Szóval ki volt?

- Emlékszik az Armstrong gyerek elrablására? Ez az ember gyilkolta meg a kis Daisy Armstrongot. Cassetti.

- Rémlik valami. Szörnyű eset volt, bár a részletekre már nem emlékszem.

- Armstrong ezredes angol volt, a legmagasabb angol katonai kitüntetés, a Viktória-kereszt tulajdonosa. Félig amerikai származású, az anyja egy amerikai milliomos, W. K. Van der Halt lánya. Az ezredes Linda Ardennak, Amerika leghíresebb drámai színésznőjének a lányát vette feleségül. Amerikában éltek, egy gyerekük volt, egy kislány, akit imádtak. Amikor a gyerek három-

éves volt, valaki elrabolta, és hihetetlenül magas összeget követelt váltságdíjúl. Nem untatom magukat a részletekkel. Mikor a szülők kifizették a kétszázezer dollárt, megtalálták a kislány holttestét. Legalább két hete halott volt már. Rettenetes volt a felháborodás. És még nem vagyunk a történet végén. Armstrongné gyereket várt. A holttest megtalálása után elvetélt, és ő maga is meghalt. A szerencsétlen ember pedig föbbe lőtte magát.

- Elképesztő tragédia - mondta Bouc. - Most már pontosan emlékszem. Ha nem tévedek, még valaki meghalt.

- Igen, egy szerencsétlen francia vagy svájci dajka. A rendőrség meg volt győződve róla, hogy tud valamit a bűntettéről. Hiába tiltakozott kétségbeesetten. Elkeseredésében végül kiugrott az ablakon, és meghalt. Később kiderült, hogy semmi köze a bűncselekményhez.

- Gondolni is szörnyű rá - mondta Bouc.

- Fél évvel később Cassettit, a gyermekrabló banda fejét letartóztatták. A banda máskor is így járt el. Ha a rendőrség a nyomukban volt, megölték az áldozatukat, és annyi pénzt sajtoltak ki a hozzátartozókból, amennyit csak tudtak, míg a holttestet meg nem találják. Egy dologgal tisztában kell lenniük, barátaim. Cassetti volt a tettes! De az óriási vagyonával, különböző embereket a kezében tartva sikerült elérnie, hogy valamilyen technikai apróság ürügyén felmentsék. De ha nem szöki meg, meglincselik. Most már tudjuk, mi történt. Megváltoztatta a nevét, és elhagyta Amerikát. Azóta vagyonos úrként élt, utazgatott, élvezte az osztalékokat.

- A gyalázatos! - mennydörögte mélységes megvetéssel Bouc. - Nem is bánom, hogy meghalt! Nem én!

- Egyetértünk.

- De azért nem volt helyes éppen az Orient expresszen végezni vele. Más helyek is vannak a világon.

Poirot elmosolyodott. Láta, hogy monsieur Bouc érthetően elfogult.

- Először is azzal a kérdéssel kell szembenézünk - mondta -, hogy egy másik banda követte-e el a gyilkosságot, akiket, mondjuk, Cassetti kijátszott a múltban, vagy pedig egy ember boszszújáról van-e szó.

Néhány szóval elmesélte, hogyan olvasták el az elszenesedett papíron levő szavakat.

- Ha a feltételezésem helyes, a gyilkos égette el a levelet. De miért? Mert előfordult benne az Armstrong név, az egész ügy kulcsa...

- Van még élő tagja az Armstrong családnak?

- Sajnos nem tudom. De mintha olvastam volna Armstrongné húgáról.

Poirot tovább fejtegette Konsztantinosz doktor és a maga közös következtetéseit. A horpadt óra hallatán Bouc felderült.

- Ez nagyon pontosan meghatározza a bűntény elkövetésének időpontját.

- Igen - mondta Poirot-, kényelmes megoldás.

Volt valami a hangjában, ami meghökkentette a többieket.

- Hiszen maga mondta, hogy hallotta, hogy Ratchett húsz perccel egy óra előtt beszélgetett a kalauzzal! - mondta Bouc.

Poirot pontosan elmondta, mi történt.

-Annyi legalábbis világos belőle - mondta Bouc -, hogy Casseti... vagy Ratchett, én inkább megmaradok ennél a névnel, húsz perccel egy óra előtt még életben volt.

- Hogy pontosak legyünk, nulla óra harminchét perckor.

- Ratchett tehát, hogy pontosak legyünk, nulla óra harminchét perckor életben volt. Ez mégiscsak tény.

Poirot nem felelt. Gondterhelten meredt maga elé.

Kopogtattak. A pincér lépett be.

- Az étkezőkocsi üres, monsieur - mondta.

- Máris megyünk - felelte Bouc, és felállt.

- Magukkal tarthatok? - kérdezte Konsztantinosz.

- Természetesen, doktor úr. Hacsak monsieur Poirot-nak nincs ellene kifogása.

- Nincs, természetesen nincs - mondta Poirot.

Egy kis udvariaskodási szertartás végeztével - Csak ön után! Nem, nem, csak ön után! - elhagyták a fülkét.

MÁSODIK RÉSZ

A vallomások

A hálókocsi-kalauz vallomása

Az étkezőkocsiban minden készen állt. Poirot és Bouc egymás mellett ült egy asztalnál. Az orvos az asztal végén kapott helyet.

Poirot előtt hevert a calais-i közvetlen kocsi tervrajza, melybe vörös tintával beírták az egyes utasok nevét. Oldalt egy halomban tornyosultak az útlevelek és menetjegyek. Az asztalon papír, tinta, toll, ceruzák.

- Nagyszerű - mondta Poirot. - Vizsgálóbíró-ságunk máris megkezdheti működését. Azt hiszem, elsőnek a hálókocsi-kalauz vallomását kell meghallgatnunk. Maga valószínűleg tud valamit erről az emberről. Mi a véleménye róla? Olyan ember-e, akinek adni lehet a szavára?

- Hogyne, a leghatározottabban. Pierre Michel több mint tizenöt éve áll a társaság szolgálatában. Francia, Calais közelében él. Becsületes és feltétlenül megbízható. Eszbeli képességei talán nem kiemelkedők.

Poirot egyetértőleg bólintott.

- Rendben van - mondta -, hívjuk be.

Pierre Michel egy kissé már összeszedte magát, de azért rettenetesen ideges volt.

- Remélem, nem tételezi fel, monsieur, hogy valami mulasztást követtem el - mondta aggódva, és tekintete ide-oda járt Poirot és Bouc közt. - Szörnyű, ami történt. Remélem, nem tételezi föl, monsieur, hogy felelősség terhel engem is.

Poirot megnyugtatta az emberét, aztán kérdezni kezdett. Kiszedte Michelből, hogy mi a neve, hol lakik, mennyi ideje dolgozik a társaságnak, és mennyi ideje jár ezen az útvonalon. Tisztában volt ugyan ezekkel az adatokkal, de az efféle szokványos kérdések megnyugtatók a vallomástevőt.

- Hát akkor - folytatta Poirot - térjünk rá az elmúlt éjszaka eseményeire. Mikor feküdt le monsieur Ratchett?

- Úgyszólván nyomban vacsora után, monsieur. Még mielőtt Belgrádba értünk. Előző este is korán feküdt le. Azt az utasítást adta, hogy vessem meg az ágyát, amíg vacsorázik, és meg is tettem.

- Járt-e valaki a fülkéjében azután?

- Az inasa, monsieur, és a fiatal amerikai úr, a titkára.

- Senki más?

- Senki, monsieur, legalábbis tudtommal senki.

- Rendben van. Ekkor látta vagy hallotta utoljára?

- Nem, monsieur. Ne tessék elfelejteni, hogy körülbelül húsz perccel egy előtt csengetett. Nem sokkal azután, hogy megálltunk.

- És mi történt pontosan?

- Kopogtam az ajtaján, és ő kiszólt, és azt mondta, hogy tévedés.

- Angolul mondta vagy franciául?

- Franciául.

- Szó szerint mit mondott?

- „Semmi baj. Tévedtem.”

- Úgy van - mondta Poirot. - Én is ezt hallottam. És aztán maga elment.

- Igen, monsieur.

- A kalauzülésre?

- Nem, monsieur. Valaki más is csöngetett. Odamentem.

- Most valami fontosat kérdezek magától, Michel. Hol volt negyed kettőkor?

- Én, monsieur? A kalauzülésen, arccal a folyosó felé fordulva.

- Biztos benne?

- Igen, illetve...

- Illetve?

- Átmentem a következő kocsiba, abba, amelyik Athénból jött. Beszélni akartam a kollégámmal. A hóról beszéltünk. Nem sokkal egy óra után. Pontosan nem tudom megmondani, mikor.

- És mikor jött vissza?

- Megint csöngetett valaki, monsieur. Beszéltem is önnek róla. Az amerikai hölgy volt. Sokszor csöngetett.

- Emlékszem rá - mondta Poirot. - És aztán?

- Aztán, monsieur? Aztán ön csöngetett, és én bevitettem az ásványvizet. Aztán, körülbelül egy félóra múlva, meg kellett vetnem az ágyat az egyik fülkében. Az amerikai fiatalembernek, Ratchett úr titkárának a fülkéjében.

- Egyedül volt-e MacQueen úr a fülkéjében, amikor maga bement megvetni az ágyat?

- Az angol ezredes volt nála, a tizenötösből. Ültek és beszélgettek.

- Mit csinált az ezredes, miután kijött MacQueen úrtól?

- Visszament a fülkéjébe.

- A tizenötösbe. Az egészen közel esik a maga üléséhez.

- Igen, monsieur, a második fülke a folyosónak attól a végétől számítva.

- Az ő ágya már meg volt vetve?

- Igen, monsieur. Akkor vetettem meg, amikor vacsorázott.
- És mikor volt ez az egész?
- Nem tudom pontosan, monsieur. Mindenestre még két óra előtt.
- És mi történt utána?
- A kalauzülésen ültem reggelig, monsieur.
- Nem ment át még egyszer a következő kocsiba?
- Nem, monsieur.
- Aludt-e?
- Nem hinném, monsieur. Állt a vonat, és ezért nem tudtam szunyókálni sem, ahogy szoktam.
- Az utasok közül megjelent-e valaki a folyosón?
- A kalauz gondolkozott.
- Egy hölgy kiment a kocsi túlsó végén lévő mellékhelyiségbe, ha jól emlékszem.
- Melyik hölgy?
- Nem tudom, monsieur. A folyosó túlsó végén volt, és csak a hátát láttam. Vörös kimonó volt rajta, sárkánymintás.
- Poirot bólintott.
- És aztán?
- Aztán reggelig semmi, monsieur.
- Biztos benne?
- Bocsánat, monsieur, de ön kinyitotta az ajtaját, és kinézett egy pillanatra.
- Jól van, barátom - mondta Poirot. - Kíváncsi voltam, emlékszik-e rá. Egyébként arra ébredtem, hogy valami nehéz tárgy nekiesik az ajtónak. Nem tudja, mi lehetett?
- A kalauz csodálkozva nézett rá.
- Semmi, monsieur. Biztos vagyok benne, hogy semmi.

- Lidérces álmaim lehetek - mondta Poirot elgondolkozva.

- Talán a szomszéd fürkéből hallott valamit - szólt közbe Bouc.

Poirot meg sem hallotta a közbeszólást. Talán nem is akarta meghallani a hálókocsi-kalauz jelenlétében.

-Térjünk rá a következő pontra - mondta. - Tegyük föl, hogy éjszaka egy gyilkos szállt föl a vonatra. Nem távozhatott a büntett elkövetése után?

Pierre Michel a fejét rázta.

- És nem bújhatott el valahova?

-Mindent végigkutattunk - mondta Bouc. - Ezzel az elképzeléssel kár foglalkozni, barátom.

- Különben sem szállhatott volna fel a hálókocsiba, hogy észre ne vegyem - mondta Michel.

- Hol álltunk meg utoljára?

- Vinkovciban.

- Mikor?

- Huszonhárom óra ötvennyolc perckor kellett volna indulnunk, de a havazás miatt húsz perc késésünk volt.

- Átjöhetett-e valaki a vonat belföldi utasoknak fenntartott részéből?

- Nem, monsieur. Vacsora után a hálókocsi és a helyi kocsik közti ajtót lezárják.

- Maga is leszállt Vinkovciban?

- Igen, monsieur. Leléptem a peronra, ahogy szoktunk, és a lépcső mellett álltam. Mint a többi kalauz.

- És mi történik a kocsink első ajtajával, az étkezőkocsi mellettivel?

- Az is mindig be van zárva belülről.

- Most nincs bezárva.

Michel egy pillanatra meglepődött, de aztán ki-
simult az arca.

- Biztosan valamelyik utas kinyitotta, és kiné-
zett a hóba.

- Meglehet - mondta Poirot.

Tűnődve dobolt egy-két másodpercig az asz-
talon.

- Ugye, nem engem tesz felelőssé, monsieur?
- kérdezte félénken a kalauz.

Poirot jóságosan rámosolygott.

- A maga megpróbáltatásainak már vége, ba-
rátom - mondta. - Hopp! Még valamit kérdezek,
míg el nem felejttem. Azt mondta az imént, hogy
mikor monsieur Ratchett ajtaján kopogtatott, egy
másik csengő is megszólalt. Én is hallottam. Ki
volt az?

- Dragomirov hercegné. Kérte, hogy küldjem
be hozzá a komomáját.

- És megtette?

- Igen, monsieur.

Poirot gondolkozva nézegette az előtte levő terv-
rajzot. Aztán biccentett.

- Egyelőre ennyi az egész - mondta.

- Köszönöm, monsieur.

A kalauz felállt, és Boucra nézett.

- Ne nyugtalankodjon - mondta Bouc barát-
ságosan. - Amennyire meg tudom ítélni, semmi-
féle kötelességmulasztás nem terheli magát.

Pierre Michel megkönnyebbülve hagyta el a
kocsit.

A titkár vallomása

Poirot egy-két percig gondolataiba merült.

- Azt hiszem - mondta aztán -, hogy jó volna megint MacQueen úrral szót értenünk, különös tekintettel arra, amit időközben megtudtunk.

A fiatal amerikai egykettőre megjelent.

- Hogy haladnak a dologgal? - kérdezte.

- Elég jól. Utolsó beszélgetésünk óta megtudtunk valamit. Azt, hogy ki volt Ratchett.

Hector MacQueen érdeklődve hajolt közelebb.

- Ki volt? - kérdezte.

- Ahogy maga is gyanította, a Ratchett név álnev volt csupán. Ratchett valójában Cassetti volt, a híres gyermekrablások kiagyalója, többek közt a kis Daisy Armstrong hírhedt elrablója.

MacQueen arcára kiült az elképedt csodálkozás. Aztán elkomorult.

- A gyalázatos féreg! - sziszegte.

- Nem tudott erről, MacQueen úr?

- Nem, uram - mondta a fiatal amerikai határozott hangon. - Ha tudtam volna, inkább levágom a fél karomat, mint hogy neki dolgozzam!

- Ennyire közelről érinti a dolog, MacQueen úr?

- Okom van rá. Apám volt a kerületi ügyész, aki a perben a vádat képviselte, Poirot úr. Több-ször is láttam Armstrongnét. Szegény, szeretetre méltó asszony. Szelíd és megtört. - Megint elkomorult az arca. - Ha valaki megérdemelte, hogy így végezze, akkor ez a Ratchett vagy Cassetti az!

Örülök, hogy így járt. Az ilyen ember nem érdemli meg, hogy éljen!

- Olyan heves indulattal beszél, mintha maga is hajlandó lett volna megtenni ezt a jó cselekedetet.

- Igen. Én... - kárvallott arccal elhallgatott. - Úgy látszik, magam ellen tesztek vallomást.

- Gyanúsabbnak tartanám magát, MacQueen úr, ha megjátszaná, hogy gazdájának halála indokolatlan keserűséggel tölti el.

- Nem hiszem, hogy meg tudnám tenni, még ha a villamosszéktől mentene is meg - mondta MacQueen mogorván, aztán hozzátette: - Hogyan jött rá, ha szabad ilyen arcátlanul kíváncsi-nak lennem? Mármint arra, hogy ki volt Ratchett.

- Egy levél töredékéből, amit a fülkéjében találtam.

- De hiszen az... már bocsánat... nagyon nagy gondatlanság volt az öreg részéről!

- Attól függ, hogyan értjük - mondta Poirot.

A fiatalembert meghökkentette ez a válasz. Merveen bámulta Poirot-t, mintha most akarná kiismerni.

- Az a feladatom - mondta Poirot -, hogy kiderítsem, ki mit csinált a vonaton. Ne vegye tehát rossz néven a kérdéseimet. A szokásos kérdések.

- Értem. Kérdezzen, hadd mentsem magam, ha tudom.

- Azt hiszem, nem is kell megkérdeznem a fülkéjének a számát - kezdte Poirot mosolyogva -, hiszen egy éjszakára közösen birtokoltuk a fülkét. A hatos és hetes ágy, második osztály. Eltávozásom után maga egyedül maradt benne.

- Úgy van.

- Az a kéréssem, MacQueen úr, mondja el, mit csinált tegnap este, azután, hogy elhagyta az étkezőkocsit.

- Erre könnyű válaszolnom. Visszamentem a fülkémbé, olvastam egy ideig. Belgrádban leszálltam, de úgy éreztem, hogy nagyon hideg van, és újra felszálltam. Egy darabig a szomszéd fülkében levő fiatal angol hölgygel beszélgettem. Aztán azzal az angollal, Arbuthnot ezredessel bonyolódtam beszélgetésbe. Azt hiszem, maga el is ment közben mellettünk. Aztán bementem Ratchetthez, és mint már mondtam is, néhány levélfogalmazványt írtam le a számára. Elkészöntem tőle, és távoztam. Arbuthnot ezredes még mindig ott volt a folyosón. Az ő ágya már meg volt vetve, ezért azt javasoltam, hogy ő jöjjön át hozzám. Italt is rendeltünk, és alaposan nekiláttunk. Megvitattuk a világ politikai helyzetét, az indiai állapotokat és a mi bajainkat, az alkoholtilalmat és a gazdasági válságot. Nem nagyon szeretem az angolokat, annyira fensőségesek, de ezt az embert megkedveltem.

- Meg tudja mondani, hány órákor ment el magától?

- Elég későn. Úgy gondolom, már majdnem két óra lehetett.

- Észrevette, hogy megállt a vonat?

- Igen. Csodálkoztunk is rajta. Kinéztünk, láttuk, milyen nagy a hó, de nem gondoltuk, hogy ilyen komoly a dolog.

- Mi történt, mikor az ezredes elment?

- Átment a fülkéjébe, én meg behívtam a kaulaut, hogy vesse meg az ágyamat.

- Hol volt maga ezalatt?

- Kint álltam az ajtó előtt, a folyosón, és cigarettáztam.

- És utána?

- Utána lefeküdtem, és aludtam reggelig.

- Elhagyta-e a vonatot tegnap este?

- Le akartam szállni Arbuthnottal... hol is?... Vinkovciban. Meg akartuk mozgatni a lábunkat, de iszonyúan hideg volt, valóságos hóvihár. Gyorsan visszakapaszkodtunk.

- Melyik ajtón szálltak le?

- A fürkénkhöz közelebb esőn.

- Az étkezőkocsi felőlin?

- Igen.

- Emlékszik-e rá, hogy be volt-e zárva az ajtó? MacQueen elgondolkozott.

- Igen, úgy emlékszem, be volt. Valami fogantyú, ami rögzíti a kilincset. Arra gondolt?

- Igen. És amikor újra felszálltak, bezárták-e az ajtót?

- Nem, azt hiszem, nem. Én szálltam fel utolsónak. Nem emlékszem rá, hogy bezártam. - Gyorsan megkérdezte: - Annyira fontos dolog ez?

- Lehetséges. Azt hiszem, monsieur, hogy miközben Arbuthnot ezredessel beszélgetett, a fürkének a folyosóra néző ajtaja nyitva volt.

Hector MacQueen bólintott.

- Szeretném, ha megpróbálna visszaemlékezni, hogy ment-e el valaki az ajtó előtt, miután elhagytuk Vinkovcit. Addig, amíg el nem köszöntek egymástól.

MacQueen összehúzta a szemöldökét.

- Azt hiszem, hogy a kalauz ment el egyszer - mondta. - Az étkezőkocsi felől jött. Aztán egy nő ellenkező irányba, az étkezőkocsi felé.

- Ki volt az?

- Nem tudom. Tulajdonképpen észre se nagyon vettem. Vitakoztam Arbuthnottal, tudja. De úgy emlékszem, hogy valami vörös selyemholmi libegett el az ajtó előtt. Nem néztem föl, és különben sem láthattam volna az illető arcát. Az én ajtóm, mint tudja, az étkezőkocsi felé nyílik, tehát ha valaki az étkezőkocsi felé halad el, csak a hátát láthatom.

Poirot bólintott.

- Alighanem a mellékhelyiségbe ment.

- Azt hiszem.

- Láta akkor is, mikor visszajött?

- Most jut eszembe, hogy ezt kérdezi, hogy visszajönni nem láttam. Pedig vissza kellett jönnie.

- Még egy kérdésem van. Pipázik-e, MacQueen úr?

- Nem, uram, nem pipázom.

Poirot elhallgatott egy pillanatra.

-Azt hiszem, egyelőre ennyi az egész. Most pedig Ratchett inasával szeretnék beszélgetni. Mondja csak, kérem, maguk mindig második osztályon utaztak?

- Ő igen. Én rendszerint elsőn, lehetőleg a Ratchett melletti fülkében. A csomagok nagy részét az én fülkémbé szokta berakadni, hogy mindig kéznél legyen, meg én is, ha szüksége van valamire. De most minden első osztályú fülke foglalt volt már, csak az az egy nem, amit ő foglaltatott le magának.

- Értem. Köszönöm, MacQueen úr.

Az inas vallomása

Az amerikaiit az a kifejezéstelen ábrázatú sápadt angol váltotta fel, akire Poirot már előző nap felfigyelt. Illedelmesen megállt az asztal előtt. Poirot intett, hogy foglaljon helyet.

- Hajól tudom, maga monsieur Ratchett inasa.

- Igen, uram.

- A neve?

- Edward Henry Masterman.

- Életkora?

- Harminckilenc éves vagyok.

- Címe?

- Clerkenwell, Friar utca 21.

- Hallotta, hogy a gazdáját meggyilkolták?

- Igenis, uram. Felettből kínos eset.

- Mondja meg, kérem, mikor látta monsieur Ratchettet utoljára.

Az inas töprengett.

- Tegnap este kilenc óra tájban, uram. Vagy nem sokkal kilenc óra után.

- Foglalja össze, kérem, hogy pontosan mi történt!

- Bementem Ratchett úrhoz, ahogy szoktam, uram, és megtettem, amit kért.

- Mi volt a dolga ilyenkor?

- Összehajtani meg felakasztani a ruháit, vízbe rakni a műfogsorát, és megnézni, hogy minden ki van-e készítve, amire szüksége lehet éjszaka.

- Monsieur Ratchett ugyanúgy viselkedett, mint máskor?

Az inas megint gondolkozott egy pillanatig.

- Úgy éreztem, hogy zaklatott, uram.

- És mi zaklatta fel?

- Egy levél, amit kapott. Megkérdezte, hogy én tettem-e be a fülkéjébe. Megmondtam neki, hogy nem én voltam, de ő csak átkozódott, és bármit csináltam is, nem volt megelégedve velem.

- Szokatlan dolog volt ez?

- Nem, uram. Könnyen kijött a sodrából. Most, ahogy mondtam is, felzaklatta valami.

- Szedett-e altatót a gazdája?

Dr. Konsztantinosz előrehajolt.

- Ha hálókocsin utazott, mindig, uram. Azt mondta, hogy különben nem tud aludni.

- És mi volt az a szer, amit be szokott venni?

- Sajnos nem tudom, uram. Nem volt más az üvegen, csak az, hogy „altató, beveendő lefekvés előtt”.

- És tegnap este is bevette?

- Igen, uram. Beletettem egy pohár vízbe, és odakészítettem az asztalkára.

- Látta, hogy megissza?

- Nem, uram.

- Mi történt aztán?

- Megkérdeztem, hogy kíván-e még valamit, és hogy mikor keltsem másnap reggel. Azt mondta, hogy ne zavarjuk, míg nem csönget.

- Szokatlan dolog volt ez?

- Nem, sőt megszokott, uram. Ha fel akart kelni, csöngetett a kalauznak, és hívatott.

- Általában korán vagy későn szokott kelni?

- A hangulatától függött, uram. Néha már a reggelihez felkelt, de néha csak az ebédhez.

- Vagyis nem volt oka, hogy nyugtalankodjon, amikor lassan eltelt a délelőtt, és magát nem hívták.

- Nem, uram.

- Tudta, hogy a gazdájának ellenségei vannak?

- Igen, uram.

Egy szikrányi érzelem sem volt a hangjában.

- Honnan tudta?

- Hallottam, hogy valamiféle levelekről beszélgetett MacQueen úrral.

- Rokonszenvezett a gazdájával, Masterman?

Az inas arca talán még a szokásosnál is kiismerhetetlenebb volt.

- Túlzás volna, ha így fogalmaznék, uram. Jól fizető munkaadó volt.

- De szeretni nem szerette?

- Talán azt mondhatnám, hogy nem nagyon kedvelem az amerikaiakat, uram.

- Volt Amerikában?

- Nem, uram.

- Emlékszik-e az újságokból az Armstrong-féle gyerekrablásra?

Az inas arca kipirult egy kissé.

- Igen, uram. Egy kislányt raboltak el. Szörnyű eset.

- Tudja-e, hogy a gáztett szervezője éppen a maga gazdája, Ratchett úr volt?

- Nem, uram. - Ezúttal először lehetett megindulást, érzelmet érezni a hangjában. - Szinte el sem tudom hinni.

- Pedig igaz. De most foglalkozzunk csak azal, hogy maga mit csinált tegnap este. Az ilyenkor szokásos kérdések, tudja. Mit csinált, mikor kijött a gazdájától?

- Szóltam MacQueen úrnak, hogy az úr hívta. Aztán a fülkémbé mentem, és olvastam.

- Melyik a maga fülkéje?

- Az utolsó második osztályú fülke. Az étkezőkocsi felőli.

Poirot megnézte a tervrajzot.

- Látom. És melyik volt a maga ágya?

-Az alsó, uram.

- Vagyis a négyes számú.

- Úgy van, uram.

- Van még valaki a fülkében?

- Igen, uram. Egy olasz óriás.

- Tud angolul?

- Beszél valami angolra emlékeztető nyelven, uram - mondta az inas elítélő hangon. - Járt Amerikában. Chicagóban, azt mondja.

- Sokat beszélgettek?

- Nem, uram. Szívesebben olvasok.

Poirot mosolygott. El tudta képzelni a helyzetet - a nagy, bőbeszédű olaszt, és az úriember szolgálatában álló úriember részéről a visszautasítást.

- Ha szabad kérdeznem, mit olvas? - érdeklődött.

-Most éppen Arabella Richardson könyvét, uram. *A szerelem foglya*.

- Jó könyv?

- Felettébb szórakoztatónak találom, uram.

- Rendben van, menjünk tovább. Maga tehát visszament a fülkéjébe, és *A szerelem foglyá-t* olvasta. Meddig?

- Az olasz körülbelül fél tizenegykor le akart feküdni, uram. Bejött a kalauz, és megvetette az ágyakat.

- És akkor maga is lefeküdt és elaludt?

- Lefeküdtem, uram, de nem aludtam.

- Miért nem?
- Fájt a fogam, uram.
- Az bizony kínos!
- Felettből kínos, uram.
- És mit csinált fogfájás ellen?
- Szegfűszegkivonatot tettem rá, enyhítette is egy kicsit a fájdalmat, de még így sem tudtam elaludni. Meggyújtottam az olvasólámpát, és tovább olvastam a könyvet, hogy eltereljem a figyelmemet, ha szabad így mondanom.
- És egyáltalán semmit sem aludt?
- De igen, uram. Négy óra tájban elaludtam.
- És az útitársa?
- Az olasz? Ő csak hortyogott.
- Elhagyta-e az útitársa az éjszaka folyamán a fülkét?
- Nem, uram.
- És maga?
- Nem, uram.
- Hallott-e valamit az éjszaka folyamán?
- Nem hinném, uram, legalábbis semmi szokatlant. A vonat állt; nagyon csendes volt minden. Poirot is hallgatott egy-két pillanatig. Aztán megszólalt:
- Azt hiszem, nem sok elmondanivaló maradt hátra. Tud-e valami magyarázatot a gyilkosságra?
- Sajnos nem tudok, uram.
- Tudomása szerint veszekedett-e, haragban volt-e a gazdája MacQueen úrral?
- Nem, uram. MacQueen úr kifogástalan úriember.
- Maga hol szolgált, mielőtt Ratchett úrhoz került?
- Sir Henry Tomlinsonnál a Grosvenor téren, uram.

- Miért hagyta ott az állását?

-Az úr Kelet-Afrikába ment, és nem tartott igényt további szolgálataimra. Biztos vagyok benne, hogy jó véleményt fog mondani rólam. Több évig voltam a szolgálatában.

- És mennyi ideje van Ratchett úrnál?

- Valamivel több mint háromnegyed éve, uram.

- Köszönöm, Masterman. Bocsásson meg, maga pipázik?

- Nem, uram. Cigaretta szívak. Jó erőset.

- Köszönöm, ennyi elég is.

Poirot biccentett.

Az inas némi habozás után megszólalt.

- Megbocsásson, uram, de az idős amerikai hölgy úgyszólván magánkívül van. Azt mondja, hogy mindent tud a gyilkosról. Nagyon izgatott.

- Ebben az esetben - mosolygott Poirot - legjobb, ha vele folytatjuk.

- Beküldhetem, uram? Már hosszú ideje követeli, hogy vezessék az illetékesekhez. A kalauz próbálja csillapítani...

- Küldje csak be, barátom - mondta Poirot. - Meg fogjuk hallgatni a történetét.

Az amerikai hölgy vallomása

Hubbardné asszony olyan fuldokló izgalommal lépett be az étkezőkocsiba, hogy alig volt képes egy értelmes mondatot kimondani.

- Mondják meg, kérem, van itt valaki, aki illetékes? Nagyon fontos dolgokat tudok, csakugyan *nagyon* fontosakat, és a lehető leghamarabb el akarom mondani annak, aki illetékes. Ha maguk közül, uraim...

Ide-oda járt a tekintete a három férfi közt. Poirot előrehajolt.

- Mondja csak el nekem... De először is foglaljon helyet, kérem.

Hubbardné letottyant a Poirot-val szemközti székre.

- A következő dolgokat akarom elmondani. Múlt éjszaka megöltek valakit a vonaton, és a gyilkos *az én fülkémbe járt!*

A drámai hatás kedvéért szünetet tartott.

- Biztos benne, asszonyom?

- Természetesen. Micsoda gondolat! Tudom, hogy mit beszélek. Mindent elmondok, amit kell. Lefeküdtem és elaludtam, és aztán hirtelen felébredtem... minden sötét volt... és tudtam, hogy egy férfi van a fülkémbe! Úgy megijedtem, hogy sikítani sem tudtam, értik, ugye, hogy gondolom. Csak feküdtem az ágyban, és azt gondoltam, Jézus Mária, megölnek! El sem tudom mondani, mit éreztem. Csak azt gondoltam, hogy

milyen gyalázatosak ezek a vonatok, és hogy mi minden megtörtént gonoszságról olvastam már. Aztán azt gondoltam, hogy legalább az ékszeremet nem kapja meg, mert tudják, egy harisnyába dugtam őket, és a párnám alá tettem, nem nagyon kényelmes, olyan, mint egy púp, értik ugye, hogy gondolom. De most ez nem is fontos. Hol istartottam?

- Ott, madame, hogy észrevette, hogy egy férfi van a fülkéjében.

- Igen, szóval csak feküdtem az ágyban csukott szemmel, és nem is tudtam, mitévő legyek. Annak örültem, hogy hála istennek, a lányom nem tudja, mekkora bajban vagyok. Aztán valahogy összeszedtem magam, és tapogatóztam, és csöngettem a kalauznak. Csöngettem és csöngettem, de nem történt semmi - mondhatom, azt hittem, hogy a szívverésem is leáll ijedtemben. Jézus Mária, gondoltam, úgy látszik, mindenkit megölték a vonaton. Nem mozdult semmi, és olyan utálatos csönd volt. De azért én csak nyomtam a csöngőgombot, és egyszerre csak nagy megkönnyebbülésemre hallom, hogy valaki döngő léptekkel jön a folyosón, és végre bekopog az ajtón! „Jöjjön be!” - kiabáltam, és máris meggyújtottam a lámpát. És akár hiszi, akár nem, egy teremtet lélek sem volt a fülkében!

Látszott, hogy Hubbardné asszony ezt a kínos pillanatot a dráma csattanójának érzi.

- És mi történt ezek után, madame?

- Elmondtam annak az embernek, mi történt, és láttam, hogy nem hisz nekem. Úgy látszik, azt képzelte, hogy álmodtam az egészet. Mondtam neki, hogy nézze meg az ülés alját, bár váltig erősködött, hogy oda ugyan nem tudja beszusza-

kolni magát élő ember. Egy szó, mint száz, valahogy eltűnt az illető, de én tudtam, hogy ott volt, és majd megütött a guta, amikor hallottam, hogyan nyugtatgat a kalauz. Én nem szoktam képzelődni, tisztelt... nem is tudom a maga nevét...

- Poirot a nevem, madame. Ez itt Bouc úr, a Hálókocsi Társaság igazgatója, ez pedig Konsztantinosz doktor.

- Örvendek a szerencsének - mormolta oda szórakozottan Hubbardné egyszerre mindhármuknak, és máris folytatta elbeszélését. - Nem mondhatnám, hogy olyan talpraesetten viselkedtem, ahogy kellett volna. Attól féltem, hogy az az ember jött át a szomszéd fülkéből... az a szegény ember, akit meggyilkoltak. Meg is mondtam a kalauznak, hogy nézze meg a két fülke közötti ajtót, és képzelje csak, nem volt bezárva! Mondtam neki, hogy azonnal reteszelve be, és mihelyt kiment, felkeltem, és egy bőrröndöt is az ajtó elé állítottam a biztonság kedvéért.

- Mikor történt mindez, Hubbardné asszony?

- Hát ezt bizony nem tudom megmondani. Nem néztem meg az órám. Annyira izgatott voltam.

- Van-e valami elképzelése a történetekről?

- Hát azt hiszem, hogy ez világos dolog. Aki a fülkémben járt, az a gyilkos volt. Ki más lehetett volna?

- És azt hiszi, hogy az illető visszament a szomszéd fülkébe?

- Honnan tudhatnám, hova ment? Ki sem mertem nyitni a szemem.

- Talán kisurrant a folyosóra.

- Lehet, nem tudom. Mondtam, hogy ki sem mertem nyitni a szemem. - Kétségbeesetten fel-

sóhajtott: - Jézus Mária, de meg voltam ijedve!
Ha a lányom tudna róla...

- Nem lehetséges, madame, hogy azok a zörejek, amiket hallott, a szomszéd fürkéből szűrődtek át... hogy a meggyilkolt ember fürkéjében mocorgott valaki?

- Nem, hogy is hívják... Poirot úr. *Az az ember ott volt az én fürkémben!* Még bizonyítékom is van rá.

Diadalmasan kapta elő hatalmas kezításkáját, és kotorászni kezdett a belsejében.

Kiszedett belőle két nagyméretű tiszta zsebkenődőt, egy csontkeretes szemüveget, egy üvegcsse aszpirint, egy csomag keserűsót, egy méregzöld mentacukrot tartalmazó műanyag tégelyt, egy kulcsosomót, egy ollót, egy füzetnyi American Express úticsekket, egy feltűnően csúnya gyerek fényképét, néhány levelet, öt hamis keleti gyöngyből fűzött nyakláncot és egy apró fémtárgyat - egy gombot.

- Látja ezt a gombot? Nem az én gombom. Egyetlen holmimon sincs ilyen gomb. Ma reggel találtam, mikor felkeltem.

Letette a gombot az asztalra. Bouc előrehajolt, és felkiáltott:

- Ez a gomb egy hálókocsi-kalauz egyenruhájáról való!

- Vagyis elég könnyen meg tudjuk magyarázni, hogy került oda - mondta Poirot, és jóságosan odafordult Hubbardnéhoz. - Ez a gomb, madame, alighanem a kalauz egyenruhájáról pattant le, vagy amikor átkutatta a szobát, vagy amikor tegnap este megvetette az ágyat.

- Nem tudom, hogy mi ütött magukba, de mást se tudnak, csak akadékoskodni. Figyeljenek

ide! Tegnap este, mielőtt elaludtam, egy képes folyóiratot nézegettem. Mielőtt eloltottam volna a lámpát, leraktam a folyóiratot az ablak előtt álló kis bőrönd tetejére. Értik?

Kijelentették, hogy értik.

- Jól van. Szóval a kalauz az ajtóban állva benézett az ülés alá, aztán bejött, és bereteszte a szomszéd fülkébe vezető ajtót, de az ablak közelébe se ment! Ma reggel ezt a gombot a folyóirat tetején találtam. Szeretném tudni, ehhez mit szólnak?

- Az ilyesmit hívjuk, madame, bizonyítéknak - mondta Poirot.

- Teljesen kihoz a sodromból, ha nem hisznek nekem - magyarázta Hubbardné.

- Nagyon érdekes és értékes bizonyítékkal szolgált nekünk, asszonyom - mondta Poirot nyugtatólag. - Ezek után feltehetnék-e néhány kérdést?

- Természetesen.

- Ha ennyire nyugtalanította ennek a Ratchettnek a közelsége, hogyhogy nem reteszelte be a két fülke közötti ajtót?

- Beretesztem - vágta rá Hubbardné.

- Csakugyan megtette?

- Azt a kedves, jámbor svéd teremtest kértem meg, hogy nézze meg, be van-e zárva, és azt mondta, hogy igen.

- Miért nem maga győződött meg róla?

- Mert ágyban voltam már, és az ajtó kilincsén lógott a mosdószeres zacskóm.

- Hány órakor kérte meg a svéd hölgyet?

- Várjunk csak. Úgy fél tizenegy vagy háromnegyed tizenegy körül. Átjött, és megkérdezte, van-e aszpirinem. Megmondtam neki, hogy hol találja meg, és ki is vette a kezításkámból.

- Maga már ágyban volt?

- Igen - mondta Hubbardné, és hirtelen felkacagott. - Szegény nagyon meg volt ijedve! Véletlenül az én fülkém helyett a következő fülkébe nyitott be.

- Ratchett fülkéjébe?

- Igen. Tudja, milyen nehéz dolog megtalálni a helyes ajtót, ha megy a vonat, és az ajtók be vannak csukva! Véletlenül oda nyitott be. Nagyon kétségbe volt esve miatta. Az az ember kinevette, és valami nem nagyon kedves dolgot mondott neki. Szegényke kétségbe volt esve. Elhibáztam, mondta. Szégyellem, elhibáztam. Nem udvarias ember, mondta, rám szólt: „Maga túl öreg!”

Konsztantinosz doktor vihogni kezdett, de Hubbardné asszony egyetlen pillantásával elnémította.

- Aki ilyen dolgot mond egy hölgynek, az nem jóra való ember - jelentette ki. - Ilyesmin nem illik nevetni.

Konsztantinosz doktor gyorsan bocsánatot kért.

- Hallott valami zajt Ratchett úr fülkéjéből ezután is? - kérdezte Poirot.

- Zajt tulajdonképpen nem.

- Hogy érti ezt, madame?

- Szóval... - egy kis szünetet tartott - horkolt.

- Értem! Szóval horkolt.

- Rettenetesen. Előző éjszaka nem tudtam tőle aludni.

- Azok után is hallotta még a horkolását, amikor az az ember felriasztotta magát?

- Hogy hallhattam volna, Poirot úr? Akkor már halott volt.

- Persze, persze - mondta Poirot, aki zavartnak látszott. Aztán így folytatta: - Emlékszik-e az Armstrong kislány elrablására, Hubbardné asszony?

- De még mennyire. És az a gazember, aki megtette, megúszta a dolgot! Került volna csak az én kezembe!

- Nem úszta meg a dolgot. Meghalt. Az éjszaka halt meg.

- Csak nem... - emelkedett fel Hubbardné asszony izgalomban a székéből.

- De igen. Ratchett volt a tettes.

- Hogy mi meg nem történik! Hát ezt meg kell írnom a lányomnak! Éppen tegnap este mondtam magának, hogy ennek az embernek rossz arca van. Látja, igazam volt. A lányom is mindig azt mondja: „Ha mamának gyanús valami, biztosra veheti az ember, hogy igaza van.”

- Ismert valakit az Armstrong családból, madame?

- Nem. Nagyon visszahúzódva éltek. De mindig azt hallottam, hogy Armstrongné nagyon szeretetre méltó asszony, és hogy a férje imádja.

- Nagyon nagy segítségünkre volt, Hubbardné asszony, valóban nagyon nagy segítségünkre. Kérem, mondja meg még a teljes nevét.

- Igen. Caroline Martha Hubbard.

- Leírná ide a lakáscímét?

Hubbardné asszony leírta, de közben is dőlt belőle a szó.

- Szinte hihetetlen. Cassetti, ezen a vonaton. Gyanús volt nekem az az ember, maga tudja, Poirot úr!

- Valóban, madame. Bocsásson meg, nincs véletlenül egy skarlátvörös selyempongyolája?

- Jézus Mária, milyen furcsa kérdés! Nincs. Két pongyolát hoztam magammal, az egyik rózsaszín flanel, mert az hajóúton nagyon jó, a másikat meg a lányom adta nekem ajándékba, olyan ke-

leti pongyola, bíborszínű selyem. De miért érdeklik magát az én pongyoláim?

- Egy skarlátvörös kimonóba öltözött személy az éjszaka folyamán bement Ratchett úr fülkéjébe, vagy a magáéba, asszonyom. És éppen maga mondta az imént, hogy milyen nehéz megítélni a vonaton, hogy melyik ajtó melyik fülkéhez tartozik.

-Az én fülkémben senki sem jött be skarlátvörös kimonóban.

- Akkor Ratchett úr fülkéjébe kellett mennie.

Hubbardné asszony összehúzta a száját, és komoran válaszolt:

- Nem csodálkoznék rajta.

Poirot előrehajolt.

- Szóval hallott női hangokat a szomszéd fülkéből?

- Nem tudom, honnan találta ki, Poirot úr. Igazán nem tudom. De, mi tagadás, hallottam.

- Amikor az imént megkérdeztem, mit hallott a szomszéd fülkéből, csak azt mondta, hogy Ratchett horkolását.

- Igen, és valóban hallottam is. Igenis horkolt. De aztán... - Hubbardné zavarba jött. - Nem könnyű dolog ilyesmiről beszélni.

- Hány órakor hallotta a női hangokat?

- Nem tudom. Egy pillanatra felébredtem, és hallottam, hogy egy nő beszél, és tudtam, honnan jön ez a hang. Gondoltam is magamban: „Szóval ilyen ember vagy! Nem csodálkozom rajta!” Aztán megint elaludtam. Ha maga nem húzta ki belőlem, soha nem beszéltem volna a dologról három idegen férfi jelenlétében.

- Mikor volt mindez? Mielőtt a fülkéjében levő ember felriasztotta, vagy utána?

- Már megint ilyeneket kérdez! Az a nő nem beszélt volna velem, ha már meghalt!

- Bocsásson meg, madame. Bizonyára nagyon ügyetlennek tart.

- Néha maga is belezavarodhat ezekbe a dolgokba. De hogy ez az ember az a szörnyű Cassetti volt! Mit fog szólni ehhez a lányom!

Poirot ügyesen segédkezett az asszonyságnak, hogy mindent visszarámoljon a táskájába, aztán az ajtó felé kísérte.

Az utolsó pillanatban megszólalt:

- Elejtette a zsebkendőjét, madame!

Hubbardné egy pillantást vetett a Poirot kezében levő kis batisztkendőre.

- Nem az én zsebkendőm, Poirot úr. Az enyém itt van.

- Bocsásson meg, a kezdőbetűről gondoltam...

- Igen, érthető, de hát nem az enyém. Az enyém C. M. H. van, és tisztességes zsebkendő, nem afféle drága párizsi kacat. Mire használhat az ember egy ilyen zsebkendőt?

Egyik férfi sem tudott a kérdésre válaszolni, Hubbardné tehát diadallal távozhatott.

A svéd hölgy vallomása

Bouc a gombbal játszadozott, amelyet Hubbard-né asszony hagyott az asztalon:

- Nem értem. Hogy került oda ez a gomb? Lehet, hogy Pierre Michelnek mégiscsak köze van a dologhoz? - kérdezte, és mert Poirot nem válaszolt, egy kis szünet után folytatta: - Mi a véleménye róla, barátom?

- A gomb csakugyan érdekes feltételezésekre nyújt lehetőséget - mondta Poirot meggondoltan. - De mielőtt belebonyolódnánk a most halott vallomás elemezgetésébe, beszéljünk el a svéd hölgygel.

Átnézte az előtte tornyosuló útlevehlalmot.

- Ez az, megvan. Greta Ohlsson negyvenkilenc éves.

Bouc szólt a pincérnek, és nemsokára meg is jelent az őszülő szőke kontyos, hosszú, birkára emlékeztető arcú hölgy. Rövidlátó pillantást vetett szemüvege mögül Poirot-ra, de egyébként teljesen nyugodtnak látszott.

Kiderült, hogy ért és beszél franciául, a kihallgatás tehát ezen a nyelven folyt le. Poirot először azokat a kérdéseket tette föl, melyekre már tudta a választ - neve, kora, címe. Aztán megkérdezte, mi a foglalkozása.

Felügyelőnő egy Isztambul melletti missziós iskolában, mondta a hölgy. Ápolónői képzésére van.

- Tisztában van vele, mademoiselle, mi történt múlt éjszaka?

- Természetesen. Szörnyű dolog. És az amerikai hölgy azt is elmondta nekem, hogy a gyilkos az ő fürkéjében is járt.

- Úgy értesültem, mademoiselle, hogy maga volt az utolsó, aki a meggyilkoltat életben látta.

- Nem tudom. Lehetséges. Tévedésből benyitottam a fürkéjébe. Nagyon szégyellem a dolgot. Kínos félreértés.

- Látta is?

- Igen. Egy könyvet olvasott. Bocsánatot kértem, és gyorsan visszahúzódtam.

- Mondott valamit?

A tiszteletre méltó hölgy arca elvörösödött.

- Nevetett, és mondott is valamit, de nem értettem tisztán.

- És utána mit csinált, mademoiselle? - kérdezte Poirot tapintatosan más vizekre evezve.

- Bementem az amerikai hölgyhöz, Hubbardnéhoz. Aszpirint kértem tőle, és ő adott is.

- Megkérdezte magától, hogy a Ratchett fürkéje és az ő fürkéje közti ajtó be van-e reteszelve?

- Meg.

- És be volt?

- Igen.

- És azután mit csinált?

- Aztán visszamentem a fürkémbé, bevettem az aszpirint, és lefeküdtem.

- Hány órakor történt mindez?

- Öt perccel tizenegy előtt feküdtem le. Tudom, mert megnéztem és felhúztam az órát.

- Gyorsan elaludt?

- Nem nagyon gyorsan. A fejem már nem fájt annyira, de azért egy ideig ébren voltam.

- Állt-e már a vonat, mikor maga elaludt?
- Nem hinném. Egy állomáson állhattunk meg éppen akkor, amikor elbóbiskoltam.
- Az az állomás Vinkovci lehetett. Ugyebár ez a maga fülkéje, mademoiselle? - mutatott rá Poirot a tervrajzra.
- Igen, ez az.
- Az alsó vagy a felső ágyon aludt?
- Az alsón, a tízesen.
- Útitársa is van, ugye?
- Igen, egy fiatal angol hölgy. Nagyon kedves, nagyon szeretetre méltó. Bagdadból jött.
- Elhagyta-e az útitársa a fülkét, miután a vonat Vinkovciba ért?
- Biztos vagyok benne, hogy nem.
- Hogyan lehet biztos benne, ha aludt?
- Nagyon éberem alszom, a legkisebb zajra fölébredem. Biztosan fölébredtem volna, ha leszáll a felső ágyról.
- És maga elhagyta-e a fülkét?
- Reggelig nem.
- Van-e vörös selyemkimonója, mademoiselle?
- Nincs. Csak egy kényelmes, Jaeger gyártmányú pongyolám.
- És Debenham kisasszonynak, az útitársának? Milyen színű az ő pongyolája?
- Világos mályvaszínű ujjatlan köpeny, olyan arabos szabású.
- Poirot bólintott. Aztán barátságosan megkérdezte:
  - Miért éppen most utazik? Szabadságra megy?
  - Igen, szabadságra megyek haza. Illetve először Lausanne-ba, mert egy hétig a testvéremmel leszek.

- Megkérhetném, írja föl nekem a testvére nevét és címét?

- Szívesen.

Fogta a papírt és ceruzát, amelyet Poirot nyújtott át, és leírta a kért nevet és címet.

- Járt-e már Amerikában, mademoiselle?

- Nem, bár egyszer majdnem eljutottam. Egy beteg hölgygel kellett volna utaznom, de az utolsó percben lemondtak az útról. Nagyon sajnáltam. Az amerikaiak nagyon kedvesek. Sok pénzt adnak iskolákra és kórházakra. És kitűnő gyakorlati érzékük van.

- Hallott-e annak idején az Armstrong kislány elrablásáról?

- Nem. Mi is volt az?

Poirot elmagyarázta.

Greta Ohlsson fel volt háborodva. Még a konyha is remegett a felháborodástól.

- Rettenetes, hogy ilyen gonosz emberek is vannak a világon! Az ember szinte meginog a hitében! És az a szegény asszony! A szívem szakad meg érte.

A jóságos svéd hölgy kihevült arccal, könnyes szemmel távozott.

Poirot szorgalmasan jegyezgetett valamit egy papírra.

- Mit ír föl, barátom? - kérdezte Bouc.

- Barátom, megszoktam, hogy módszeresen dolgozzam. Ez az események időrendi táblázata.

Abbahagyta az írást, és átnyújtotta a papírt Boucnak.

- 21.15 A vonat indulása Belgrádból
kb. 21.40 Az inas kikészíti az altatót, és távozik Ratchett fülkéjéből

- kb. 22.00 MacQueen távozik Ratchett fülkéséből
- kb. 22.40 Greta Ohlsson benyit Ratchetthez (ekkor látják utoljára életben). Megjegyzendő: könyvet olvas
- 0.10 A vonat indulása Vinkovciból (késés)
- 0.30 A vonat hófúvásba kerül
- 0.37 Ratchett csengője megszólal, a kalauz odamegy. Ratchett franciául kiszól: - Semmi baj. Tévedtem.
- 1.17 Hubbardné azt hiszi, hogy egy férfi van a fülkéjében. Csönget a kalauznak.

Bouc elismerően bólintott.

- Világos az egész - mondta.

- Semmit sem tart különösnek benne?

- Nem, minden tiszta és világos. A büntettet nyilvánvalóan 1.15-kor követték el. Ezt az óra bizonyítja, és Hubbardné vallomása kitűnően illeszkedik hozzá. A magam részéről megkísérlem azt is megmondani, hogy ki a gyilkos. Szerintem, barátom, az a nagy olasz! Amerikából jön, Chicagóból. A kés igazi olasz fegyver. És egy olasz nem egyszer dőf, hanem többször.

- Igaz.

- Ez a rejtély megoldása, kétség nem fér hozzá! Nyilván Ratchett is, ő is benne volt a gyerekablásban. Cassetti olasz név. Ratchett valószínűleg, ahogy mondani szokták, átrázta. De az olasz kinyomozza, hova tűnt, először figyelmeztető levelet küldöz neki, és a végén véres bosszút áll. Egyszerű eset.

Poirot kételkedve rázta a fejét.

- Attól félek, aligha ilyen egyszerű - mormolta.
- Meg vagyok győződve róla, hogy ez az igazság - mondta Bouc, aki szemmel láthatólag beleszeretett remek ötletébe.

- És mit szól a fogfájós inas vallomásához? Megesküszik, hogy az olasz nem hagyta el a fülkét.

- Ez a bökkenő.

Poirot hunyorított.

- Igen, tagadhatatlanul bosszantó. Az elmélet szempontjából szerencsétlen, de olasz barátunk szempontjából felettebb szerencsés eset, hogy monsieur Ratchett inasának éppen fáj a foga.

- Meg fogjuk találni rá a magyarázatot - mondta Bouc méltóságteljes magabiztossággal.

De Poirot csak a fejét csóválta.

- Attól félek, aligha ilyen egyszerű az eset - mormolta még egyszer.

Az orosz hercegné vallomása

- Hallgassuk meg, mit tud Pierre Michel a gomb-
ról mondani - folytatta Poirot.

Megint behívták a hálókocsi-kalauzt. Kérdőn
nézett rájuk.

Bouc a torkát köszörülte, majd megszólalt:

- Michel, ez a gomb a maga egyenruhájáról
való. Az amerikai hölgy fülkéjében találták. Mit
tud mondani róla?

A kalauz önkéntelenül a kabátjához kapott.

- Egyetlen gombom sem hiányzik, monsieur -
mondta. - Félreértés lehet.

- Különös félreértés.

- Nem tudom, hogy kerülhetett oda, monsieur
- mondta Michel csodálkozó, de korántsem za-
vart vagy büntudatos hangon.

Bouc jelentősegteljesen folytatta:

- A gomb megtalálásának körülményeit figye-
lembe véve biztosra vehető, hogy az a férfi vesz-
tette el, aki éjjel Hubbardné asszony fülkéjében
volt. Tudja, mikor az asszony csengetett.

- Senki sem volt ott, monsieur. A hölgy képze-
lődött.

- Nem képzelődött, Michel. Monsieur Ratchett
gyilkosa arrafelé távozott. *És ő veszttette el ezt a
gombot!*

Pierre Michel rettenetes izgalomba jött, mihelyt
felfogta Bouc szavainak jelentését.

- Nem igaz, monsieur! - kiabálta. - Ne vádoljon engem a bűnnel, monsieur! Ártatlan vagyok. A lehető legártatlanabb! Miért ölnék meg valakit, akit életemben sohasem láttam?

- Hol volt, amikor Hubbardné asszony csengett?

- Megmondtam már, monsieur. A következő kocsiban. A kollégámmal beszélgettem.

- Majd őt is megkérdezzük.

- Kérem, kérdezzék meg, monsieur, kérdezzék meg!

Behívták a másik kocsikalauzát. Nyomban megerősítette Pierre Michel vallomását. Azt is elmondta, hogy a Bukarestből jövő kocsikalauza is velük volt. Arról beszélgettek, milyen kellemetlenségeket okoz ez a hó. Tíz perce beszélgettek, mikor Michel csengetést vélt hallani. Mihelyt kinyitotta a két kocsiközi ajtókat, mindnyájan hallották - újra meg újra szólt a csengő. Michel lóhalálában elnyargalt.

- Láthatja, monsieur, hogy ártatlan vagyok - mondta Michel aggodalmas képpel.

- És ez a hálókocsi-kalauzi egyenruháról való gomb? Erről mit tud mondani?

- Semmit, monsieur. Számomra is rejtély. Minden gombom megvan.

A másik két kalauz is kijelentette, hogy nem hiányzik gomb az egyenruhájukról, és hogy sohasem jártak Hubbardné fülkéjében.

- Nyugodjon meg, Michel - mondta Bouc. - Próbáljon visszaemlékezni arra a pillanatra, amikor Hubbardné asszony fülkéje felé szaladt. Találkozott-e valakivel a folyosón?

- Senkivel, monsieur.

- Es látott-e valakit ellenkező irányba menni a folyosón?

- Nem láttam, monsieur.

- Furcsa - mondta Bouc.

- Nem is olyan furcsa - mondta Poirot. - Idő kérdése az egész. A hölgy egy-két percig a rémülettől bénán hever csukott szemmel. Valószínűleg eközben surrant ki a látogató a folyosóra. Csönget. De a kalauz nem jön azon nyomban. Csak a harmadik vagy negyedik csöngetést hallja meg. Szerintem tehát éppen elegendő idő volt rá, hogy...

- Mire? Mire, barátom? Ne felejtse el, hogy a vonat körül minden be van havazva.

- Két út is nyitva áll a rejtélyes gyilkos előtt - mondta lassan Poirot. - Vagy valamelyik mellék-helyiségbe mehetett, vagy valamelyik fülkébe.

- De hát minden fülke foglalt!

- Tudom.

- Vagyis azt akarja mondani, hogy a saját fülkéjébe ment?

Poirot bólintott.

- Világos, értem - morogta Bouc. - A kalauz tízperces távolléte alatt a gyilkos kijön a fülkéjéből, bemegy Ratchetthez, megöli, belülről bezárja és beláncolja az ajtót, Hubbardné asszony fülkésén keresztül távozik, és mire a kalauz felbukkan, kényelmesen visszaér a saját fülkéjébe.

- Azért ennyire nem egyszerű az eset, barátom - dörmögte Poirot. - Ezt a doktor is megmondhatja magának.

Bouc intett, hogy a három kalauz távozhat.

- Még nyolc utast kell kihallgatnunk - mondta Poirot. - Öt első osztályú utast: Dragomirov hercegnét, Andrényi grófot és grófnét, Arbuthnot ez-

redest és Hardman urat. Es három második osztályú utast: Debenham kisasszonyt, Antonio Foscarellit és Schmidt kisasszonyt, a komornát.

- Kit akar elsőnek kihallgatni? Az olaszt?

- De nagyon ragaszkodik az olaszához! Nem, kezdjük mindjárt a csúcson. Talán a hercegné őkegyelmessége áldoz ránk néhány percet az idejéből. Szóljon neki, kérem, Michel.

- Igen, monsieur - mondta Michel, aki éppen akkor lépett ki az ajtón.

- Mondja meg neki, hogy ha nem akar ide átfáradni, mi is átmehetünk a fülkéjébe! - kiáltott utána Bouc.

De Dragomirov hercegné hajlandó volt átfáradni. Belépett az étkezőkocsiba, megbiccentette a fejét, és helyet foglalt szemközt Poirot-val.

Varangyszerű ábrázata most még sárgább volt, de a szeme is olyan, mint a varangyé - ékkőként csillogó, sötét, parancsoló szem, melyből érezhetően sugárzik a rejtett energia és az értelem.

Mély, kissé rekedt és nagyon határozott hangja volt. Félbeszakította Boucot, amikor az hosszadalmas ékesszólással mentegetőzni kezdett.

- Uraim, mentegetőzésre semmi szükség. Tudom, hogy gyilkosság történt. Természetes, hogy mindenkit ki akarnak hallgatni. Örömmel állok rendelkezésükre.

- Madame, ön igazán kedves - mondta Poirot.

- Egyáltalán nem. Ez kötelesség. Mít kívánnak tudni?

-A teljes nevét és a címét, madame. Talán könnyebb lesz, ha leírja...

Poirot már nyújtotta is a papírt, ceruzát, de a hercegné nem vette el.

- Leírhatja maga is - mondta - Nem nehéz. Natalja Dragomirova. Párizs, Kléber sugárút 17.

- Konstantinápolyból utazik haza, madame?

- Igen. Az osztrák nagykövetségen laktam. A komornám is velem van.

- Megkérhetném, hogy mondja el röviden, mit csinált tegnap este vacsora után?

- Természetesen. Megmondtam a kalauznak, hogy vesse meg az ágyamat, míg az étkezőkocsiban vagyok. Vacsora után nyomban lefeküdtem. Tizenegyig olvastam, akkor eloltottam a lámpát. Reumatikus fájdalmaim vannak, nem tudtam elaludni. Háromnegyed egykor csengettem a komornámnak. Megmasszírozott, és felolvasott nekem, míg el nem álmosodtam. Nem tudom pontosan megmondani, mikor ment ki tőlem. Lehet, hogy egy félóra múlva, lehet, hogy később.

- Állt már a vonat akkor?

- Állt.

- Nem hallott semmit, semmi szokatlant, madame?

- Semmi szokatlant.

- Hogy hívják a komornáját?

- Hildegarde Schmidt.

- Régóta áll a szolgálatában?

- Tizenöt éve.

- Megbízhatónak tartja?

- Tökéletesen megbízhatónak. A családja néhai férjem egyik németországi birtokáról származik.

- Azt hiszem, madame, volt már Amerikában.

A hirtelen ugrás hallatára a hercegné felhúzta a szemöldökét.

- Sokszor.

- Ismert-e egy Armstrong nevű családot? Ebben a családban egy gyászos eset történt.

Az idős hölgy hangjába egy kis érzelem költözött.

- Barátaimról beszél, monsieur.

- Vagyis ismerte Armstrong ezredest?

- Őt kevésbé, de a felesége, Sonia Armstrong a keresztlányom volt. Jó barátságban voltam az anyjával, Linda Ardennal, a színésznővel. Linda Arden lánghőz volt, a világ egyik legnagyobb tragikája. Az ő Lady Macbethjének senki sem érhetett a nyomába. Nemcsak a művészetét csodáltam, bizalmas barátom is volt.

- Meghalt már?

- Nem, él, de teljesen visszahúzódva. Gyöngye az egészsége, feküdni kell.

- Azt hiszem, volt egy másik lánya is.

- Igen, de az sokkal fiatalabb volt, mint Armstrongné.

- Él még ez a lány?

- Természetesen.

- És hol van?

A hercegné szúrós szemmel nézett Poirot-ra.

- Meg kell kérdeznem, mi a célja ezekkel a kérdésekkel. Mi köze van mindennek a szóban forgó ügghöz, ehhez a vasúti gyilkossághoz?

- Megmondom, madame. A meggyilkolt ember volt Armstrongék gyermekének elrablója és gyilkosa.

- Ó!

Dragomirov hercegné felegyenesedett ültében, összehúzta a szemöldökét:

- Voltaképpen akkor ez a gyilkosság örvendetes esemény. Bocsássa meg, kérem, hogy kissé elfogultan ítélem meg a dolgot.

- Mi sem természetesebb, madame. De legyen szabad visszatérnem a kérdéseimre, mert még

nem válaszolt rá. Hol tartózkodik Linda Arden kisebbik lánya, Armstrongné húga?

- Nem tudom, monsieur. Nincs már kapcsolatom az ifjú nemzedékkal. Azt hiszem, hogy néhány évvel ezelőtt férjhez ment egy angol emberhez, és Angliába költözött. Sajnos nem jut eszembe az illető neve. - Egy kis szünet után hozzátette: - Van még valami, amit tudni szeretnének, uraim?

- Még egy dolgot, madame, bár ez kissé bizalmaskodó kérdés. Milyen színű a pongyolája?

A hercegné megint felhúzta a szemöldökét.

- Feltételezem, hogy nem ok nélkül kérdez ilyeneket. Fekete szatén.

- Ennyi az egész, madame. Nagyon lekötelezett, hogy ilyen készségesen felelt a kérdéseimre.

A hercegné alig észrevehetően intett gyűrűkkel gazdagon ékes ujjaiával. Felállt. A többiek is. És ekkor ő kérdezett valamit.

- Bocsásson meg, monsieur, de az arca ismerősnek tetszik. Megtudhatnám a nevét?

- Hercule Poirot a nevem, madame. Szolgálatára.

A hercegné egy pillanatra elhallgatott.

- Hercule Poirot - mondta aztán. - Igen, emlékszem már. Ilyen a végzet.

Kihúzta magát, és kissé merev léptekkel távozott.

- Igazi nagyasszony. *Voilà une grande dame!* - mondta Bouc. - Mi a véleménye róla, barátom?

Hercule Poirot csak a fejét csóválta.

- Vajon mit értett azon - mondta -, hogy ilyen a végzet?

Andrényi gróf és grófné vallomása

Ezután Andrényi grófot és grófnét hívták be, de a gróf egyedül lépett be az étkezőkocsiba.

Szemtől szemben is tagadhatatlanul jóképű férfi volt. Legalább egy méter nyolcvan magas, széles vállú, keskeny csípőjű. Jól szabott angol tweedöltöny volt rajta, és angolnak nézte volna az ember, ha nem lett volna egy kicsit hosszú a bajusza és egy kicsit kiugró a pofacsontja.

- Miben lehetek a szolgálatukra, uraim? - kérdezte.

- A történetek után meg kell értenie, monsieur, hogy kénytelen vagyok bizonyos kérdéseket intézni az utasokhoz - mondta Poirot.

- Tökéletesen megértem - vetette oda a gróf. - Tudom, hogy miért van erre szükség. Attól tartok, hogy a feleségem meg én nem sokban lehetünk a segítségükre. Aludtunk, és semmit sem hallottunk.

- Tudja, hogy ki volt az áldozat, monsieur?

- Azt hallottam, hogy az a magas amerikai. Magyon ellenszenves ábrázata volt. Annál az asztalnál szokott ülni étkezéskor - bökött fejével Ratchett és MacQueen asztala felé.

- Úgy van, monsieur. Így értettem, hogy a nevet tudta-e?

- Nem.

A grófot szemmel láthatóan meglepte Poirot kérdése.

- Ha a nevére kíváncsi - mondta aztán -, az útlevelében biztos megtalálja.

- Az útlevelében a Ratchett név szerepel - mondta Poirot. - De nem ez volt az igazi neve, monsieur. Ez az ember Casseti, egy híres amerikai gyerekrablás tettese.

Szavai közben le nem vette szemét a grófról, de a grófra semmi hatást sem gyakorolt ez a hír. Legfeljebb a szemét nyitotta egy kicsit kerekrebbre.

- Ez biztos sok mindent megmagyaráz - mondta. - Amerika furcsa ország.

- Járt már ott, gróf úr?

- Egy évig voltam Washingtonban.

- Talán az Armstrong családot is ismerte?

- Armstrong... nehéz az ilyesmire visszaemlékezni. Annyi mindenkivel találkozik az ember. - Mosolygott, és megvonta a vállát. - De talán térjünk vissza erre az ügyre, uraim. Mit tehetek még magukért?

- Mikor feküdt le, gróf úr?

Hercule Poirot lopva a tervrajzra nézett. Andrényi gróf és grófné az egymásba nyíló tizenkettes és tizenhármas fürkében volt.

- Az egyik fürkében megágyaztattunk, amíg az étkezőkocsiban voltunk. Utána a másik fürkében üldögéltünk egy darabig...

- Melyikben?

- A tizenhármasban. Kártyáztunk. Tizenegy óra tájt a feleségem lefeküdt. A kalauz az én fürkém-ben is megvetette az ágyat, és én is lefeküdtem. Mélyen aludtam reggelig.

- Észrevette, hogy a vonat megállt?

- Ma reggelig nem.

- És a felesége?

A gróf mosolygott.

- A feleségem mindig altatót vesz be, ha vonaton tölti az éjszakát. Most is bevette a szokásos adagot. - Elhallgatott egy percre. - Sajnálom, hogy nem sok hasznomat veszik.

Poirot ceruzát és egy ív papírt nyújtott át.

- Köszönöm, gróf úr. Még egy formaság. Kérem, írja fel a nevét és a címét.

A gróf lassan, gondosan felírta.

- Jobb is, ha én írom fel - mondta kedvesen. - A birtokom címét elég nehéz leírni annak, aki nem ismeri a magyar nyelvet.

Átadta a papírt Poirot-nak, és felállt.

- Így gondolom, fölösleges, hogy a feleségem is idejöjjön - mondta. - Ő sem tud többet, mint én.

Poirot szemében megvillant valami.

- Persze, persze - mondta. - Egy szót mégis beszélnem kellene a grófnéval.

- Biztosíthatom, hogy teljesen szükségtelen - felelte a gróf tekintélyt parancsoló hangon.

Poirot szelíden nézett rá.

- Merő formaság az egész - mondta. - De a jelentéshez elengedhetetlen.

- Kérem.

A gróf nem szívesen, de engedett. Mereven, idegenesen meghajolt, és távozott.

Poirot elővett egy útlevelet. Megnézte a gróf nevét és címét. Aztán a vele utazó családtagok rovatát. „Vele utazik: felesége; leánykori neve: Goldenberg; keresztnéve: Elena Maria; életkora: húsz év.” - Valamilyen gondatlan hivatalnok egy zsírfoltot csöppentett az útlevelelre.

- Diplomata-útlevél - mondta Bouc. - Vigyázzon, barátom, nehogy megbántsuk őket. Ilyen embereknek úgysem lehet közük a gyilkossághoz.

- Ne nyugtalankodjon, barátom. Nagyon tapintatos leszek. Formaság az egész.

Elhallgatott, mert a grófné belépett az étkezőkocsiba. Ijedt volt, és nagyon szép.

- Mit kívánnak tőlem, uraim?

- Merő formaság az egész, grófné - pattant fel udvariasan Poirot, és a szemközti székre mutatott. - Csak azt szeretném megkérdezni, nem láttott vagy hallott-e valamit az éjszaka, ami fényt deríthet a történetekre.

- Semmit, monsieur. Aludtam.

- Azt sem hallotta, hogy milyen felfordulás volt a szomszéd fülkében? Az amerikai hölgy valóság-gal hisztérikus volt, és felcsengette a kalauzt is.

- Semmit sem hallottam, monsieur. Altatót vettem be.

- Értem. Hát akkor nem is tartóztatjuk tovább - mondta Poirot, és amikor a grófné fölemelkedett, gyorsan hozzátette: - Egy pillanat. Helyesek ezek az adatok? Leánykori neve, életkora és így tovább.

- Helyesek, monsieur.

- Akkor legyen szíves, itt írja alá.

A grófné gyorsan, szép, kissé dőlt betűkkel aláírta a nevét - Elena Andrényi.

- Amerikába is elkísérte a férjét, madame?

- Nem, monsieur - pirult el a grófné, de mosolygott. - Akkor még nem voltunk házasok. Csak egy évvel ezelőtt házasodtunk össze.

- Igen, persze. Köszönöm, madame. Bocsásson meg, dohányzik a férje?

A grófné csodálkozva állt meg az ajtóban.

- Igen.

- Pipázik?

- Nem. Cigarettazik és szivarozik.
- Köszönöm.

A grófné habozva, kíváncsian nézett vissza Poirot-ra. Szép, mandulavágású, sötét szeme volt, nagyon hosszú fekete szempillákkal, és nagyon fehér arcú. Szokatlan formájú, nagyon piros szája egy kissé nyitva volt. Gyönyörű, egzotikus lény.

- Miért kérdezi ezt?

-A nyomozóknak sok mindenfélét meg kell kérdezniük, madame - tárta szét a kezét Poirot. - Még olyanokat is például, hogy milyen színe van a pongyolájának?

A grófné rábámult, aztán elnevette magát.

- Búzaszín sifon. És tényleg fontos ez?

- Nagyon fontos, madame.

- Maga csakugyan nyomozó? - kérdezte kíváncsian a grófné.

- Szolgálatára, madame.

- Azt hittem, hogy Jugoszláviában nem kísérik detektívek a vonatot. Csak Olaszországban.

- Nem jugoszláv nyomozó vagyok, madame. Nemzetközi.

- A Népszövetségé?

- Az egész világe, madame - válaszolta Poirot színpadiasan, majd így folytatta: - Leginkább Londonban dolgozom. Beszél angolul? - kérdezte váratlanul angolra fordítva a szót.

- Egy kicsit - mondta a grófné bájosan elnyújtva a szót.

Poirot megint meghajolt.

- Nem tartjuk fel tovább, madame. Látja, nem is volt olyan borzasztó.

A grófné mosolyogva biccentett, és távozott.

- Szép asszony. *Jolie femme* - ismerte el nagyot sóhajtva Bouc. - De nem sokra mentünk vele.

- Nem bizony - mondta Poirot. - Két ember, aki semmit sem látott és semmit sem hallott.

- Akkor most jöhetne az olasz!

Poirot egyelőre nem válaszolt. Egy zsírfoltot nézegetett egy magyar diplomata-útlevelemben.

Arbuthnot ezredes vallomása

Poirot egy kicsit összerezett, és felkapta a fejét. Megvillant a szeme, amikor Bouc mohó tekintetével találkozott.

- Kedves öreg barátom - mondta -, látja, tele vagyok társadalmi előítéletekkel! Szerintem először az első osztályt kell sorra kerítenünk, csak aztán a másodikat. Azt hiszem, hogy most a megnyerő külsejű Arbuthnot ezredessel fogunk beszélgetni.

Mivel az ezredes franciatudása meglehetősen korlátozott volt, Poirot angol nyelven folytatta a kérdezősködést.

Meghatározták Arbuthnot ezredes nevét, korát, címét, pontos katonai beosztását. Poirot máris folytatta:

- Hazautazik Indiából, vagyis, gondolom, szabadságon van, ahogy mi mondanánk, *en permission*.

Arbuthnot ezredest nem érdekelte, hogy ezek a külföldiek mit minek mondanának, és velős brit tömörséggel csak ennyit mondott:

- Igen.

- És nem a P. & O. Gőzhajózási Társaság hajóján?

- Nem.

- Miért nem?

- A szárazföldi útvonalat választottam. Személyes okból.

(„Semmi közötök hozzá, tapintatlan senkiháziak!” - ez érződött ki a hangjából.)

- Útmegszakítás nélkül jött Indiából?

- Megálltam egy éjszakára, hogy megnézzem Ur romvárosát - felelte az ezredes szárazon. - Három napot Bagdadban töltöttem a hadsereg-főparancsnoknál. Régi barátom.

- Három napra megállt Bagdadban. Úgy tudom, hogy Debenham kisasszony, a fiatal angol hölgy is onnan jön. Bagdadban is találkoztak már?

- Nem. Debenham kisasszonyt akkor láttam először, amikor Kirkuk és Nisszibin közt egy kocsiban utaztunk.

Poirot előrehajolt. Rábeszélő és a szokottnál is külföldiben csengő hangon folytatta:

- Kérem kell magától valamit, monsieur. Miss Debenham és maga a két egyedüli angol utas a vonaton. Szükséges, hogy megkérdezzem, mi a véleményük egymásról.

- Szabálytalan eljárás - mondta Arbuthnot ezredes hidegen.

- Nem egészen. Ezt a bűntettet ugyanis minden valószínűség szerint nő követte el. Nem kevesebb, mint tizenkét szúrást számoltunk meg az áldozat testén. Még a főkalauz is mindjárt azt mondta, hogy nő tette. Következésképp mi az én első kötelességem? Ahogy az amerikaiak mondják, a veséjébe kell látnom a calais-i közvetlen kocsiban utazó valamennyi hölgynek. És az angol hölgyeken nehéz eligazodni. Az angolok szerfelett zárkóztak. Magához folyamodom, monsieur, az igazság érdekében. Milyen ember Debenham kisasszony? Mit tud róla?

- Debenham kisasszony úrinő - mondta az ezredes némi melegséggel a hangjában.

- Ó! - sóhajtott fél Poirot, mint aki nagyon há-
lás. - Vagyis nem hiszi, hogy bármi köze van eh-
hez a büntetthez?

- Képtelen feltételezés - mondta Arbuthnot. -
Nem is ismerte azt az embert. Most látta először.

- Ezt ő mondta?

- Igen. Megjegyzést is tett annak az ember-
nek a meglehetősen kellemetlen ábrázatára. Ha
csakugyan nő van a dologban, mint ön gondolja,
szerintem egyébként minden bizonyíték nélküli
puszta feltételezés alapján, biztosíthatom, hogy
Debenham kisasszonynak semmi köze sem lehet
az egészhez.

- Nemes szívre valló hevület - mondta Poirot
mosolyogva.

Arbuthnot ezredes fagyosan nézett vissza rá.

- Nem értem, mire céloz - mondta. A fagyos
pillantás zavarba hozta Poirot-t. Lesütötte a sze-
mét, és az asztalon heverő papírok közt kotorá-
szott.

- Igen, ez mellékes dolog - mondta. - Legyünk
gyakorlatiasabbak, foglalkozzunk csak a tények-
kel. Jó okunk van rá, hogy azt higgyük: a büntet-
tet éjjel negyed kettőkor követték el. Hivatalból
szükséges tehát, hogy mindenkit megkérdezzünk
a vonaton, mit csinált ebben az időpontban.

- Természetesen. Negyed kettőkor legjobb tu-
domásom szerint a fiatal amerikaival beszélget-
tem. A megölt ember titkárával.

- Értem. Maga ment át az ő fülkéjébe, vagy ő a
magáéba?

- Én mentem át az övébe.

- A MacQueen nevű fiatalemberről van szó?

- Igen.

- Barátja vagy ismerőse?

- Nem. Az úton találkoztam vele először. Felületes társalgásba bonyolódtunk tegnap, de aztán belemelegedtünk. Általában nem kedvelem az amerikaiakat. Nem tudok mihez kezdeni velük...

Poirot elmosolyodott, mert eszébe jutott, mit mondott MacQueen az angolokról.

- ...de ezt a fiatalembert megkedveltem. Teljesen sületlen elképzelései vannak az indiai állapotokról. Ez a baj az amerikaiakkal. Érzelmes idealisták. Mindenesetre érdekelte, amit elmondtam neki. Elég tapasztalatot szerezhettem csaknem harminc esztendő alatt. És engem is érdekelt, amit az amerikai alkoholtilalom hatásáról mondott. Aztán nekiláttunk a világpolitikának. Nagyon meglepődtem, mikor az órámra néztem, és kiderült, hogy háromnegyed kettő van.

- Akkor fejezték be az eszmecseréjüket?

- Igen.

- És utána mit csinált?

- Átmentem a fürkémbe, és lefeküdtem.

- Már meg volt ágyazva a fürkében?

- Igen.

- Ez pedig a... lássuk csak... tizenötös fürke, tehát az étkezőkocsi felől számolva az utolsó előtti.

- Igen.

- Hol volt a kalauz, amikor maga a fürkéjébe ment?

-A kocsi végében ült egy kis asztalnál. MacQueen különben rögtön szólt neki, mikor én a fürkémbe mentem.

- Hogy vesse meg az ágyat, gondolom. Az ő fürkéjében még nem volt megvetve az ágy. Kérem, hogy próbáljon pontosan visszaemlékezni, Arbuthnot ezredes. Miközben MacQueennel beszélgetett, elment-e valaki az ajtajuk előtt?

- Sokan. Nem figyeltem.

-A beszélgetés utolsó... mondjuk másfél órájára gondolok. Vinkovciban kiszálltak, nem igaz?

- Kiszálltunk, de csak egy pillanatra. Valóságos hóvihár volt. Rettenetes hideg. Örült az ember, hogy visszakapaszkodhatott a jó meleg kocsiba, bár egyébként az a véleményem, hogy botránnyosan túlfűtik ezeket a vonatokat.

Bouc felsóhajtott.

- Nehéz mindenkinek a kedvére tenni - mondta. - Az angolok mindig kinyitják az ajtó-ablakot. Aztán jönnek a többiek, és mindent becsuknak. Nagyon nehéz feladat.

Sem Poirot, sem Arbuthnot ezredes nem törődött Bouc sirámaival.

- Próbáljon csak visszaemlékezni, monsieur - mondta Poirot bátorítóan. - Hideg volt odakint. Visszaszálltak a vonatra. Megint leültek, rágyújtottak... talán egy cigarettára, talán pipára...

Egy pillanatnyi szünetet tartott.

- Én pipára. MacQueen cigarettázott.

- Újra elindul a vonat. Maga pipázik. Európa sorsáról beszélgetnek. Az egész világról. Késő van. Már majdnem mindenki lefeküdt. Elmegy-e valaki az ajtó előtt? Gondolkozzon!

Arbuthnot összeráncolta a szemöldökét a nagy erőlködéstől.

- Nehéz megmondani. Nem figyeltem.

- Magában megvan a katonák jellegzetes megfigyelőkészsége. Szinte akkor is észreveszi a dolgokat, ha nem figyel.

Az ezredes gondolkozott, de csak a fejét rázta.

- Akkor sem tudok mondani semmit. Nem emlékszem, hogy a kalauzon kívül másvalaki is el-

ment az ajtó előtt. Egy pillanat! Azt hiszem, egy nő is elment.

- Látta? Fiatal volt? Öreg?

- Nem láttam. Nem arrafelé néztem. Csak a ruha suhogását hallottam, és az illatot éreztem.

- Illatot? Jó illatot?

- Egy kissé talán édeskészet, ha érti, hogyan gondolom. Olyat, amelyet száz méterről is meg lehet érezni. De vigyázzon - tette hozzá az ezredes sietve -, lehet, hogy ez korábban volt. Úgy volt, ahogy maga is mondta, észrevettem, pedig nem is figyeltem. „Nő... illat...” egy kicsit sok is. De azt már nem tudom, hogy mikor éreztem. Csak annyit, hogy Vinkovci után kellett lennie.

- Miért?

- Mert emlékszem, hogy akkor kezdtem szimatolni, mikor arról beszéltem, hogy ez a Sztálin nem boldogult az ötéves tervével. És a nő illatáról jutott eszembe, hogy az oroszországi nők helyzetéről beszéljek. És Oroszországra csak a beszélgetés vége felé került sor.

- Ennél pontosabban nem tudja meghatározni?

- Nem. Csak annyira, hogy az utolsó félórában lehetett.

- Miután a vonat megállt?

Az ezredes bólintott.

- Igen, ebben majdnem biztos vagyok.

- Helyes, menjünk tovább. Járt már Amerikában, Arbuthnot ezredes?

- Nem. Nem is akarok.

- Ismerte Armstrong ezredest?

- Armstrong... Armstrong... Kettőt vagy hármat is ismertem. Tommy Armstrongot a 60. ezredből, ha ugyan rá gondol. És Selby Armstrongot, aki a Somme-nál esett el.

- Arra az Armstrong ezredesre gondoltam, akinek amerikai felesége volt, és akinek a kislányát elrabolták és megölték.

- Igen, emlékszem már, olvastam róla. Borzalmas história. Azt hiszem, nem találkoztam személyesen a fickóval, de tudtam róla. Toby Armstrong. Kedves ember volt, mindenki szerette. És kitűnő katona. Viktória-keresztje volt.

- Armstrong ezredes kislányának halálát az az ember okozta, akit tegnap meggyilkoltak.

Arbuthnot képe elkomorult.

- Akkor a disznó csak azt kapta, amit megérdemelt, legalábbis szerintem. Bár jobban szerettem volna, ha annak rendje-módja szerint felakasztják. Illetve odaát valószínűleg villamosszékbe ültetik.

- Ezek szerint a törvényes rendet többre tartja, mint a személyes bosszút, Arbuthnot ezredes?

- Nem lehet úgy élni, hogy az emberek vérbosszút esküsznek és összeszurkálják egymást, mint a korzikaiak vagy a maffia tagjai - mondta az ezredes. - Az esküdtszék jó intézmény, bárki bármit mondjon is.

Poirot egy-két pillanatig szótlánul nézett rá.

- Igen - mondta végül. - Biztos voltam benne, hogy magának ez a véleménye. Azt hiszem, Arbuthnot ezredes, több kérdeznivalóm nincs. Hacsak magának nem jut eszébe tegnapról valami, bármi legyen is az, amit gyanúsnak tartott, vagy amit visszatekintve gyanúsnak érez.

Arbuthnot gondolkozott egy-két percig.

- Semmi - mondta. - Hacsak az nem...

Szemmel láthatóan habozott.

- Folytassa, kérem, folytassa.

- Igazán semmiség az egész - mondta lassan az ezredes. - De maga azt mondta, hogy bármi legyen is az.

- Igen, persze. Folytassa, kérem!

- Mert igazán semmiség. Egy kis részlet. Mikor visszamentem a fülkémbé, észrevettem, hogy a rajtam túl levő fülkének, az utolsónak...

- Igen, a tizenhatosnak.

- ..résznyire nyitva van az ajtaja. És a fickó lopva kinézett. Aztán gyorsan becsukta az ajtót. Tudom, hogy ez önmagában semmiség, de azért furcsának találtam. Mert az, hogy az ember kinyitja az ajtót, kidugja a fejét, és kinéz, az a lehető legtermészetesebb. De így, lopva, ez felkeltette a figyelmemet.

- Igen - mondta Poirot egy kicsit bizonytalan hangon.

- Mondtam, hogy semmiség az egész - szabadkozott Arbuthnot. - De tudja, hogy van az ilyen. Éjszaka van, minden nagyon csendes. Volt valami vészjósló benne. Mint egy bűnügyi regényben. A, ostobaság - mondta, és felállt. - Ha több kérdésük nincs...

- Köszönöm, Arbuthnot ezredes, nincs.

Arbuthnot habozott egy pillanatig. Mostanra már teljesen eltűnt kezdeti undora, hogy idegének merészeli kihallgatni.

-Ami pedig Debenham kisasszonyt illeti - mondta félszegen -, higgyék el nekem, hogy igazi úrinő. *Pukka szahib*, ahogy Indiában mondják.

Elvörösödött, és távozott.

- Mít jelent az, hogy *pukka szahib*? - kérdezte Konsztantinosz doktor izgatottan.

- Körülbelül annyit, hogy Debenham kisasz-
szony apja és bátyjai ugyanolyan iskolába jártak,
mint Arbuthnot ezredes - mondta Poirot.

- Kár - mondta Konsztantinosz doktor csaló-
dottan. - Szóval semmi köze a gyilkossághoz.

- Semmi köze - mondta Poirot.

Tűnődött, szaporán dobolt a kezével az aszta-
lon. Aztán fölnézett.

- Arbuthnot ezredes pipázik - mondta. - Rat-
-hett fülkéjében egy pipaszurkálót találtunk. Rat-
-chett pedig szivarozott.

- Gondolja, hogy...

- Ő az egyetlen, aki eddig bevallotta, hogy pi-
pázik. És tudott Armstrong ezredesről: Talán is-
merte is, csak elismerni nem hajlandó.

- Lehet, hogy?...

Poirot hevesen rázta a fejét.

-Lehetetlen... teljességgel lehetetlen, hogy
egy tiszteletre méltó, kissé buta, becsületes an-
gol tizenkétszer belebökjön valakibe egy késsel!
Nem érzik, barátaim, mennyire lehetetlen elkép-
zelés ez?

- Ez csak lélektan - mondta Bouc.

- És a lélektan szabályait tiszteletben kell tarta-
ni. Ez a büntett valakinek a keze nyomát viseli
magán, de biztosan nem Arbuthnot ezredesét.
Mézük, ki legyen a következő.

Bouc említeni sem merte az olaszt, de rá gon-
dolt.

Hardman úr vallomása

Az első osztályú utasok közül utolsónak Hardman úrra került sor, a rikító öltözetű nagy amerikaira, aki egy asztalnál ült az olasszal és az inassal.

Feltűnően kockás ruha volt rajta, rózsaszínű ing, vásárian villogó nyakkendő. Valamit forgatott a szájában, mikor belépett az étkezőkocsiba. Nyers vonású, telt arca volt, és kedélyes arckifejezése.

- Jó reggelt, uraim - mondta. - Miben lehetek szolgálatukra?

- Hallott ugyebár a gyilkosságról, Hardman úr?

- Aha - mondta, és gyakorlott mozdulattal arébb igazította a rágógumit a szájában.

- Kénytelenek vagyunk az utasokat kihallgatni.

- Részemről semmi akadálya. Nem is lehet másképp hozzáfogni a dologhoz.

Poirot belenézett az előtte heverő útlevelebe.

- Cyrus Bethman Hardman amerikai állampolgár, negyvenegy éves, írógépszalag-ügynök?

- Úgy van. Az vagyok.

- Isztambulból utazik Párizsba?

- Úgy van.

- Milyen okból?

- Üzletiből.

- Mindig első osztályon utazik, Hardman úr?

- Igen. A cég fizeti az útiköltségemet.

Hunyorított.

- Akkor térjünk rá az elmúlt éjszaka eseményeire, Hardman úr.

Az amerikai bólintott.

- Mit tud elmondani a dologról?

- Végképp semmit.

- Nagy kár. Talán mondja el azt, Hardman úr, mit csinált tegnap vacsora óta.

Az amerikai most először nem sietett a válaszszaék Végül így szólt:

- Bocsássanak meg, uraim, de kik maguk? Világossítsanak fel.

- Ez itt monsieur Bouc, a Nemzetközi Hálóko-csi Társaság igazgatója. Ez az úr az orvos, aki a holttestet megvizsgálta.

- És maga?

- Hercule Poirot vagyok. A társaság engem bí-zott meg az ügy kivizsgálásával.

- Hallottam magáról - mondta Hardman, majd egy-két pillanatnyi várakozás után folytatta:

- Talán az lesz a legjobb, ha mindent elmondok.

- Valóban tanácsos volna mindent elmondani, amit tud - felelte Poirot szárazon.

- Ha tudnék valamit, alig győznék hallgatni. De nem tudok. Semmit sem tudok. Ahogy mondtam is. Pedig tudnom kellene valamit. Ezért va-gyok mérges. Tudnom *kellene valamit*.

-Magyarázza meg, hogy mire gondol, Hardman úr.

Hardman úr sóhajtott, kivette a szájából a rá-gógumit, aztán a zsebébe nyúlt. Egyszerre meg-változott egész egyénisége. Nem színpadi figura volt már, kezdett valóságos személlyé átalakulni. Még az orrhangja is megszélídült valamelyest.

- Az útleveél megtévesztő - mondta. - Igazából ez vagyok.

Poirot szemügyre vette az odavetett névjegyet. Bouc is belenézett a válla fölött.

Cyrus B. Hardman
McNeil Nyomozóiroda
New York

Poirot tudta, hogy ez az iroda az egyik leghíresebb és legmegbízhatóbb New Yorkban.

- Halljuk, miért volt erre szükség, Hardman úr - mondta.

- Máris. Szóval a dolgok így következnek egymás után. Néhány gonosztevő nyomában jöttem át Európába. Semmi köze ehhez az üggyhez. A hajszá Isztambulban ért véget. Táviratotztam a főnökömnek, ő azt válaszolta, hogy utazzak haza, és éppen elindultam volna a jó öreg New Yorkba, mikor ezt kaptam.

Egy levelet lökött az asztalra.

TOKATLIAN SZÁLLÓ

Tisztelt Címr,

tudomásomra jutott, hogy ön a McNeil Nyomozóiroda munkatársa. Kérem, jelentkezzen ma délután négy órakor lakosztályomban

S. E. Ratchett

- És mi történt?

-Jelentkeztem a megadott időpontban, és Ratchett úr elmondta, mi a helyzet. Megmutatott néhány levelet is.

- Nyugtalan volt?

- Iparkodott leplezni, de azért látszott, hogy nagyon meg van ijedve. Azt az ajánlatot tette ne-

kem, hogy ugyanabban a vasúti kocsiban utaztam Párizsba, amelyikben ő, és gondoskodjam róla, hogy ne tudják elintézni. Csakugyan abban a vasúti kocsiban utaztam, uraim, mint ő, és hiába, valaki mégis elintézte. Érthetik, hogy nem örülök neki. Nem vet valami jó fényt rám.

- Adott-e valamilyen utasítást Ratchett, hogy mit csináljon?

- De még mennyire. Mindent részletesen kitervelt. Azt akarta, hogy a mellette levő fülkében utazzam. Erről már a kezdet kezdetén kiderült, hogy lehetetlen. Csak a tizenhatos fülkét sikerült megszereznem, és azt is elég nehezen. Ezt a fülkét a kalauz, úgy látszik, tartalékban tartja. De ez most nem érdekes. Amikor alaposan körülnéztem, láttam, hogy a tizenhatos fülke egészen jó hely. A mi hálókocsink előtt csak az étkezőkocsi van, és a kocsi első felében lévő ajtók éjszakára be vannak zárva. A haramia csak hátul szállhat fel, vagy a vonaton jöhet át, hátulról. Mindkét esetben el kell haladnia az én fülkém ajtaja előtt.

- Azt hiszem, az esetleges merénylő kilétéről nem volt tudomása.

- Azt azért tudtam, hogy milyen a külseje. Ratchett úr leírta nekem.

- Hogyan?

Mind a hárman előrehajoltak.

Hardman folytatta:

- Alacsony, sötét kis ember, nőies hanggal. Ezt mondta az öreg. És azt is, hogy nem hiszi, hogy az első éjszaka próbálkozzanak. Inkább a másodikon, harmadikon.

- Szóval tudott valamit - mondta Bouc.

- Mindenesetre többet, mint amennyit a titkárnak elmondott - töprengett Poirot. - És elárult-e

valamit erről az ellenségéről? Említette-e például, hogy *miért* forog veszélyben az élete?

- Nem, erről szemérmesen hallgatott. Csak annyit mondott, hogy ez az ellensége a vérére szomjazik, és végezni akar vele.

- Alacsony, sötét kis ember, nőies hanggal - ismételte Poirot gondterhelten, majd hirtelen Hardmanra szögezve szemét megkérdezte: - Maga tudta, hogy kicsoda?

- Ki kicsoda?

- Ratchett. Felismerte?

- Nem értem.

- Ratchett Cassetti volt, az Armstrong gyerek gyilkosa:

Hardman füttyentett.

- Ez aztán a meglepetés! - mondta. - Igaza van! Sajnos nem ismertem fel. Nyugaton voltam, amikor a dolog megtörtént. Gondolom, az újságokban láttam a képét, de az ember a saját anyját sem ismeri fel, ha ezeknek a fényképészeknek a képeit látja. Mindenesetre lehetnek néhányan, akiknek elszámolnivalójuk volt Cassettival.

- Ismer-e valakit az Armstrong-ügy szereplői közül, akire illik ez a leírás: alacsony, sötét kis ember, nőies hanggal?

Hardman egy-két percig gondolkozott.

- Nehéz megmondani. Majdnem mindenki meghalt, aki szerepet játszott az ügyben.

- Ott volt például az a lány, aki kivetette magát az ablakon.

- Úgy van. Jó gondolat. Valami külföldi volt. Lehet, hogy ilyen olasz digó rokonai voltak. De ne felejtse el, hogy nemcsak az Armstrong-ügy volt a világon. Cassetti elég hosszú ideig foglal-

kozott gyerekrablással. Nem lehet pusztán erre az egyetlen esetre szorítkozni.

- Okunk van rá, hogy azt gondoljuk, hogy ez az eset az Armstrong-üggyel kapcsolatos.

Hardman kérdően nézett rá. Poirot nem válaszolt. Az amerikai a fejét csóválta.

- Nem jut eszembe senki az Armstrong-ügyből, akire a leírás ráillik - mondta lassan. - De természetesen én nem foglalkoztam vele, és nem sokat tudok róla.

- Folytassa az elbeszélését, Hardman úr.

- Nem sok elmondanivalóm maradt. Napközben aludtam, és éjjel virrasztottam. Az első éjszaka semmi gyanús dolog nem történt. Múlt éjszaka ugyanaz volt a helyzet, legalábbis ami engem illet. Az ajtómat egy kicsit nyitva tartottam, és figyeltem. Nem láttam idegent elmenni.

- Biztos benne, Hardman úr?

- Mint a halál. Senki sem szállt föl a vonatra, és senki sem jött át a hátrább levő kocsikból. Erre megesküdhettek.

- Láttá-e a kalauzt az ajtó résén?

- Láttam. Az ő kis ülése csaknem egy vonalban van az én ajtómmal.

- Azután, hogy a vonat megállt Vinkovciban, elhagyta-e a kalauz a helyét?

- Vinkovci volt az utolsó állomás? Igen, jó néhányan csengettek neki: Nem sokkal azután, hogy a vonat végleg megállt. Aztán elment előttem, átment a következő kocsiba. Negyedóráig lehetett ott. Aztán bolondul megszólalt egy csengő, és ő futva jött vissza. Kiléptem a folyosóra, hogy megnézzem, mi baj van, ideges is voltam, érthetően, de csak az amerikai hölgy volt az. Rettenetes zajt csapott valami miatt. Nevettem ma-

gamban. Aztán a kalauz bement egy másik fülkébe, kijött, és bevitt egy üveg ásványvizet annak a valakinek. Aztán leült a helyére, és ott is maradt, míg csak el nem ment a kocsis túlsó végébe megvetni valakinek az ágját. Aztán meg sem mozdult körülbelül ma reggel öt óráig.

- Elbóbiskolt-e a kalauz?

- Nem tudom. Lehet.

Poirot bólintott. Gépiesen rendezgette az asztalon levő papírokat. Még egyszer felkapta a névjegyet.

- Írja alá, kérem - mondta.

A másik megtette.

- Azt hiszem, Hardman úr, senki sem tudja megerősíteni, hogy maga az, akinek mondja magát.

- Már hogy itt a vonaton? Azt hiszem, senki. Hacsak a fiatal MacQueen nem. Elég jól ismerem, láttam az apja Mew York-i irodájában. De ő aligha fog emlékezni rám, a sok nyomozó egyikére. Sajnos várnia kell, Poirot úr, míg elolvad a hó, és aztán táviratozhat New Yorkba. Minden rendben lesz, nem vezettem félre magukat. Viszontlátásra, uraim. Örülök, hogy megismerhettem, Poirot úr.

Poirot odanyújtotta a cigarettatárcáját.

- Vagy talán szívesebben pipázik?

- Én ugyan nem.

Kivett egy cigarettát, és sietve távozott.

A három férfi összenézett.

- Maga szerint igazán nyomozó? - kérdezte Konsztantinosz doktor.

- Igen. Ismerem a fajtáját. Különben is könnyen rá lehet bizonyítani, ha hazugság akad a történetében.

- Valami nagyon érdekeset tudtunk meg a valomásából - mondta Bouc.

- Csakugyan.

- Alacsony, sötét kis ember, nőies hanggal - tűnődött tovább Bouc.

- És ez a leírás senkire sem illik a vonaton - tette hozzá Poirot.

Az olasz vallomása

- És most - hunyorított Poirot - monsieur Bouc nagy öröme az olaszt hallgatjuk ki.

Antonio Foscarelli macskaszzerű, fűrge léptekkel jött be az étkezőkocsiba. Sugárzott az arca. Igazi olasz ábrázat volt, napbarnított, szinte füstös.

Hibátlanul, folyékonyan beszélt franciául, bár egy kissé idegenszerű kiejtéssel.

- Antonio Foscarelli?

- Igen, monsieur.

- Úgy látom, hogy honosított amerikai.

Az amerikai olasz vigyorgott.

- Igen, monsieur. Üzleti okokból jobb így.

- Maga Ford gépkocsikkal kereskedik?

- Igen, ugyanis...

Terjedelmes fejtegetés következett. Mire véget ért, mindhárman jóformán mindent megtudtak Foscarelli üzleti fogásairól, útjairól, jövedelméről, az Egyesült Államokról és a legtöbb európai országról formált véleményéről. Mem tartozott azok közé, akiből valósággal ki kell húzni a vallomást. Belőle csak úgy ömlött.

Jókedvű, gyermeteg arcáról sugárzott az elégedettség, mikor egy végső, sokatmondó mozdulattal megtörölte zsebkendőjével a homlokát, és elhallgatott.

- Láthatják, hogy én komoly üzleteket csinálok
- mondta. - Modern vagyok. Érték az üzlethez!

- Ezek szerint az utolsó tíz évet több-kevesebb megszakítással az Egyesült Államokban töltötte?

- Igen, monsieur. Még emlékszem a napra, amikor hajóra szálltam, hogy Amerikába menjek, abba a távoli országba! Az anyám, a húgocskám...

Poirot gátat vetett a hömpölygő érzelmeknek.

- Találkozott-e amerikai tartózkodása során az elhunytal?

- Soha. De ismerem a fajtáját. Nagyon is! - Sokat sejtetően pattintott az ujjával. - Nagyon tiszteletreméltó jelenség, nagyon jól öltözik, de a felszín alatt minden rothadt. Tapasztalataim alapján azt mondhatom, hogy nagy gazember lehetett. Nem tudom, hogy igazam van-e, de ez a véleményem.

- Igaza van - mondta Poirot szárazon. - Ratchett valójában Casseti volt, a gyermekrabló.

- Mit mondtam? Megtanultam, hogy mindenre figyeljek, hogy olvasni tudjak az emberi arcokból. Mert szükség van rá. És csak Amerikában lehet megtanulni, hogy mi az igazi üzlet titka. Én például...

- Emlékszik az Armstrong-ügyre?

- Valami dereng. Talán a név? Egy kisgyerek, kislány, nem igaz?

- Igen. Nagyon szomorú eset volt.

Az olasz volt az első, aki nem osztozott ebben a felfogásban.

- Bizony, megesnek ilyen dolgok - bölcsekedt -, még egy olyan nagy országban is, mint Amerika...

Poirot közbevágott.

- Találkozott-e az Armstrong család bármelyik tagjával?

- Nem, nem hiszem. Nehéz megmondani. Mert mondok néhány számot. Csak a múlt évben hány emberrel... hány kocsit is adtam el?

- Kérem, uram, a kérdésre válaszoljon!

Az olasz bocsánatkérően tárta szét a kezét.

- Ezer bocsánat.

- Mondja el, kérem, mit csinált tegnap vacsora után.

- Örömmel. Annyi ideig maradok itt, ameddig csak lehet. Mulatságosabb itt. Beszélgetek az asztaltársammal, az amerikaival. Ő írógépszalaggal kereskedik. Aztán visszamegyek a fülkémbe. Üres. Az a szerencsétlen angol, akivel a fülkét megosztom, nincs benn, a gazdáját szolgálja ki. Aztán megjön ő is. Most is, mint mindig, savanyú képpel. Nem lehet beszélgetni vele, csak annyit mond, hogy igen meg nem. Szörnyű népség ez az angol, számomra nem rokonszenves. Ez is csak ül a sarokban mogorván, és egy könyvet olvas. Aztán jön a kalauz, és megveti az ágyunkat.

- A négyest és ötöst - mormolta Poirot.

- Pontosan. Az utolsó fülke. Én alszom fölül. Fölmászom. Erős dohányos vagyok. Olvasok. A kis angolnak, azt hiszem, fáj a foga. Elővesz egy kis üveget, rettentő erős szaga van. Fekszik az ágyában és nyög. Én elalszom. Valahányszor felébredek, hallom, hogy nyög:

- Tud-e róla, hogy az inas éjszaka elhagyta-e a fülkét?

- Nem hiszem, hogy megtette. Hallottam volna. Besüt a lámpa a folyosóról, és az ember már is felébred, azt hiszi, hogy valamilyen határra értünk, és vámvizsgálat következik.

- Beszélt-e az inas a gazdájáról? Nem árult-e el ellenséges indulatot?

- Mondtam, hogy egyáltalán nem beszélt. Nem volt rokonszenves. Mint egy hal.

- Maga azt mondta, hogy erős dohányos. Cigarettazik, pipázik, szivarozik?

- Cigarettazikom.

Poirot megkínálta, és az olasz elfogadta.

- Volt már Chicagóban? - kérdezte Poirot.

- Igen. Szép város. De New Yorkot, Clevelandet, Detroitot jobban ismerem. Maga járt már Amerikában? Még nem? El kell mennie. Amerika ugyanis...

Poirot egy papírt tett az olasz elé.

- Legyen szíves, írja ide a nevét és a címét.

Az olasz csodálatos kacskaringókkal írt. Aztán felpattant, és szokása szerint előzékenyen mosolygott.

- Ennyi az egész? Nincs rám tovább szükségük? Vizontlátásra, uraim. Remélem, hogy kiszabadulunk a hóból. Dolgom van Milánóban. - Szomorúan csóválta a fejét. - El fogok esni ettől az üzlettől.

Ezzel el is ment.

Poirot a barátjára nézett.

- Hosszú ideje Amerikában él - kezdte Bouc -, és olasz is, és a kés olasz fegyver! És a hazugság is olasz fegyver! Nem szeretem az olaszokat.

- Látom - mondta Poirot mosolyogva. - Lehet, hogy igaza is van, de fél kell hívnom a figyelmét, barátom, hogy semmi bizonyíték sincs ez ellen az ember ellen.

- És a lélektan? Talán bizony nem késelnek az olaszok?

- Ez tagadhatatlan - mondta Poirot. - Különösen vita hevében. De ez nem ilyen fajtájú bűncselekmény. Az a kis ötletem támadt, kedves barátom.

tom, hogy ez egy felettebb gondosan kitervelt es végrehajtott büntett. Kiszámított, ravasz büntett. Hogy is mondjam? Nem *latin* bűncselekmény. Hanem olyan, amelyben egy józan, megfontolt, célratörő elme munkájának nyomait láthatjuk. Gondolom, angolszász agy lehet.

Felkapta a két utolsó útlevelet.

- Következzen tehát Mary Debenham kisaszszony - mondta.

Debenham kisasszony vallomása

Mary Debenham belépett az étkezőkocsiba, és Poirot-nak megerősödött az a meggyőződése, hogy helyesen ítélte meg. A lány ízlésesen öltözött, csinos fekete szoknya volt rajta, sötét francia blúz. Sötét, hullámos hajának fűrtjei tökéletes rendben voltak. És tökéletes rendben voltak az idegei is.

Leült Bouckal és Poirot-val szemben, és kérdően nézett rájuk.

- Mary Hermione Debenham, huszonhat éves?
- kezdte Poirot.

- Igen.

- Angol?

- Igen.

- Kérem, mademoiselle, írja le ide a pontos címét.

Megtette. Tiszta, jól olvasható írása volt.

- Mos, mademoiselle, mit tud elmondani nekünk az éjszaka történeteiről?

- Azt hiszem, semmit. Lefeküdtem és aludtam.

- Nagyon lehangolta, hogy a vonaton bűntény történt, mademoiselle?

A kérdés váratlan volt. A lány sötét szeme kekre nyílt.

- Nem értem.

- Pedig nagyon egyszerű kérdést tettem fel, mademoiselle. Megismétlem. Nagyon lehangolta, hogy a vonaton bűntény történt?

- Nem jutott eszembe, hogy ebből a nézőpontból is foglalkozzam az esettel. Nem, nem mondhatom, hogy lehangolt.

- Szóval ennyire mindennapos dolog a maga számára egy bűncselekmény?

- Természetesen nagyon kínos, ami történt - mondta a lány csöndesen.

- Maga igazi angol, mademoiselle. Nem nyilvánít érzelmeket. *Vous n'éprouvez pas d'émotion.*

A lány halványan elmosolyodott...

- Sajnos nem bizonyíthatom érzelmeimet hisztérikus kitörésekkel. És emberek ezrei halnak meg mindennap.

- Igen, meghalnak. De a gyilkosság más.

- Tagadhatatlan.

- Ismerte a meggyilkoltat?

- Tegnap ebédkor láttam először, itt az étkezőkocsiban.

- Milyennek találta?

- Alig vettem észre.

- Nem tartotta gonosz embernek első tekintetre?

Debenham kisasszony megvonta a vállát.

- Ezen igazán nem gondolkoztam.

Poirot a lány szeme közé nézett.

- Azt hiszem, hogy maga egy kicsit lenézi azt a módszert, ahogy a kihallgatást vezetem - mondta, és hunyorított is hozzá. - Egy angol kihallgatásnak nem ez volna a menetrendje. Szárazon menne minden, csak a tényekre szorítkozva, rendben és szabályosan. Én szeretem az eredetiséget, mademoiselle. Szemügyre veszem a tanút, fölmeérem a jellembeli tulajdonságait, és eszerint intézem hozzá a kérdéseket. Néhány perccel ezelőtt egy olyan urat kellett kihallgatnom, aki minden-

ről el akarta mondani a véleményét. Az ő esetében szigorúan a tényekhez ragaszkodtam, azt akartam, hogy csak igennel vagy nemmel feleljen. Vagy az egyiket mondja, vagy a másikat. Aztán maga következett. Magáról nyomban láttam, hogy módszeres és szabatos. A szóban forgó kérdésre fog szorítkozni, a válaszai rövidek és tényyszerűek lesznek. De mert az emberi lélek hajlamos a gonoszságra, mademoiselle, magához egészen másféle kérdéseket intézek. Azt, hogy mit érzett, mit gondolt magában. Ez a módszer nem nagyon tetszik magának.

- Ha nem haragszik meg az őszinteségemért, egyszerűen időpocsékolásnak tartom. Aligha segít Ratchett gyilkosának megtalálásában az, hogy tetszett-e nekem az ábrázata vagy sem.

- Tudja-e, mademoiselle, hogy ki volt Ratchett?
Bólintott.

- Hubbardné mindenkinek elmondta.

- És mi a véleménye az Armstrong-ügyről?

- Visszataszító eset - felelte a lány élesen.

Poirot elgondolkozva nézett rá.

- Úgy tudom, hogy maga Bagdadból jön, Debenham kisasszony.

- Úgy van.

- Londonba megy?

- Igen.

- Mit csinált Bagdadban?

- Nevelőnő voltam egy kétgyerekes családnál.

- És ha letelik a szabadsága, visszatér Bagdadba?

- Nem biztos.

- Miért nem?

- Bagdad a világ vége. Szívesebben vállalnék munkát Londonban. Ha elég kedvező ajánlatot kapok.

- Értem. Arra is gondoltam, hogy talán férjhez megy.

Debenham kisasszony nem válaszolt, csak fel-emelte a fejét, és merőn Poirot szemébe nézett. Szentelen alak - ennyit mondott a tekintete.

-Mi a véleménye a hálótársáról, Ohlsson kisasszonyról?

- Kedves, egyszerű teremtés.

- Milyen színű a svéd hölgy pongyolája?

Mary Debenham ijedten válaszolt.

- Olyan barnás színű. Tiszta gyapjú.

- Értem. Ha nem tekinti bizalmaskodásnak, elárulom, hogy a maga pongyolájának színét már az Aleppo-Isztambul útvonalon megfigyelhettem. Ha jól emlékszem, halvány mályvaszínű.

- Úgy van.

- Van másik pongyolája is, mademoiselle? Például egy skarlátvörös?

- Nem, az nem az enyém.

Poirot előrehajolt. Olyan volt, mint egy egérre leső macska.

- Hanem kié?

A lány megdöbbenve húzódott hátra.

- Nem tudom. Hogy érti ezt?

- Maga nem azt mondta, hogy nincs ilyen pongyolája, hanem azt, hogy nem a magáé. Ezek szerint valaki másé.

A lány bólintott.

- Az utasok közül valakié?

- Igen.

- Ki az illető?

- Éppen most mondtam, hogy nem tudom. Ma reggel öt órakor felébredtem, és úgy éreztem, hogy a vonat nagyon sokáig áll egy helyben. Kinyitottam az ajtót, és kinéztem a folyosóra, azt hittem, hogy valamilyen állomáson vagyunk. Akkor láttam valakit skarlátvörös pongyolában, távolabb a folyosón.

- És nem tudja, hogy ki volt ez a valaki? Szőke volt, ősz, barna?

- Nem tudom. Sapka volt rajta, és csak hátulról láttam.

- Magas volt vagy alacsony?

- Nehéz megmondani. Azt hiszem, hogy magas és karcsú. És a kimonóján sárkányok voltak.

- Úgy van, sárkányok voltak rajta - mondta Poirot, majd elhallgatott. Aztán ezt morogta a bajsza alatt:

- Nem értem. Egyszerűen nem értem. Semmi értelme sincs az egésznek. - Aztán felnézett, és ezt mondta: - Ennyi az egész, mademoiselle.

A lány meglepődött, de máris felállt.

A küszöbön meggondolta magát, és visszajött.

- A svéd hölgy, Ohlsson kisasszony, ha jól mondom a nevét, nagyon nyugtalan. Maga azt mondta neki, hogy ő látta utoljára életben a meggyilkoltat. Azt hiszem, fél, hogy maga emiatt őt gyanúsítja. Mondhatom-e azt neki, hogy téved? Olyan ártalmatlan teremtés, aki még a légynek sem árt.

Mosolygott, mikor ezt mondta.

- Mikor ment át Ohlsson kisasszony Hubbardnéhoz aszpirinért?

- Nem sokkal fél tizenegy után.

- És mennyi ideig volt távol?

- Körülbelül öt percig.

- Éjszaka elhagyta-e a fülkét?

-Nem.

Poirot az orvoshoz fordult.

- Elképzelhető-e, hogy Ratchettet ilyen korán ölték meg?

Az orvos a fejét rázta.

- Megnyugtathatja a barátnőjét, mademoiselle.

- Köszönöm - mondta a lány, és szeretettel mosolygott Poirot-ra. - Szegény olyan, mint egy bárány. És most ijedten béget.

Sarkon fordult, és távozott.

A német komorna vallomása

Bouc kíváncsian nézett a barátjára.

- Nem értem magát, öregem. Mivel próbálkozott az imént?

- Egy kis repedést kerestem, barátom.

- Milyen repedést?

- Folytonossági hiányt a kisasszony magabiztosságának páncélján. Meg akartam ingatni őhidegvérűségét. Hogy sikerült-e, nem tudom. De annyi biztos: nem számított rá, hogy így fogok hozzá a dologhoz.

- Maga őt gyanúsítja - mondta Bouc lassan. - De miért? Nagyon rokonszenves ifjú hölgy, akinek végképp semmi köze sem lehet egy ilyenfajta büntetthez.

- Én is így gondolom - mondta Konsztantinosz.

- Hideg nő. Érzelmek nélkül. Nem szúrna le senkit. Inkább bíróság elé vitetné.

Poirot felsóhajtott.

- Ideje volna mindkettőjüknek megszabadulni attól az előítélettől, hogy ez a bűncselekmény hirtelen és nem előre megfontolva történt. Két okom is van rá, hogy Debenham kisasszonyt gyanúsítsam. Az egyik az, hogy hallottam valamit, amiről maguk még nem tudnak.

Elmondta nekik azt a furcsa szóváltást, amelyet Aleppóból jövet hallgatott ki véletlenül.

- Tagadhatatlanul furcsa - mondta Bouc, mikor Poirot a mondókájának végére jutott. - És

magyarázatra szorul. És ha csakugyan azt jelenti, amire gondol, akkor mind a ketten benne vannak a dologban, ő is meg a karót nyelt angol is.

Poirot bólintott.

- És éppen ez az, amit a tények nem igazolnak - mondta. - Ha közösen volnának benne a dologban, milyen eredményre számíthatnánk a kihallgatás során? Arra, hogy mindegyikük a másik alibijét igazolja. Nem igaz? És mégsem ez történt. Debenham kisasszony alibijét egy olyan svéd nő igazolja, akit mindeddig sohasem látott, Arbuthnot ezredes alibijét pedig MacQueen, a meggyilkolt titkára. Nem, a rejtélynek bonyolultabb ennél a megoldása.

- Azt mondta, még egy oka van, hogy Debenham kisasszonyra gyanakodjon - emlékeztette Bouc.

Poirot elmosolyodott.

- Igen, de az pusztán lélektani ok. Azt kérdeztem magamtól, elképzelhető-e, hogy Debenham kisasszony tervelte ki ezt a gyilkosságot. Mert meggyőződésem szerint egy józan, megfontolt, célratörő elme működik e mögött az eset mögött. Debenham kisasszony megfelel ennek a meghatározásnak.

Bouc a fejét csóválta.

- Azt hiszem, még sincs igaza, barátom. Nem tudom elképzelni, hogy ez az ifjú angol hölgy bűnöző.

- Nos, következék az utolsó név a névsorunkból - kapta fel az egyetlen megmaradt útlevelet Poirot. - Hildegard Schmidt komorna.

Hildegard Schmidt, mikor a pincér behívta, tisztelettudóan megállt az asztal előtt az étkezőkocsiban.

Poirot intett neki, hogy üljön le.

A komorna leült, a kezét összekulcsolta az ölében, és nyugodtan várta a kérdéseket. Nyugodt, kiegyensúlyozott teremtésnek látszott, végtelenül becsületesnek, bár nem nagyon értelmesnek.

Poirot egészen másképp foglalkozott Hildegarde Schmidttel, mint Mary Debenhammel.

A lehető legnyájasabb és legkedvesebb volt, hogy a komorna minden gyanakvását eloszlassa. Felíratta vele a nevét és címét, és szinte észrevétlenül kezdte meg a kérdezősködést.

Ez a kihallgatás németül folyt.

- Mindent meg kell tudnunk a múlt éjszakáról, amit csak lehet - mondta Poirot. - Tudjuk, hogy magáról a bűntettől nem sokat tud mondani, de talán látott vagy hallott valamit, ami a maga számára keveset jelent, nekünk annál többet. Megértette, amit mondtam?

Úgy látszott, hogy nem. Derűs értetlenség ült ki kedves, széles ábrázatára, mikor válaszolt.

- Semmit sem tudok, monsieur.

- De azt mégiscsak tudja, hogy az úrnője hívatta éjszaka.

- Azt igen.

- Emlékszik arra is, hogy mikor?

- Nem, monsieur. Aludtam, kérem, amikor érttem jött a kalauz, és szólt nekem.

- Igen, értem. Nem volt szokatlan, hogy ilyenkor hívták?

- Nem volt szokatlan, monsieur. Ókegyelmeségének gyakran van szüksége segítségre éjszaka. Nem alszik jól.

- Szóval hívták magát. Maga felkelt, és felvette a pongyoláját...

- Nem, monsieur, rendesen felöltöztem. Nem akartam pongyolában menni őkegyelmességéhez.

- Pedig magának szép pongyolája van. Skarlátvörös.

A komorna csodálkozva nézett Poirot-ra.

- Sötétkék flanelpongyolám van, monsieur.

- Nem baj, folytassa. Csak tréfáltam. Szóval átment a hercegnéhez. Mit csinált, amikor odaért?

- Megmasszíroztam, monsieur, utána meg felolvastam neki. Nem olvasok valami jól, de őkegyelmessége azt mondja, hogy nem baj, annál gyorsabban elalszik. Amikor aztán elálmosodott, azt mondta, hogy elmehetek, monsieur. Becsuktam a könyvet, és visszamentem a fölkémbe.

- Nem tudja, hány órákor volt ez?

- Nem tudom, monsieur.

- Körülbelül mennyi ideig volt a hercegnénél?

- Körülbelül félóráig, monsieur.

- Jól van, folytassa csak.

- Utána átvittem őkegyelmességének még egy takarót a saját fölkémből. Hiába fűtöttek, nagyon hideg volt. Betakartam szépen. Akkor jó éjszakát kívánt nekem. Töltöttem neki egy kis ásványvizet. Aztán eloltottam a lámpát, és kijöttem.

- És aztán?

- Semmi sincs aztán, monsieur. Bementem a fölkémbe, lefeküdtem és elaludtam.

- Senkivel sem találkozott a folyosón?

- Senkivel, monsieur.

- Nem látott például egy sárkányokkal díszített skarlátvörös kimonóba bújtatott hölgyet?

A szelíd szem ámuldozva nézett rá.

- Nem, monsieur. Senkit sem láttam, csak a kalauzt. Mindenki aludt már.

- De a kalauzt látta?

- Igen, monsieur.
- Mít csinált?
- Éppen az egyik fürkéből jött ki, monsieur...
- Melyikből? - hajolt előre izgatottan Bouc.

Hildegarde Schmidt megjedte, Poirot pedig szemrehányó pillantást lövellt barátjára.

- Semmi baj - mondta. - Sokan csengetnek a kalauznak éjszaka. Nem emlékszik, hogy melyik fürkéből jött ki?

-Valamelyikből a kocsi közepén, monsieur. Két vagy három ajtóval őkegyelmessége fürkéjén innen.

- Kérem, mondja el pontosan, hol és hogyan történt az egész!

-Majdnem földöntött, monsieur. Akkor volt, amikor a takarót vittem át a saját fürkémből őkegyelmességének.

- Ő meg kijött valamelyik fürkéből, és magába ütközött. Merrefelé ment aztán?

- Az én fürkém felé, monsieur. Bocsánatot kért, és aztán megindult a folyosón az étkezőkocsi felé. Egy csengő is szólt, de ő nem arrafelé ment. - Megállt, aztán hozzátette: - Nem is értem, hogy lehetett...

Poirot nyugtatta.

- Csak az időpontokat egyeztetjük - mondta. - Ilyenkor ez a szokás. Szegény kalauznak sok dolga lehetett éjszaka. Magát is fel kellett keltenie, aztán ezek a csengők...

- Ez nem az a kalauz volt, aki engem fölkelített, monsieur, hanem egy másik kalauz.

- Egy másik? Látta már máskor is?

- Nem, monsieur.

- De ha újra látná, megismerné?

- Azt hiszem, monsieur.

Poirot súgott valamit Boucnak. Bouc az ajtóhoz ment, és kiszólt valamit.

Poirot közben barátságosan kérdezősködött tovább.

- Járt már Amerikában, Schmidt kisasszony?

- Soha, monsieur. Szép ország lehet.

- Talán hallotta már, hogy az az ember, akit meggyilkoltak, tulajdonképp... tulajdonképp egy gyerek gyilkosa?

- Igen, hallottam, monsieur. Szörnyű dolog. Nagyon gonosz dolog. Nem is tudom, hogyan engedhet meg ilyet a jóisten. Mi, németek, nem vagyunk ilyen gonoszak.

Elfutotta a könny a szemét. Erős, de mégis gyöngéd szíve összefacsarodott.

- Szörnyű büntett volt - mondta Poirot komolyan.

Előhúzott egy kis batisztkendőt a zsebéből, és odaadta a komornának.

- A maga zsebkendője ez, Schmidt kisasszony?

Egy pillanatra csönd lett. A komorna megnézte a kendőt, aztán felemelte a fejét. Az arca kipirult egy kissé.

- Nem, monsieur, nem az enyém

- Mert H kezdőbetű van benne. Azért gondoltam, hogy a magáé.

- Ez egy hölgy kendője, monsieur. Nagyon drága zsebkendő. Kézvel hímzett. Azt hiszem, párizsi.

- Szóval nem a magáé, és nem is tudja, hogy kié.

- Hogy én? Nem, nem tudom, monsieur.

Hárman is hallották a választ, de csak Poirot vette észre a másodpercnyi habozást.

Most Bouc súgott valamit Poirot-nak. Poirot bólintott, és azt mondta:

- Most be fog jönni a három hálókocsi-kalauz. Legyen szíves, mondja meg, hogy melyikkel találkozott az éjszaka, mikor a takarót átvitte a hercegnéhez.

A három kalauz belépett. Pierre Michel, aztán az Athénból jövő kocsi magas, szőke kalauza, aztán a Bukarestből jövő kocsi tagbaszakadt, kövér kalauza.

Hildegarde Schmidt egy pillantást vetett rájuk, aztán megrázta a fejét.

- Egyik sem az, monsieur - mondta. - Nem velük találkoztam éjszaka.

- Más kalauz nincs a vonaton. Nem téved?

- Nem tévedek, monsieur. Ezek szép magas emberek. Az meg alacsony, sötét kis ember volt. Bajuszos. És a hangja, mikor bocsánatot kért, olyan gyengécske volt, mint egy nő hangja. Nagyon jól emlékszem rá, monsieur.

*Az utasok uallomásának
összefoglalása*

-Alacsony, sötét kis ember, nőies hanggal -
mondta Bouc.

A három kalauz és Hildegarde Schmidt eltávo-
zott. Bouc kétségbeesett kézmozdulattal kísé-
rte szavait.

-Semmit sem értek az egészből... semmit
sem értek belőle! Hát mégis a vonaton volt en-
nek a Ratchettnek az ellensége? De most hol
van? Hogyan párologhatott el? Szétpattan a fe-
jem. Mondjon már valamit, barátom! Könyörgök,
bizonyítsa be, hogy a lehetetlen miért nem lehe-
tetlen!

- Ügyes fogalmazás - mondta Poirot. - És mi-
vel lehetetlen dolog nem történhetik meg, ezért
be fog bizonyosodni, hogy a látszat ellenére a le-
hetetlen mégsem lehetetlen.

-Akkor magyarázza el gyorsan, mi történt a
vonaton múlt éjszaka!

- Barátom, én sem vagyok varázsló. Én is
ugyanolyan zavarban vagyok, mint maga. Na-
gyon furcsa pályán halad ez az eset.

- Egyáltalán nem halad. Ott vagyunk, ahol vol-
tunk.

Poirot a fejét rázta.

- Nem, ez nem igaz. Valamennyit azért halad-
tunk előre. Megtutunk bizonyos dolgokat. Meg-
hallgattuk az utasok vallomását.

- Es mit tudunk meg belőle? Semmit.
- Ezt azért nem mondanám, barátom.
- Lehet, hogy túlzok. Hardman, az amerikai, és a német komorna, igen, ők talán valóban a tudomásunkra hoztak egyet-mást. De ettől az egész ügy még érthetlenebbé vált!

- ugyan, ugyan - csitította Poirot.

Bouc megint feléje fordult.

-Akkor mondjon már valamit, hadd halljuk Hercule Poirot bölcsességét.

- Emlékezetem szerint azt mondtam magának, hogy én is ugyanolyan zavarban vagyok, mint maga. De azért most már szembenézhetünk a kérdéssel, és a tudomásunkra jutott tényeket rendszeresen és módszeresen csoportosíthatjuk.

- Folytassa, kérem - mondta Konsztantinosz doktor.

Poirot megköszöri a torkát, és gondosan kisimította az előtte levő itatóspapírt.

- Nézzük tehát, hogyan áll a dolog pillanatnyilag. Először is tudunk bizonyos tényeket. Ratchett, valódi nevén Cassetti, az éjszaka meghalt, mégpedig tizenkét szűrással ölték meg. Ez az első számú tény.

- Nem vitatom, barátom - gúnyolódott Bouc.

Poirot nem jött zavarba. Nyugodtan folytatta:

- Nem foglalkozom most bizonyos furcsa megfigyelésekkel, melyekről Konsztantinosz doktorral már beszélgettünk. Vissza fogok térni rájuk. Pillanatnyilag azonban a bűncselekmény elkövetésének időpontja a következő sarkalatos kérdés.

- De hiszen ez éppen egyike annak a csekély számú dolognak, amit tudunk - mondta Bouc. - A gyilkosságot éjszaka negyed kettőkor követték el. Minden ezt igazolja!

- Nem *minden*. Maga megint túloz. De tagadhatatlan, hogy elég sok minden támasztja alá ezt az elképzelést.

- Örülök, hogy legalább ezt elismeri.

Poirot, ügyet sem vetve a közbeszólásra, folytatta:

- Három lehetőséggel kell számolnunk. Először is azzal, hogy a bűntettet, ahogy maga állítja, negyed kettőkor követték el. Ezt támasztja alá maga a zsebóra, aztán Hubbardné vallomása és a német nő, Hildegard Schmidt vallomása. Konsztantinosz doktor megállapításaival is megegyezik az időpont. A második lehetőség, hogy a bűntettet később követték el, és az órát félrevezető szándékkal állították erre az időpontra. A harmadik, hogy a bűntettet korábban követték el, és az órát ugyancsak a fenti céllal állították át. Ha az első lehetőséget fogadjuk el, amely a legvalószínűbbnek látszik, és amelyet a legtöbb dolog támaszt alá, számolnunk kell bizonyos belőle fakadó következménnyel. Ha a bűntettet negyed kettőkor követték el, a gyilkos nem hagyhatta el a vonatot; két kérdés merül föl tehát: Hol van az illető? És kicsoda az illető? Kezdjük azzal, hogy az ezt a lehetőséget alátámasztó vallomásokat gondosan megvizsgáljuk. Ennek az embernek a létezéséről (alacsony, sötét kis ember, nőies hanggal) először Hardmantól hallottunk. Szerinte Ratchett beszélt neki erről az emberről, és azért fogadta föl, hogy védje meg tőle. Tények ezt már nem igazolják, csak Hardman kijelentése. Fontoljuk meg tehát azt a kérdést is, hogy valóban az-e Hardman, akinek mondja magát, tudniillik egy New York-i nyomozóiroda alkalmazottja. Számomra ebben az ügyben az a legérdekesebb, hogy mi nem ren-

delkezünk azokkal az előnyökkel, amelyekkel a rendőrség. Nem nyomozhatunk a tanúk szavahi-
hetősége dolgában. Csak a következtetőkészsé-
günkre vagyunk utalva. Foglalkoztatnunk kell az
agyunkat. Hadd kérdezzem meg tehát magam-
tól: elhiszhetjük-e Hardmannak, hogy az, akinek
mondja magát? Ha mindent végiggondolok, azt
a választ kell adnom, hogy igen. Az a vélemé-
nyem, hogy Hardman igazat mond.

- Ennyire bízok az intuícióban, a megérzésben?
- kérdezte Konsztantinosz doktor.

- Nem. A dolgok valószínűségét számígtattam.
Hardman hamis útlevéllal utazik. Ez máris gya-
núsá teszi. Ha a rendőrség megjelenik, első dol-
guk lesz, hogy lefogják Hardmant, és táviratozza-
nak, hogy a története megfelel-e a valóságnak.
Sok utas esetében nehéz dolog lesz a szavahihe-
tőségük ellenőrzése, és a legtöbb esetben nem is
fognak vesződni vele, hiszen legtöbbjük nem is
gyanús ebből a szempontból. De Hardman esete
egyszerű. Vagy az, akinek mondja magát, vagy
nem. Nézetem szerint az fog igazolódni, hogy
igazat mondott.

- Szóval őt nem gyanúsítja?

- Dehogynem. Féltreért. Bármilyen amerikai
nyomozónak lehetett oka rá, hogy végezzen
Ratchett-tel. Én csak azt mondtam, hogy néze-
tem szerint elhiszhetjük, hogy Hardman az, akinek
mondja magát. A további története, hogy Rat-
chett megkereste és alkalmazta őt, elképzelhető,
és valószínűleg, bár nem biztosan, igaz is. Ha ezt
is tényként fogadjuk el, meg kell vizsgálnunk,
van-e valami, ami az igazságát alátámasztja. Van,
mégpedig váratlanul éppen Hildegarde Schmidt
vallomásaiban. Az ő leírása a hálókocsi-kalauzi

egyenruhában látott személyről teljesen megegyezik Hardman leírásával. Van-e még valami, ami ezt a két vallomást alátámasztja? Van. A gomb, amelyet Hubbardné talált a fürkájében. És még valami megerősíti, amit talán észre sem vettek.

- Mi az?

- Az a tény, hogy mind Arbuthnot ezredes, mind Hector MacQueen vallomása szerint a kalauz elment a fürkék előtt. Nem tulajdonítottak ennek a kijelentésüknek semmi fontosságot, de ne feledjük, uraim, hogy Pierre Michel kijelentette: *bizonyos meghatározott eseteket leszámítva nem hagyta el a helyét.* És ezekben az esetekben nem kellett a kocsis túlsó végébe mennie, vagyis Arbuthnot és MacQueen fürkéje előtt elhaladnia. Összefoglalva tehát: a nőies hangú, kalauzruhába öltözött, alacsony, sötét kis ember létezését közvetlenül vagy közvetve négy tanú vallomása igazolja.

- Egy apróságot megkérdeznék - mondta Konsztantinosz doktor. - Ha Hildegard Schmidt vallomása helytálló, hogyhogya nem mondta az igazi kalauz, hogy találkozott vele, mikor Hubbardné csöngetésére besietett?

- Azt hiszem, ezt könnyen meg lehet magyarázni. Mikor a kalauz a csöngetésre besietett, a komorna bent volt az úrnőjénél; és mikor a komorna visszatért a saját fürkéjébe, a kalauz éppen bent volt Hubbardné asszonynál.

Bouc alig tudta kivárni ennek a párbeszédnek a végét.

- Igen, igen, barátom - mondta türelmetlenül.

- És bár csodálom a gondosságát, azt, hogy lépésről lépésre halad előre, mégis ki kell jelentenem, hogy itt fölöslegesen kerülgeti a dolgokat.

Mindnyájan egyetértünk abban, hogy ez az ember létezik. Az a kérdés, hogy hova tűnt!

Poirot rosszallóan csóválta a fejét.

- Téved, barátom. Nem szabad a kocsit fogni a lovak elé. Mielőtt megkérdezném magamtól, hogy: *Hova tűnt ez az ember?* - először arra kell válaszolnom: *Létezett-e ez az ember egyáltalán?* Mert ha ez az ember csak kitalálás, csak álöltözet, mennyivel könnyebb eltűnnie! Először tehát azt kell tisztáznom, hogy csakugyan volt-e ilyen hús és vér ember.

- És ha megállapította, hogy csakugyan volt, mit mond, hol lehet most az illető?

- Kétféle válasz képzelhető el rá. Vagy olyan lángezüen elrejtőzött a vonaton, hogy elképzelni sem tudjuk, hol lehet a rejtekhelye, vagy pedig ez az ember tulajdonképpen két ember. Egyrészt igazi önmaga, az, akitől Ratchett rettegett, másrészt a vonat egyik utasa, méghozzá olyan ügyes álöltözetben, hogy maga Ratchett sem ismerte fel.

- Érdekes ötlet - sugárzott föl Bouc arca, hogy aztán újra elkomorodjon. - Csak egy baj van...

Poirot fejezte be a megkezdett mondatot:

- Az illető testmagassága. Ezt akarta mondani, ugye? Ratchett inasának kivételével minden férfi utas magas: az olasz is, Arbuthnot ezredes is, Hector MacQueen is, Andrényi gróf is. Maradna tehát az inas, és ez nem nagyon meggyőző elképzelés. De van egy másik magyarázat is. Ne feledje, hogy az illetőnek nőies hangja van! Kétféle dologra is következtethetünk. Lehet, hogy ez a férfi nőnek álcázta magát. De az is lehet, hogy csakugyan nő. Egy férfiruhába öltözött magas nőt nem ítélnénk magasnak.

- De Ratchett csak tudta volna...

- Lehet, hogy tudta is. Lehet, hogy ez a nő már megpróbált végezni vele, és hogy könnyebben a közelébe férkőzhessen, már akkor férfiruhát viselt. Ratchett kitalálhatta, hogy megint ezzel a fogással fog próbálkozni, azért mondja Hardman-nak, hogy egy ilyen férfira vigyázzon. De nem mulasztja el hozzátenni, hogy az illetőnek nőies a hangja.

- Elképzelhető - mondta Bouc. - De azért...

- Engedje meg, barátom, hogy magának is elmondjam azokat a furcsaságokat, amelyeket Konsztantinosz doktor figyelt meg.

Hosszadalmasan elmagyarázta, milyen következtetésekre jutott Konsztantinosz meg ő az áldozat sebeinek megvizsgálásakor. Bouc felnyögött, és a fejéhez kapott.

- Megértem, barátom - mondta Poirot együttérzően. - Tudom, hogy mit érez. Majd szétpattan az ember feje.

- Lidércnyomás! - kiabálta Bouc.

- Úgy van. Hihetetlen, valószínűtlen, elképzelhetetlen. Én is ezt mondtam. És mégis ez a helyzet! A tényeket nem lehet letagadni.

- Őrült képtelenség!

- Olyannyira, barátom, hogy néha azt hiszem, hogy tulajdonképpen nagyon egyszerű a megoldása... De nem csak ez az egy kis ötletem van...

- Két gyilkos! - nyöszörögte Bouc. - Az Orient expresszen!

Majdnem elsírta magát.

- És hogy a képtelenség még képtelenebb legyen - folytatta Poirot derűsen -, foglalkozunk az éjszaka a vonaton látott rejtélyes idegenekkel. Az egyik a Hardman vallomásában leírt, de Hildegard Schmidt, Arbuthnot ezredes és Hector

MacQueen által is látott hálókocsi-kalauz. A másik a vörös kimonós hölgy; egy magas, karcsú nő, akit Pierre Michel, Debenham kisasszony, MacQueen és jómagam láttunk (tegyük hozzá, a szagát Arbuthnot ezredes is érezte). Ki ez a nő? A valóságok szerint senkinek sincs vörös kimonója a vonaton. Ez a nő is eltűnt. Vajon egy személy-e ő meg a hálókocsi-kalauz? Vagy két különböző személyről van szó? És hol vannak? És hol van a kalauzruha meg a skarlátvörös kimonó?

- Végre valami, amit megtudhatunk! - pattant föl Bouc. - Át kell kutatnunk az utasok poggyászát. Igen, ez már valami.

Poirot is felállt.

- Hadd jósoljak - mondta.

- Csak nem tudja, hogy hol vannak?

- Van egy kis ötletem...

- Szóval hol?

- A skarlátvörös kimonó az egyik férfi utas csomagjában lesz, a hálókocsi-kalauzi egyenruhát pedig Hildegarde Schmidt táskájában fogjuk megtalálni.

- Hildegarde Schmidt táskájában? Vagyis ő?...

- Nem egészen úgy, ahogy maga gondolja. Hadd fogalmazzam meg másképp. Ha Hildegarde Schmidt bűnös, lehet, hogy a kalauz-egyenruha az ő táskájában lesz. De ha ártatlan, biztosan ott lesz.

- Honnan... - kezdte Bouc, de hirtelen elhallgatott. - Mi ez a közeledő robaj? - kérdezte aztán. - Mint egy robogó mozdony!

A robaj közeledett. Éles sikoltás, női szóáradat kísérette. Egyszerre csak föl pattant az étkezőkocsi ajtaja. Hubbardné rohant be.

- Borzalom! - kiabálta. - Borzalom! A mosdó-
--eres zacskómban! Az én mosdószeres zacskó-
kómban! Egy nagy kés... Csupa vér...

Megtántorodott, és élettelenül zuhant monsieur Bouc vállára.

Miről tanúskodott a fegyver?

Bouc nem is annyira lovagiasan, mint inkább gyorsan leültette az ájult asszonyt, a fejét az asztalra hajtva. Konsztantinosz doktor kiáltott az egyik pincérnek. A pincér lóhalálában meg is érkezett.

- A feje maradjon így - mondta az orvos. - Ha magához tér, adjon neki egy kis konyakot. Megértette?

Máris szaladt a másik kettő nyomában. A bűnügy minden érdeklődését lefoglalta - ájuldozó középkorú hölgyek végképp nem érdekelték.

Lehet, hogy Hubbardné asszony erre a gyógymódra gyorsabban magához tért, mint különben tette volna. Néhány perc múlva felült, megitta a konyakot, amit a pincér odatartott eléje, és máris beszélni kezdett:

- El sem tudom mondani, milyen borzalmas volt! El sem tudják képzelni, mit érzek! Már gyermekkoromban nagyon, nagyon érzékeny voltam. Vért látni... brrr! Még most is rosszul vagyok, ha csak eszembe jut!

A pincér megint odatartotta a konyakot.

- Még egy kicsit, madame?

- Maga szerint jó, ha iszom? Mert én megrögzött antialkoholista vagyok. Soha nem iszom bort vagy másféle szeszes italt. Az egész családom antialkoholista. Persze, ha csak gyógyszerként...

Megint ivott.

Poirot és Bouc eközben Konsztantinosz doktor kíséretében kisetett az étkezőkocsiból, és a calais-i közvetlen kocsi folyosóján Hubbardné fülkéje felé igyekezett.

A fülke ajtajában tolongott a kocsi valamennyi utasa. A kétségbeesett képű kalauz megpróbálta visszatartani őket.

- Nincs itt semmi látnivaló - kiabálta, ahány nyelven csak tudta.

- Szabad egy kis utat? - kérdezte Bouc.

Keresztülpréselte gömbölyű termetét az utasok közt, és belépett a fülkébe. Poirot szorosan a nyomában volt.

- Jó, hogy megérkezett, monsieur - mondta a kalauz megkönnyebbült sóhajjal. - Mindenki be akart ide jönni. Az amerikai hölgy úgy visított, hogy azt hittem, most őt gyilkolják. Berohantam, ő meg csak sikítózott, mint aki megbolondult, azt kiabálta, hogy ide kell hívni magát, monsieur, el is indult, olyan hangosan sikítózva, ahogy csak kifért a torkán, és minden fülkébe bekiabált, hogy mi történt. - Aztán egy széles kézmozdulattal hozzátette: - Az a dolog ott van bent, monsieur. Nem nyúltam hozzá.

A szomszéd fülkébe vezető ajtó kilincsén egy nagy kockás mosdószeres zacskó lógott. Alatta a földön hevert - ahogy Hubbardné kezéből kiesett - egy egyenes pengéjű kés, olcsó, álkeleti tucatáru fémveretes markolattal és elkeskenyedő pengével. A pengét rozsdásvörös foltok szennyezték.

Poirot óvatosan felkapta.

- Igen - mormolta. - Semmi kétség. Ez a hiányzó fegyver. Igazam van, doktor úr?

Az orvos is megvizsgálta a kést.

- Fölösleges annyira óvatosan bánni vele - mondta Poirot. - Nem lesz rajta, csak Hubbardné asszony ujjlenyomata.

Konsztantinosz doktor elég hamar végzett a késsel.

- Csakugyan ez az a fegyver, amit kerestünk - mondta. - Valamennyi sebet ezzel ejthették.

- Csak ezt ne mondta volna, barátom!

A doktor csodálkozva meredt Poirot-ra.

- Eddig is éppen elég véletlen összejátszásnak voltunk tanúi. Ketten is elhatározták múlt éjszaka, hogy leszúráják monsieur Ratchettet. Képtelenség elgondolni, hogy mind a ketten ugyanazt a fegyvert válasszák!

- Talán nem is olyan képtelenség, mint amekkorának látszik - mondta az orvos. - Ezerszámra gyártják ezeket a hamis keleti késeket, és ezerszámra árusítják őket a konstantinápolyi bazárban.

- Parányi vigasz, de mégis vigasz - mondta Poirot.

Elgondolkozva nézegette az ajtót, aztán leakasztotta a kilincsről a mosdószeres zacskót, és megrázta a kilincset. Az ajtó nem nyílt ki. A kilincs fölött egy arasznyira volt a retesz. Poirot visszahúzta a retesz nyelvét, újra megpróbálta kinyitni az ajtót, de ezúttal is hiába.

- Ne felejtse el, hogy a túloldalról bezártuk - emlékeztette a doktor.

- Igaz, igaz - mondta Poirot szórakozottan.

Látszott rajta, hogy másutt jár az esze. Töprengve húzta össze a szemöldökét.

- Minden világos - mondta Bouc. - A gyilkos ezen a fülkén keresztül távozik. Amikor becsukja a két fülke közti ajtót, megérinti a zacskót. Gondol egyet, és a véres kést gyorsan belecsúsztatja!

Aztán, észre sem véve, hogy felébresztette Hubbardné asszonyt, kisurran a másik ajtón át a folyosóra.

- Nem történhetett másként - morogta Poirot, bár még mindig töprengő képpel.

- Mi baja van? - kérdezte Bouc. - Úgy látom, hogy nincs meglepődve valamivel.

Poirot gyors pillantást vetett rá.

- Maga nem vette észre? Úgy látszik, nem. Persze apróság az egész.

A kalauz benézett a fülkébe.

- Jön az amerikai hölgy - mondta.

Konsztantinosz doktor büntudatosan nézett körül. Érezte, hogy elég kurtán-furcsán bánt az asszonnyal. De az asszony nem szemrehányásokkal kezdte. Más kötötte le minden erejét.

- Egy dolgot előre meg kell mondanom - állt meg elfúló lélegzettel a küszöbön. - Nem maradok ebben a fülkében! Akkor sem aludnék itt, ha egymillió dollárt kínálnának érte.

- De madame...

- Tudom, mit akar mondani, és előre kijelentem, hogy szó sem lehet róla. Inkább kint ülök egész éjszaka a folyosón! - Sírni kezdett. - Ha a lányom tudná:... ha látná, hogy...

Poirot határozott hangon szólalt közbe:

- Félreérti a dolgot, madame. A maga kérése teljesen jogos. A csomagját máris átviszik egy másik fülkébe.

Hubbardné leeresztette az orra alól a zsebkendőt.

- Igazán? Máris jobban vagyok! De minden fülke foglalt, hacsak az urak valamelyike...

Most Bouc szólalt meg.

- A csomagjait, madame, átviszik egy másik kocsiba. A mögöttünk levő kocsiban, amelyet Belgrádban kapcsoltak hozzánk, van szabad fülke.

- Nagyszerű! Nem vagyok különösebben ideges természetű, de hogy itt aludjak a hulla melletti fülkében... - Megborzongott. - Beleőrülnék.

- Michel - szólt ki Bouc. - Vigye át a hölgy csomagjait az athén-párizsi kocsi valamelyik üres fülkéjébe!

- Igenis, monsieur. Ott is a hármass fülkébe?

- Nem - mondta Poirot, mielőtt a barátja megszólalhatott volna. - Jobb lesz, ha még a szám sem emlékezteti a hölgyet semmire. Legyen, mondjuk, a tizenkettes.

- Igen, monsieur.

A kalauz megragadta a csomagokat. Hubbardné hálás arckifejezéssel fordult Poirot-hoz.

- Nagyon kedves és figyelmes. Igazán nagyon lekötelezett.

- Szóra sem érdemes, madame. Mi is átme gyünk magával, és megnézzük, hogy elég kényelmesen tud-e elhelyezkedni.

Hubbardnét mind a hárman átkísérték új otthonába. A derék asszonyság elégedetten nézett körül.

- Nagyszerű! - mondta.

- Megfelel, madame? Éppen olyan, mint az eddigi fülkéje.

- Igen, bár a másik irányba néz. Nem számít, ezek a vonatok hol erre, hol arra mennek. Mondtam a lányomnak, hogy olyan fülkét szeretnék, amelyik a menetirányba néz. Ő meg azt mondta, hogy hiába, anyuska, mert lehet, hogy mikor lefekszel, a menetirányba nézel, és mire felébredsz, éppen az ellenkező irányba! És milyen igaza volt.

Tegnap este is Belgrádba az egyik irányban mentünk be, és a másik irányban jöttünk ki.

- Ezek szerint, madame, most már meg van elégedve?

- Azt azért nem mondhatnám. Itt vagyunk ebben a hófúvásban, senki nem csinál semmit, pedig a hajóm holnapután indul.

- Mindnyájan együtt vagyunk ebben a bajban, madame - mondta Bouc. - Mindnyájan...

- Igaz - mondta Hubbardné. - De a gyilkos az én fülkémén ment keresztül az éjszaka.

- Még most sem értem, asszonyom - mondta Poirot -, hogyan jutott be a maga fülkéjébe az illető, ha a két fülke közti ajtó zárva volt. Biztos benne, hogy zárva volt?

- A svéd hölgy a szemem láttára ellenőrizte.

- Próbáljuk meg megismételni a jelenetet. Maga tehát itt feküdt az ágyon, így ni... és nem láthatta...

- Nem, a mosdószeres zacskó miatt. Jaj! Újat kell vennem! Felfordul a gyomrom, ha erre rá nézek.

Poirot felkapta a zacskót, és a szomszéd fülkébe vezető ajtó kilincsére akasztotta.

- Így ni - mondta. - A retesz éppen a kilincs alatt van, a zacskó eltakarja. Maga tehát nem láthatta az ágyból, hogy a retesz zárva volt-e vagy sem.

- Hiszen én is ezt mondtam magának!

- És Ohlsson kisasszony, a svéd hölgy ideállt maga és az ajtó közé. Megpróbálta kinyitni az ajtót, és azt mondta, hogy be van reteszelve.

- Úgy van.

- Lehet, hogy tévedett, madame. Figyelje csak - magyarázta Poirot aggályoskodva. - Ez a retesz

csak egy parányi fémnyelv. Ha elfordítják, az ajtó be van zárva. Ha visszafordítják, az ajtó nyitva van. Lehet, hogy a svéd hölgy csak annyit tett, hogy megpróbálta kinyitni az ajtót. Mivel a túoldalalon be volt zárva, azt hitte, hogy a maga oldalán is be van zárva.

- Elég ostoba tévedés.

- A legkedvesebb, a legszeretetreméltóbb emberek nem feltétlenül a legügyesebbek is, madame.

- Igaza van.

- Bocsásson meg, madame, ezen az útvonalon utazott ki Izmirbe?

- Nem. Hajón mentem Isztambulig, és a lányomé egy ismerőse, Johnson úr várt (nagyon kedves ember, örülnék, ha megismerné), ő kalauzolt Isztambulban. Nekem nagy csalódást okozott az a város, minden olyan ütött-kopott, a mecsetekben meg mindenféle nagy mamuszt húznak az ember lábára... Hol is tartottam?

- Ott, hogy Johnson úr várta.

- Igen, és aztán feltett egy Izmirbe induló francia hajóra, és a vőm várt a kikötőben. Mit fog szólni, ha megtudja mindezt! És a lányom azt mondta, hogy ez a legkényelmesebb, legbiztonságosabb módja az utazásnak! Hogy csak ülni kell a vonatban, amíg Párizsba nem érünk, és ott már vár az expressz az amerikai hajóhoz. Jaj, istenem, hogyan is mondhatnám le a hajójegyemet! Értesítenem kellene őket. De hogyan? Rettenetes...

Hubbardné asszony már-már újra elsírta magát.

Poirot, aki már fészkelődött, gyorsan megragadta az alkalmat a közbeszólásra:

- Megrázkódtatás érte, madame. Szólni fogunk a pincérnek, hogy hozzon teát és kétszersültet magának.

- Nem vagyok én olyan teabarát - mondta Hubbardné könnyes szemmel. -Az inkább angol szokás...

-Akkor kávét hozatunk, madame. Szüksége van egy kis serkentőre.

- A konyaktól egy kicsit megszédültem. Azt hiszem, mégiscsak egy kis kávét kérek.

- Pompás. Szeretném, ha újra képességeinek teljében lenne.

- Mimnek a mijében? De furcsán fejezi ki magát!

- Először azonban, madame, egy formaságon át kell esnünk. Megengedi, hogy átvizsgáljuk a csomagjait?

- Miért?

-Át fogjuk kutatni minden utas poggyászát. Nem szívesen juttatok eszébe kellemetlen dolgokat, de gondoljon csak a mosdószeres zacskó tartalmára.

-Jaj, talán jobb is, ha mindent megnéznék! Nem kérek az ilyen meglepetésekből!

Gyorsan végeztek. Hubbardné a lehető legkevesebb csomaggal utazott. Egy kalapdoboz, egy olcsó bőrrönd és egy jól megtömött útitáska. Mind a háromban a lehető legegyszerűbb és legtermészetesebb tárgyak voltak, és néhány perc alatt be is fejezhették volna a munkát, ha Hubbardné nem ragaszkodik hozzá, hogy néhány fényképet megnézzenek.

- A lányom - mondta, majd két csúnya gyerek képét vette elő. - Az unokáim. Ugye, milyen aranyosak?

*Miről tanúskodtak az utasok
csomagjai?*

Poirot, miután néhány udvarias hazugságot mormolt, és biztosította Hubbardnét, hogy máris küldi a kávé, végre elszabadult, és távozhatott két barátjával.

- Ezt is elkezdtek, bár nem sok eredménnyel - állapította meg Bouc. - Ki legyen a következő?

- Talán az a legegyszerűbb, ha fülkéről fülkére haladunk. Ezek szerint a tizenhatos fülkében kell kezdenünk, a kedves Hardman úrnál.

A szivarfüstbe burkolózó Hardman barátságosan fogadta őket.

-Jöjjenek be, uraim. Ha ez egyáltalán lehetséges. Kevés a hely ekkora társaságnak.

Bouc elmagyarázta jövetelük célját. A jól megtermett nyomozó beleegyezően bólintott.

- Rendben van. Az igazat megvallva csodálkoztam is, hogy miért nem csinálták meg hamarabb. Itt vannak a kulcsaim, és ha a zsebeimet is ki akarják forgatni, csak tessék, uraim. Adjam le az útitáskákat?

- Majd a kalauz leveszi. Michel!

A két útitáska tartalmát hamar átvizsgálták, és semmi különöset nem találtak benne, legfeljebb egy kicsit sok szeszes italt. Hardman úr rájuk kacsintott.

- Az ilyen útitáskákat nem nagyon nézik meg a határon, kivált, ha a kalauzzal megállapodik az

ember. Adtam neki egy köteg török bankjegyet kiosztásra, és eddig nem is volt semmi baj.

- És Párizsban?

Hardman megint csak hunyorított.

-Az, ami ebből a kevésből megmarad, már a hajszesz feliratú üvegben lesz, mire Párizsba érünk - magyarázta.

- úgy látszik, hogy maga nem hisz az alkoholtilalom áldásaiban, monsieur Hardman - mondta Bouc mosolyogva.

- Eddig nem nagyon érintett az alkoholtilalom - felelte Hardman.

- Persze, persze, a zugivók! - mondta Bouc élvezettel ízlelgetve a szokatlan szót. - A maguk amerikai kifejezései olyan eredetiek, olyan kifejezők!

- Szívesen elmennék Amerikába - mondta Poirot.

- Jó néhány új módszert eltanulhatna - mondta Hardman. - Európának ideje lenne felébrednie. Mert félig már alszik.

- Igaz, hogy Amerika a haladás hazája - hagyta rá Poirot. - Sok mindent csodálok az amerikaiakban. De persze lehet, hogy régimódi vagyok, az amerikai nők nem olyan vonzóak, mint az én hazám hölgyei. A kacér, kedves francia és belga lányok. Azt hiszem, nincs párjuk a világon.

Hardman elfordult, és egy pillanatra kinézett a hóborította tájra.

- Lehet, hogy igaza van, monsieur Poirot - mondta. - De én azt hiszem, hogy minden ország a maga lányait tartja legkülönbnek. - Hunyorogott, mintha a hó bántaná a szemét. - Vakít ez a hó - jegyezte meg aztán. - Úgy látszik, uraim, hogy kezd a dolog az idegeimre menni. Gyilkosság, hó, minden. És nem történik semmi. Csak

várunk, és múlik a drága idő. Szeretnék végre valakivel vagy valamivel foglalkozni.

- A tevékenység igazi nyugati eszmény - mondta Poirot mosolyogva.

A kalauz felrakta a csomagokat, aztán átvonultak a következő fülkébe. Arbuthnot ezredes a sarokban ült, pipázott, és egy folyóiratot olvasott.

Poirot elmondta, mi járatban vannak. Az ezredes nem ellenkezett. Két nagy bőrönddel utazott.

-A felszerelésem többi része hajón megy - magyarázta.

Az ezredes, mint katonához illik is, a lehető legszabályosabban csomagolta tele a bőröndjeit. Néhány perc alatt végeztek is a vizsgálattal. Poirot szeme megakadt egy pipaszurkálón.

- Mindig ezt a fajta pipaszurkálót használja? - kérdezte.

- Általában. Ha kapok ilyet.

- Értem - bólintott Poirot.

A pipaszurkáló éppen olyan volt, mint amelyet a meggyilkolt ember fülkéjében talált.

Konsztantinosz doktor megjegyzést is tett rá, mikor már a folyosón voltak.

- Hiába - mormolta Poirot. - Akkor sem nagyon hiszem. Nem vág össze a jellemével, és ha ezt megmondta az ember, mindent megmondott vele.

A következő fülke ajtaja nem volt nyitva. Ez volt Dragomirov hercegné fülkéje. Kopogtattak. A hercegné mély hangon válaszolt:

- Tessék!

Bouc volt a szószólójuk. Nagyon tisztelettudóan, nagyon udvariasan magyarázta el, mit is akarnak.

A hercegné szótlanul hallgatta végig, varangyszerű arckifejezése semmit sem árult el.

- Ha szükséges, uraim - mondta halkán, mi-
kor Bouc végzett a mondókájával -, ennyi elég is.
A kulcsaim a komornámnál vannak. Ő majd
megmutat mindent.

-A kulcsai mindig a komomájánál vannak,
madame? - kérdezte Poirot.

- Mindig, monsieur.

- És ha éjszaka valamelyik határon a vámos
azt akarja, hogy nyisson ki egy táskát?

Az idős hölgy megvonta a vállát.

- Nem valószínű eset. De ha előfordul, a ka-
lauz elmegy a komornámért.

- Feltétlenül megbízik benne, madame?

- Már megmondtam - felelte a hercegné nyu-
godtan. - Nem alkalmazok olyan embereket, akik-
ben nem bízom.

- Értem - mondta Poirot tűnődve. - A megbíz-
hatóság nagyon fontos dolog manapság. Talán
jobb is egy ilyen megbízható, derék komorna,
mint egy csinosabb, mondjuk, mint egy kedves
párizsi lány.

A sötét, értelmes szem most Poirot felé fordult,
és hosszan megpihent az arcán.

- Mire céloz ezzel, monsieur Poirot?

- Semmire, madame. Igazán semmire.

- De igen. Azt akarja mondani, hogy helye-
sebb lenne, ha egy csinos francia lány foglalkoz-
na a ruháimmal.

- Az lenne a szokásosabb megoldás, madame.
A hercegné a fejét rázta.

- Schmidt feltétlenül ragaszkodik hozzám -
mondta, lassan ejtve a szavakat. - Feltétlenül ra-
gaszkodik, és ez megfizethetetlen. *C'est impa-
yable.*

A német komorna megérkezett a kulcsokkal. A hercegné németül szólt hozzá, hogy nyissa ki a táskákat, és segítsen az uraknak a vizsgálat során. Ő maga kiállt a folyosóra, és a havat bámulta. Poirot mellette maradt, Boucra bízta a bőröndök megvizsgálását.

A hercegné fagyosan mosolygott Poirot-ra.

- Maga nem kíváncsi rá, monsieur, hogy mi van a táskáimban?

Poirot a fejét rázta.

- Merő formáság az egész, madame.

- Biztos benne?

- A maga esetében igen.

- De hiszen én ismertem és szerettem Sonia Armstrongot. Hogyan gondolkozik maga? Azt gondolja, hogy nem szennyezem be a kezem egy olyan aljas gazember vérével, mint Casseti. Lehet, hogy igaza is van.

Egy ideig hallgattak. Aztán a hercegné folytatta:

- Tudja, mit tettem volna legszívesebben azzal az emberrel? Szóltam volna a szolgálóimnak: „Korbácsoljátok halálra, és lökjétek a szemétdombra!” Amikor fiatal voltam, még így szolgáltattak igazságot, monsieur.

Poirot nem válaszolt, csak figyelmesen hallgatott. A hercegné hirtelen türelmetlenül nézett rá.

- Maga egyetlen szót sem szól, monsieur Poirot. Szeretném tudni, mi jár a fejében.

Poirot merőn ránézett.

- Az jár a fejemben, madame, hogy a maga ereje nem a kezében rejlik, hanem az akaratában.

A hercegné végignézett fekete ruhába bújtatott karján, karomszerű, sárga kezén, gyűrűkkel borított ujjain.

- Igaza van - mondta. - Ezekben nincs erő. Semennyi sem. Nem tudom, örüljek-e neki, vagy búsuljak-e miatta.

Hirtelen sarkon fordult, és visszament a fülkébe. A komorna buzgón csomagolta a táskákat.

A hercegné félbeszakította Bouc hálálkodó beszédét:

- Nincs szükség bocsánatkérésre, monsieur - mondta. - Gyilkosságot követtek el. Bizonyos dolgokat meg kell tenni. Ennyi az egész.

- Maga nagyon megértő, madame.

A hercegné kurta biccentéssel bocsátotta el őket.

A következő két fülke ajtaja sem volt nyitva. Bouc megállt, és megvakarta a fejét.

- Az ördögbe is! *Diable!* - mondta. - Kényes eset. Diplomata-útlevelük van. A csomagjuk mentesítve van.

-Vámvizsgálat szempontjából. De most gyilkosságról van szó.

-Tudom. Mégis... nem szeretném, ha kellemetlenségeink lennének.

- Ne nyugtalankodjon, barátom. A gróf és a grófné meg fogja érteni a helyzetet. Emlékezzen, milyen készséges volt Dragomirov hercegné is.

- Ő igazi nagyasszony. Ezek is magas társadalmi állású emberek, de úgy láttam, hogy a gróf kissé kötekedő természetű. Nem tetszett neki, hogy a feleségét is ki akarta hallgatni. És ez sem fog tetszeni neki. Mi volna, ha... megfélemlenénk róluk? Úgysem lehet semmi közük sem a gyilkossághoz. És miért szerezzek kellemetlenségeket magamnak, ráadásul fölöslegesen?

- Nem értek egyet magával - mondta Poirot. - Biztos vagyok benne, hogy Andrényi gróf megérti a helyzetet. Legalábbis tegyünk próbát velük.

Mielőtt Bouc bármit mondhatott volna, bekopogott a tizenhármass fülké ajtaján.

- Tessék! - szólalt meg egy hang belülről.

A gróf az ajtó melletti sarokban ült, és újságot olvasott. A grófné a túlsó sarokban, az ablak mellett ült, vagyis inkább hevert. Párna volt a feje alatt, mintha aludna.

- Bocsásson meg, gróf úr - kezdte Poirot. - Elnézését kérem, hogy megzavartuk. Minden csomagot átvizsgálunk a vonaton. Az esetek túlnyomó többségében merő formáság az egész. De meg kell tennünk. Monsieur Bouc azt mondja, hogy magának, mivel diplomata-útlevelel utazik, joga van megtagadni a kérésünket.

A gróf egy pillanatig gondolkozott.

- Köszönöm - mondta aztán. - Azt hiszem, nem kell, hogy kivételt tegyenek velünk. Szeretném, ha ugyanúgy átvizsgálnák a bőröndjeinket, mint a többi utasét. - A feleségéhez fordult: - Remélem; nincs ellene kifogásod, Elena.

- Mincs - vágta rá habozás nélkül az asszony.

Gyors és elég felületes munkát végeztek. Poirot, úgy látszik, azzal akarta enyhíteni a feszültséget, hogy mindenféle apró megjegyzést tett, ilyesfélét:

- Ez a címke nedves a bőröndjén, madame.

Ezt akkor mondta, mikor leemelte a csomagtartóból a névbetűkkel és grófi koronával díszített szattyánbőr táskát.

A grófné egy szót sem válaszolt erre a megállapításra. Úgy látszott, untatja az egész szertartás, összegömbölyödve megült a sarokban, és álmo-

dozva bámult ki az ablakon, miközben a férfiak az ő csomagjaikban kotorásztak a szomszéd fülkében.

Poirot befejezésül kinyitotta a mosdó fölötti szekrénykét, és belenézett. Egy szivacs volt benne, krém, púder és egy Trional feliratú üvegcsé.

A kutatócsoport kölcsönös udvariaskodások után távozott.

Ezután Hubbardné fülkéje következett, majd a halotté, utána Poirot-é.

Eljutottak a másodosztályú fülkékhez. Az elsőben - tízes és tizenegyes fekhely - Mary Debenham és Greta Ohlsson tanyázott, az angol lány olvasott, a svéd hölgy aludt, de felriadt, mikor beléptek.

Poirot elmondta a mondókáját. A svéd hölgy nyugtalannak látszott, Mary Debenham közönyösnek. Poirot elsőnek a svéd hölgyhöz fordult:

- Ha megengedi, mademoiselle, először a maga csomagjait nézzük át. Legyen olyan kedves, menjen át utána az amerikai hölgyhöz, nézze meg, mi van vele. Átköltöztettük a következő kocsik egyik fülkéjébe, de még mindig kétségbe van esve amiatt, amit talált. Szóltam, hogy küldjenek kávé t neki, de azt hiszem, számára az a legfontosabb, hogy beszélgethessen valakivel.

A jóságos svéd nő csupa segítőkészség volt. Hogy ő rögtön megy. Hogy nagyon megviselhet-e Hubbardné idegeit, ami történt, sőt már az is, hogy el kellett válnia a lányától, és útra kellett kelnie. Hogy a táskája nyitva van, ő máris megy, és egy kis szalmiáksót is visz magával.

Ügybuzgón elrohant. A holmijával egykettőre végeztek. A lehető legkevesebb csomaggal utazott. Valószínűleg azt sem vette észre, hogy a klapdobozából egy kis drótot kiszedtek.

Debenham kisasszony letette a könyvét. Poirot-t figyelte. Mikor a nyomozó hozzáfordult, nyomban átadta a kulcsokat. Poirot leemelte az egyik táskát, kinyitotta. Ekkor a lány megkérdezte:

- Miért küldte el őt, monsieur Poirot?

- Hogy én, mademoiselle? Hát hogy az amerikai hölgynek segítsen.

- Pompás ürügy, de azért csak ürügy.

- Nem értem, mademoiselle.

- Azt hiszem, hogy nagyon is jól érti - mosolygott a lány. - Azt akarta, hogy egyedül maradjak. Nem igaz?

- Ezt maga mondja, mademoiselle, és nem én.

- De ezt maga gondolta, és nem én. Maga mindenre gondol.

- Van egy francia közmondás, mademoiselle...

- Hogy aki magamagát mentegeti, magamagát vádolja. *Qui s'excuse, s'accuse*. Ezt akarta mondani, ugye? Higgye el, nekem is van józan eszem és némi megfigyelőképességem. Maga valamiért a fejébe vette, hogy nekem tudnom kell valamit erről a kínos ügyről. Egy olyan ember meggyilkolásáról, akit sohasem láttam életemben.

- Képzeli, mademoiselle.

- Egyáltalán nem képzeli. És azt hiszem, csak az időt pocsékoljuk, ha kerülgetjük a dolgokat, és nem nevezzük a nevén.

- És maga nem szereti az idővesztést. Nem, maga rögtön a tárgyra tér. Szereti nevén nevezni a dolgokat. Hát nevezzük a nevén. Meg kell kérdezniem, mit jelentenek azok a szavak, amelyeket Szíriából jövet hallottam az úton. Konyában leszálltam a vonatról, hogy megmozgassam berozsdásodott tagjaimat, ahogy az angolok mondják. A homályban a maga hangját hallottam,

mademoiselle, meg az ezredes hangját. Maga ezt mondta neki: „*Most nem. Most nem. Majd ha vége lesz az egésznek. Majd ha túlleszünk rajta.*” Mit jelentenek ezek a szavak, mademoiselle?

A lány halkán visszakérdezett:

- Azt hiszi, hogy... a gyilkosságra vonatkoznak?
- Én kérdeztem magától valamit, mademoiselle.

A lány felsóhajtott. Egy-két percig gondolkozott. Aztán összeszedte magát, és azt mondta:

- Igen, azok a szavak valamire vonatkoztak, de nem árulhatom el, hogy mire. És becsületszavam adhatom, hogy Ratchettet sohasem láttam, csak itt a vonaton.

- Vagyis... nem magyarázza meg a szavait?

- Ha mindenáron így akarja fogalmazni, nem. Egy feladatra vonatkoztak, amit elvállaltam.

- És most már vége?

- Hogy érti ezt?

- Vége van, nem igaz?

- Miből gondolja?

- Figyeljen rám, mademoiselle. Egy másik esetet is elmondok. Isztambulba érkezésünk napján késett a vonat. Maga nagyon izgatott volt, mademoiselle. Maga, aki máskor annyira nyugodt, annyira ura önmagának. Elvesztette az önuralmát.

- Nem akartam lekésni a csatlakozó vonatról.

- Legalábbis ezt mondta. De az Orient expressz mindennap jár, mademoiselle. Még ha lemarad róla, akkor is csak huszonnégy órát veszít.

Debenham kisasszony mintha kezdte volna elveszíteni a türelmét.

- Úgy látszik, arra nem gondol, hogy az embert Londonban a barátai várhatják a pályaudvaron, és hogy egynapi késés is rengeteg kellemetlenséggel járhat, megállapodásokat boríthat fel.

- Szóval ez az oka? Várják a barátai a pályaudvaron? Nem akar kellemetlenséget okozni nekik?

- Úgy van!

- Azért mégiscsak furcsa...

- Mi furcsa?

- Hogy ez a vonat is késik. Sőt most komolyabb a késés, és nincs lehetőség táviratozni, és nem értesítheti a barátait távol... távöltávbeszélőn...

- Távolsági beszélgetésre gondol? Telefonra?

- Igen, távolsági hívásra, ha jól tudom. Angliában ez a neve.

Mary Debenham akaratlanul is elmosolyodott.

- Távolsági beszélgetésnek hívják - javította ki.

- Igen, nagyon bosszantó, hogy se táviraton, se telefonon nem értesítheti őket az ember.

- Ezúttal mégis másként viselkedik. A magatartásában nyoma sincs a türelmetlenségnek. Nyugodt, bölcsen türelmes.

Mary Debenham elpirult, és az ajkába harapott. Elment a kedve a mosolygástól.

- Nem is válaszol, mademoiselle?

- Sajnálom. Nem vettem észre, hogy válaszolnom kellene.

- Hogy miért változott meg a viselkedése, mademoiselle?

- Attól félek, hogy maga a bolhából is elefántot csinál, monsieur Poirot.

Poirot bocsánatkérően tárta szét a kezét:

- Nekünk, nyomozóknak, megvan ez a hibánk. Azt szeretnénk, ha mindenki mindig egyformán viselkedne. Nem tűrjük a kedélyváltozásokat.

Mary Debenham nem válaszolt.

- Jól ismeri Arbuthnot ezredest, mademoiselle?

Poirot érezte, hogy a lány megkönnyebbül az új kérdés hallatára.

- Az úton találkoztam vele először.

- Elképzelhetőnek tartja-e, hogy ismerte Rat-chettet?

A lány határozott mozdulattal rázta meg a fejét.

- Biztos vagyok benne, hogy nem ismerte.

- Miért biztos benne?

- Abból, amit mondott.

- Pedig a meggyilkolt fürkéjének padlóján egy pipaszurkálót találtunk, mademoiselle. És Arbuthnot ezredes az egyetlen ember a vonaton, aki pipázik.

Le nem vette a szemét a lányról, de Debenham kisasszonyon sem izgalom, sem zavar nem látzott. Csak ennyit mondott:

- Elképzelhetetlen. Ostobaság. Arbuthnot ezredes nem az az ember, aki efféle bűnbe keveredik... kivált egy ilyen színpadias bűnesetbe.

Szavai annyira egybevágtak Poirot gondolataival, hogy a nyomozó magában igazat adott neki. Fennhangon pedig így folytatta:

- Figyelmeztetnem kell, hogy nem ismeri nagyon jól az ezredest, mademoiselle.

A lány vállat vont.

- Ismerem ezt az emberfajtat.

Poirot nagyon szelíd hangon kérdezte:

- Nem árulja el, mit jelentenek ezek a szavak: „Majd ha túlleszünk rajta” ?

- Nincs több mondanivalóm - felelte a lány hidegen.

- Nem baj - mondta Hercule Poirot. - Én akkor is kitalálom.

Meghajolt, távozott, és becsukta az ajtót maga mögött.

- Okosan tette ezt, barátom? - kérdezte Bouc.
- Mert ezzel figyelmeztette, még hozzá nemcsak őt, hanem az ezredest is!

- Barátom, ha nyulat akar fogni az ember, vadászgörényt tesz az üregbe. Ha van benne nyúl, ki fog ugrani. Én is csak ezt tettem.

Beléptek Hildegarde Schmidt fürkájébe. A komorna tisztelettudó, de kifejezéstelen arccal állt előttük.

Poirot gyorsan végzett az ülésen levő kis táskával, aztán intett a kalauznak, hogy vegye le a tartóból a nagyobb bőröndöt.

- Szabad a kulcsokat? - kérdezte.

- Nincs bezárva, monsieur.

Poirot kikapcsolta a pántokat, és kinyitotta a táskát.

- Emlékszik, hogy mit mondtam? - fordult oda Bouchoz. - Mézzen csak ide!

A bőrönd tetején egy sietősen összecsavart barna kalauz-egyenruha volt.

A német nő magatartása teljesen megváltozott.

- *Ach!* - sikította. - Ez nem az enyém! Nem én tettem ide! Nem is néztem bele ebbe a táskába, mióta elindultunk! Nem én voltam, nem, nem, nem!

Könyörgő szemmel nézett egyik emberről a másikra.

Poirot barátságosan belekarolt, és megnyugtatta:

- Nincs semmi baj. Elhisszük, amit mond. Ne nyugtalankodjon. Én annyira biztos vagyok benne, hogy nem maga tette ide az egyenruhát, mint, mondjuk, abban, hogy maga jól főz. És maga igazán jól főz, nem igaz?

A komorna zavarában elmosolyodott.

- Igen, kérem. Mindegyik úrnőm azt mondta, hogy jól főzök...

Elhallgatott, a szája is tátva maradt ijedtében.

- Semmi baj - mondta Poirot. - Minden rendben van. Elmondom, hogy történhetett a dolog. Ez az ember, akit maga egyenruhában látott, kijön a meggyilkolt férfi fülkéjéből. Magába ütközik. Balszerencse. Ez az ember azt hitte, hogy senki sem fogja látni. Mit tegyen? Meg kell szabadulnia az egyenruhától. Eddig ennek köszönhetette a biztonságát, de most már csak bajt hozhat rá. - Tekintete egy pillanatra a feszülten figyelő Boucra és Konsztantinoszra esett. - Ráadásul ez a nagy hó, ami minden tervét összezavarta. Hova dugja az egyenruhát? Minden fülke foglalt. Nem, végre az egyiknek nyitva van az ajtaja, és nincs bent senki. Azé a nőé lehet, gondolja, akivel az imént összefutott a folyosón. Besurran, ledobja az egyenruhát, gyorsan belegyömöszöli a csomagtartón levő bőröndbe. Időbe telik, amíg megtalálják.

- És aztán? - kérdezte Bouc.

- Meg fogjuk beszélni - felelte Poirot figyelmeztető pillantást lövellve felé.

Magasra emelte az egyenruhát. Egy gomb, felülről a harmadik, hiányzott. Poirot benyúlt az egyenruha zsebébe, és kiemelte belőle a kalauzkulcsot, amivel minden fülkét ki lehet nyitni.

- Itt a magyarázat, hogyan járhatott ez az ember ki és be, zárt ajtókon keresztül! - kiáltotta Bouc. - Főlősleges volt Hubbardné asszonyt kérdésekkel bombázni. Akár nyitva volt az ajtó, akár zárva, ezzel a kulccsal könnyűszerrel ki- és bejárhatott az az ember. Ha már kalauz-egyenruhája volt, miért ne lehetett volna kalauzkulcsa is?

- Miért ne? - visszhangozta Poirot.

- Eszünkbe juthatott volna. Emlékszik, Michel is mondta, hogy Hubbardné asszony fürkéjének a folyosóra nyíló ajtaja be volt zárva, mikor a csengetésre be akart menni hozzá.

- Úgy van, monsieur - mondta a kalauz. - Ezért is gondoltam, hogy csak képzelődik a hölgy.

- Most már egyszerű a magyarázat - folytatta Bouc. - Biztosan be akarta zárni a két fürke közti összekötő ajtót is, de mocorgást hallott az ágyból, és megijedt.

- Most már csak a skarlátvörös kimonót kell megtalálnunk - mondta Poirot.

- Igen. De a hátralevő két fürkében csak férfiak vannak.

- Azért az ő csomagjaikat is megnézzük.

- Természetesen. És emlékszem rá, hogy mit mondott.

Hector MacQueen készségesen beleegyezett a vizsgálatba.

- Amit csak akarnak - mondta büntudatos mosollyal. - Úgy érzem, hogy az egész vonaton én vagyok a leggyanúsabb. És ha megtalálják azt a végrendeletet, amiben minden vagyonát rám hagyja az öreg, végem van.

Bouc gyanakodva nézett rá.

- Persze csak tréfáltam - tette hozzá MacQueen sietve. - Egy vasat sem hagyott volna rám. Hasznára voltam, az igaz, ami a nyelveket meg a többi illeti. Ha csak a jellegzetes amerikai angolt beszéli valaki, nem sok szerencsével fog járni. Nem vagyok nyelvész, de azért tudok egyet-mást, ami szállodákban, vásárlásnál elengedhetetlen. Franciaul is, németül is, olaszul is.

Egy kicsit hangosabban beszélt, mint máskor. Lehet, hogy minden készsége ellenére nyugtalanította a vizsgálat.

Poirot megfordult.

- Semmi - mondta. - Még egy áruló végrendelet sem!

MacQueen felsóhajtott.

- Nagy kő esett le a szívemről - mondta jókedvűen.

Az utolsó fülkébe léptek be. A tagbaszakadt olasz és az inas csomagjában semmi érdekeset nem találtak.

Megálltak hárman a kocsi végében, és egymásra néztek.

- Hát most mit teszünk? - kérdezte Bouc.

-Visszamegyünk az étkezőkocsiba - felelte Poirot. - Mindent megtudtunk, amit meg lehet tudni. Meghallgattuk, miről tanúskodtak az utasok, miről tanúskodott a csomagjuk, mindent szemügyre vettünk, amit lehetett. További segítségre nem számíthatunk. Most már az eszünket kell használnunk. - A zsebébe nyúlt, de a cigaretatárcája üres volt. - Egy pillanat, máris megyek maguk után - mondta. - De cigarettára lesz szükségem. Nagyon furcsa, nagyon bonyolult eset ez. Ki járt-kelt a skarlátvörös kimonóban? Hol van a kimonó? Bár tudnám! Van valami ebben az ügyben, valami olyan tényező, amit nem vettem észre. Ez az eset azért bonyolult, mert bonyolulttá keverték. De majd beszélünk róla. Bocsánat, egy pillanatra.

Gyorsan végigment a folyosón, benyitott a fülkéjébe. Tudta, hogy az egyik bőröndjében jócskán van még cigaretta.

Levette a bőröndöt, kinyitotta. Aztán leült, és bámult, bámult.

A bőröndben legfelül egy sárkánymintás, vékony, skarlátvörös selyemkimonó volt gondosan összehajtva.

- Szóval így vagyunk - mormolta. - Ez nyílt kihívás. Rendben van, állok elébe.

HARMADIK RÉSZ

*Poirot hátradől a széken
és gondolkozik*

Melyikük?

Mikor Poirot belépett az étkezőkocsiba, Bouc és Konsztantinosz doktor éppen beszélgetett. Bouc csüggedtnek látszott.

- Itt van! - mondta Poirot-t megpillantva, majd mikor barátja helyet foglalt, hozzátette: - Ha megoldja ezt a rejtélyt, elismerem, hogy vannak még csodák!

- Csak nem ejti zavarba az eset?

- Természetesen zavarba ejt. Se füle, se farka.

- Úgy van - mondta az orvos, és érdeklődve nézett Poirot-ra. - Az igazat megvallva, el sem tudom képzelni, mit fog most tenni.

- El sem tudja képzelni? - mondta Poirot tűnődve, aztán elővette a cigarettatárcáját, és álmatag szemmel rágyújtott szokásos rövid cigarettájára. - Számomra ez a legérdekesebb az ügyben. Nem folyamodhatunk a megszokott módszerekhez. Vajon igazat mondanak-e ezek az emberek vagy hazudnak? Nem tudjuk eldönteni, azaz csak magunkra számíthatunk. Ez az eset megdolgoztatja az agysejtjeinket.

- Nagyon szép gondolat - mondta Bouc. - De milyen nyomon indulhat el?

- Már megmondtam, barátom. Meghallgattuk az utasok vallomását, és láttuk, amit látni lehetett.

- Nem sokat érünk az utasok vallomásával. Nem mondtak semmit.

Poirot a fejét rázta.

- Nem értek egyet magával, barátom. Az utasok vallomása számos érdekességgel szolgált.

- Igazán? - kételkedett Bouc. - Nem nagyon vettem észre.

- Mert nem nagyon figyelt oda.

- Mondja meg, mit mulasztottam el!

- Lássunk egy példát, mindjárt az első vallomásból, amit meghallgattunk, az ifjú MacQueenéből. Volt egy igen fontos kijelentése, legalábbis az én számomra.

- A levelekről?

- Nem, nem a levelekről. Ha jól emlékszem, ezeket mondta: „Utaztunk. Ratchett úr be akarta járni a világot. Nehézségei voltak, mert nem tudott egyetlen idegen nyelvet sem. Inkább a tolmácsa voltam, mint a titkára.”

Szeme ide-oda járt a doktor és Bouc között.

- Még most sem látják? Ez valósággal megbocsáthatatlan, hiszen még egy alkalmuk volt, hogy észrevegyék. Az imént azt mondta: „Ha csak a jellegzetes amerikai angolt beszéli valaki, nem sok szerencsével fog járni.”

- Azt akarja mondani, hogy...? - kérdezte Bouc még mindig értetlenül.

- Maga meg azt akarja mondani, hogy nevezük nevén a gyereket. Nem bánom! *Ratchett nem tudott franciául*. Mégis, mikor a csengetésre éjszaka megjelent a kalauz, egy franciául beszélő férfi azt mondta neki, hogy nincs rá szükség, tévedés volt az egész. Méghozzá olyan kifejezéseket használt az illető, amit franciául alig tudó emberek nem nagyon használhattak volna. „*Ce n'est rien. Je me suis trompé.*” Ezt mondta.

- Úgy van! - kiabálta izgatottan Konsztantinosz.
- Észre kellett volna vennünk! Emlékszem, még meg is nyomta a szavakat, amikor elismételte nekünk. Most már megértem, miért nem törődött az összevissza görbült órával. Harminchét perccel éjfél után Ratchett már halott volt...

- És a gyilkos beszélt! - fejezte be Bouc csattanósan. Poirot rendreutasítóan emelte fel a kezét.

- Ne siessünk ennyire. És ne tételezzünk fel többet, mint amennyit ténylegesen tudunk. Annyit láthatunk biztonsággal, hogy az említett időpontban, tizenkét óra harminchét perckor, egy másik ember bent volt Ratchett fürkájében, és ez az ember vagy francia volt, vagy jól beszélt franciául.

- Maga nagyon óvatos, öregem.

- Egyszerre csak egyet léphetünk. Nincs bizonyítékunk rá, hogy Ratchett az említett időpontban már halott volt.

- De hiszen magát egy kiáltás ébresztette föl!

- Úgy van, ez igaz.

- Bizonyos értelemben ez a felfedezés nem sokat változtat a helyzeten - okoskodott Bouc. - Maga hallotta, hogy valaki mocorog a szomszéd fürkében. Ez a valaki nem Ratchett volt, hanem a másik férfi. Nyilván a vért mosta le a kezéről, eltüntette a büntett nyomait, elégette a terhelő levelet. Aztán megvárta, míg minden elcsitul, és mikor azt hitte, hogy biztonságban van, hogy szabad az út, becsukta és beláncolta Ratchett ajtaját belülről, kinyitotta a Hubbardné fürkájébe vezető ajtót, és kisurrant. Minden úgy történt tehát, ahogy eddig is gondoltuk, *csak az a különbség, hogy Ratchettet félórával korábban ölték meg,*

és az órát azért igazították negyed kettőre, hogy a tettesnek alibije legyen.

- Nem valami fényes alibi - mondta Poirot. - Az óra mutatói negyed kettőt mutattak, azt az időpontot, amikor a fürkébe behatolt idegen távozott a bűntett színhelyéről.

- Igaz - ismerte be Bouc csalódottan. - De hát akkor hogy magyarázza ezt az óraügyet?

- Ha a mutatókat csakugyan átállították (*ha, mondom*), az újonnan beállított időpontnak kellett hogy legyen valami jelentősége. A természetes az volna, ha mindenkit gyanúsítanánk, akinek nincs megbízható alibije a jelzett időpontra, vagyis negyed kettőre.

- Úgy van - mondta az orvos. - Helyes az okoskodás.

- Foglalkozzunk egy kicsit azzal az időponttal is, hogy *mikor ment be* a másik ember a fürkébe. Mikor volt alkalma rá? Ha nem tételezzük fel azt is, hogy a valódi kalauz bűnrészes, csakis egy időpont jöhet számításba: az, amikor a vonat megállt Vinkovciban. Vinkovci után a kalauz arccal a folyosó felé fordulva ült, és bár az utasok aligha szentelnek figyelmet egy hálókocsi-kalauznak, a hálókocsi-kalauz az az ember, aki azonnal észrevenné, ha valaki rosszban sántikál. Amikor a vonat Vinkovciban állt, a kalauz lent volt a peronon. Ekkor tehát valóban szabad volt az út.

- És korábbi fejtegetéseink értelmében a tettes az utasok egyike - mondta Bouc. - Vagyis ott vagyunk, ahol voltunk. Tehát: melyikük?

Poirot mosolygott:

- Listába szedtem őket - mondta. - Ha végignézik, talán felfrissíti az emlékezetüket...

Az orvos és Bouc a névsor fölé hajolt. Poirot szép módszeresen írt össze mindent, abban a sorrendben, ahogy az utasokat kihallgatták:

HECTOR MACQUEEN amerikai állampolgár, hatos fekhely, második osztály.

Ok - talán a meggyilkolttal való kapcsolatában volt valami.

Alibi (éjfél-től kettőig) - éjfél-től fél kettőig Arbutnot ezredes, negyed kettőtől kettőig a kalauz igazolja.

Ellene szóló bizonyítékok - nincsenek.

Gyanús körülmények - nincsenek.

PIERRE MICHEL kalauz, francia állampolgár.

Ok - nincs.

Alibi (éjfél-től kettőig) - H. P. látta a folyosón akkor, amikor Ratchett fürkájéből a férfihang ki- szólt, nulla óra harminchét perckor. Egy órától egy óra tizenhat percig a másik két kalauz igazolja.

Ellene szóló bizonyítékok - nincsenek.

Gyanús körülmények - a megtalált hálókocsi- kalauzi egyenruha a javára szól, ugyanis az lehetett a célja, hogy Michelre terelje a gyanút.

EDWARD MASTERMAN brit állampolgár, né- gyek fekhely, második osztály.

Ok - talán a meggyilkolttal való kapcsolatában (az inasa volt) lehetett valami.

Alibi (éjfél-től kettőig) - Antonio Foscarelli iga- zolja.

Ellene szóló bizonyítékok vagy gyanús kö- rülmények - nincsenek, hacsak az nem, hogy ő az egyetlen férfi, aki a hálókocsi-kalauzi egyenru- hát hordhatta. Valószínűtlen viszont, hogy jól be- széljen franciául.

HUBBARDNÉ amerikai állampolgár, hármaskülke, első osztály.

Ok - nincs.

Alibi (éjféltől kettőig) - nincs.

Ellene szóló bizonyítékok vagy gyanús körülmények - a külkéjében járt emberről szóló történetet Hardman és Schmidt vallomása alátámasztja.

GRETA OHLSSON svéd állampolgár, tízes fekhely, második osztály.

Ok - nincs.

Alibi (éjféltől kettőig) - Mary Debenham igazolja.

Megjegyzés - ő látta utoljára életben Ratchetet.

DRAGOMIROV HERCEGNÉ honosított francia állampolgár, tizennégyes külke, első osztály.

Ok - jó ismerőse volt az Armstrong családnak, és keresztanyja Sonia Armstrongnak.

Alibi (éjféltől kettőig) - igazolja a kalauz és a komorna.

Ellene szóló bizonyítékok vagy gyanús körülmények - nincsenek.

ANDRÉNYI GRÓF magyar állampolgár, diplomata-útleveél, tizenhármaskülke, első osztály.

Ok - nincs...

Alibi (éjféltől kettőig) - igazolja a kalauz az egy órától negyed kettőig terjedő időszak kivételével.

ANDRÉNYI GRÓFNÉ mint az előző, tizenkettes külke.

Ok - nincs.

Alibi (éjféltől kettőig) - trionalt vett be, és aludt. Igazolja a férje. Trionalos üvegcese a szekrényében.

ARBUTHNOT EZREDES, brit állampolgár, tizenötös külke, első osztály.

Ok - nincs.

Alibi (éjfél-től kettőig) - fél kettőig MacQueen-nel beszélgetett, aztán a fürkéjébe ment, és nem hagyta el. Igazolja MacQueen és a kalauz.

Ellene szóló bizonyítékok vagy gyanús körülmények - a pipaszurkáló.

CYRUS HARDMAN amerikai állampolgár, tizenhatos fürke.

Ok - nem ismeretes.

Alibi (éjfél-től kettőig) - nem hagyta el a fürkét. Igazolja a kalauz az egy órától negyed kettőig terjedő időszak kivételével.

Ellene szóló bizonyítékok vagy gyanús körülmények - nincsenek.

ANTONIO FOSCARELLI olasz származású amerikai állampolgár, ötös fekhely, második osztály.

Ok - nem ismeretes.

Alibi (éjfél-től kettőig) - Edward Masterman igazolja.

Ellene szóló bizonyítékok vagy gyanús körülmények - nincsenek, hacsak az nem, hogy a gyilkos fegyver leginkább az ő lelki alkatához illik (I. monsieur Bouc megállapítását).

MARY DEBENHAM brit állampolgár, tizenegyes fekhely, második osztály.

Ok - nincs.

Alibi (éjfél-től kettőig) - Greta Ohlsson igazolja.

Ellene szóló bizonyítékok vagy gyanús körülmények - az a beszélgetés, amelyet H. P. halott, és amelyet a kisasszony nem hajlandó megmagyarázni.

HILDEGARDE SCHMIDT, német állampolgár; nyolcas fekhely, második osztály.

Ok - nincs.

Alibi (éjfél-től kettőig) - igazolja a kalauz és Dragomirov hercegné. Lefeküdt. A kalauz ébresztet-

te fél kb. nulla óra harmincnyolc perckor. Átment úrnőjéhez.

MEGJEGYZÉS: az utasok vallomását megerősíti a kalauz vallomása, mely szerint senki sem lépett be Ratchett fülkéjébe és senki sem távozott onnan éjfél és egy óra (ekkor ment át a következő kocsiba), illetve negyed kettő és két óra közt.

- Ez a lista, mint láthatják, a vallomások rövid összefoglalása, és csak a kényelem kedvéért készült ebben a formában - magyarázta Poirot.

Bouc furcsa fintort vágott, és visszaadta a feljegyzést.

- Nem sok mindent világosított meg előttem - mondta.

- Talán ez inkább a kedvére való lesz - mondta Poirot leheletfinom mosollyal, és átadott neki egy másik papírlapot.

MÁSODIK FEJEZET

Tíz kérdés

A papíron ennyi volt:

Magyarázatra szoruló kérdések

1. A H kezdőbetűs zsebkendő kié?
2. A pipaszurkáló. Arbuthnot ezredes ejtette-e el? Vagy más?
3. Ki viselte a skarlátvörös kimonót?
4. Ki volt az a férfi vagy nő, aki hálókocsi-kalauzi egyenruhában parádézott?
5. Miért mutat az óra egy óra tizenöt percet?
6. Ekkor követték-e el a gyilkosságot?
7. Korábban?
8. Későbben?
9. Biztosak lehetünk-e benne, hogy Ratchettet nem egy ember szúrta le?
10. Milyen más magyarázat képzelhető el a sebeire?

- Lássuk, mire megyünk - mondta Bouc, akit a megoldandó feladatok egy kissé felvillanyoztak. Kezdjük a zsebkendővel. És haladjunk rendben és módszeresen.

- Nagyon helyes - bólintott rá Poirot elégedetten.

Bouc oktató hangon folytatta:

-A H kezdőbetű három személyre vonatkozik: Hubbardnéra, Debenham kisasszonyra, akinek

Hermione a második keresztnéve, és Hildegarde Schmidtre, a komornára.

- És melyik az igazi a három közül?

- Mehéz megmondani. Azt hiszem, hogy én Debenham kisasszonyra szavazok. Lehet, hogy a második keresztnévét használja, és nem az elsőt. És bizonyos mértékig máris gyanúba keveredett. Legalábbis az a beszélgetés, amit maga kihallgatott, barátom, elég furcsa volt, és elég furcsa az is, hogy nem hajlandó megmagyarázni a szavait.

- Én a magam részéről az amerikai nőre gyanakszom - mondta Konsztantinosz doktor. - Drága zsebkendő, és tudjuk, hogy az amerikaiak nem törődnek vele, hogy mi mennyibe kerül.

- Szóval mind a ketten felmentik a komomát? - kérdezte Poirot.

- Igen. A komorna helyesen mondta, hogy ez egy úriasszony zsebkendője.

- Következzék a második kérdés, a pipaszurkáló. Arbuthnot ezredes ejtette-e el, vagy más?

- Ez már nehezebb ügy. Az angolok nem ölnek késsel. Magának igaza lehet, magam is hajlok arra a gondolatra, hogy a pipaszurkalot valaki más hagyta a helyszínen, mégpedig azért, hogy a gyanút a hosszú lábú angolra terelje.

- Maga is azt mondta, monsieur Poirot, hogy két áruló nyom egy kicsit sok is - szólt közbe az orvos. - Egyetértek monsieur Bouckal. A zsebkendő ügyetlenségéből maradt ott, ezért nem ismeri el egyetlen hölgyutas sem, hogy az övé. A pipaszurkáló hamis nyom. Erre utal az is, hogy Arbuthnot ezredes nem jött zavarba a láttára, elismerte, hogy pipázik, és hogy éppen ilyen pipaszurkalot használ.

- ügyes okoskodás - mondta Poirot.

- A harmadik kérdés, hogy ki viselte a skarlátvörös kimonót - folytatta Bouc. - Ami ezt a kérdést illeti, be kell vallanom, hogy a leghalványabb fogalmam sincs róla. Magának van, Konsztantinosz doktor?

- Nincs.

- Ezzel tehát, beismerem, nem boldogulunk. A következő kérdéssel kapcsolatban már lehetnek elképzeléseink. Ki volt az a férfi vagy nő, aki hálókocsi-kalauzi egyenruhában parádézott? Biztosan felsorolhatjuk azokat, akik nem lehettek. Hardman, Arbuthnot ezredes, Foscarelli, Andrényi gróf és Hector MacQueen magas hozzá, Hubbardné asszony, Hildegarde Schmidt és Greta Ohlsson széles. Marad tehát az inas, Debenham kisasszony, Dragomirov hercegné és Andrényi grófné. Egyik megoldás sem látszik valószínűnek! Greta Ohlsson, illetőleg Antonio Foscarelli megesküdött, hogy Debenham kisasszony, illetőleg az inas nem hagyta el a fülkét. Hildegarde Schmidt megesküdött, hogy a hercegné a fülkéjében tartózkodott, és Andrényi gróf azt mondta, hogy a felesége altatót vett be. Vagyis lehetetlennek látszik, hogy közülük volt valaki. Ez pedig elképzelhetetlen!

- Mint Eukleidész, a híres matematikus mondja - dörmögte Poirot.

- Négyük közül volt valamelyik - mondta Konsztantinosz doktor. - Hacsak nem tételezzük fel, hogy egy idegen volt, aki mégiscsak megfelelő búvóhelyet talált magának. De megállapodtunk, hogy ez lehetetlen.

Bouc rátért a soron következő kérdésre.

- Ötödik kérdés. - Miért mutat az óra egy óra tizenöt percet? Két magyarázatot tudok elképzel-

ni. Vagy a gyilkos állította be erre az időpontra, hogy alibije legyen, de aztán mozgolódást hallott, és nem hagyhatta el idejében a fülkét, vagy pedig... várjunk csak, most jut eszembe valami...

Bouc kétségbeesett szellemi tornáját a másik két férfi tisztelettel szemlélte:

- Megvan - szólalt meg végre Bouc. - Nem a hálókocsi-kalauznak álcázott gyilkos igazította be az órát! Az tette, akit mi a második gyilkosnak kereszteltünk el, a skarlátvörös kimonóba bújtatott hölgy, a balkezes! Később járt ott, és hátraigazította az órát, hogy alibije legyen.

- Nagyszerű - mondta Konsztantinosz doktor. - Ezt jól kiagyalta.

- De még milyen jól - mondta Poirot. - A hölgy beleszúrt áldozatába a sötétben, észre se véve, hogy már halott az illető, de valahogy kikövetkeztette, hogy az áldozat pizsamakabátjának zsebében van egy óra, kivette, a sötétben hátraigazította a mutatókat, és még összevissza görbítette is az órát.

Bouc fagyosan nézett Poirot-ra.

- Van valamilyen jobb elképzelése? - kérdezte.

- Pillanatnyilag nincs - ismerte el Poirot, majd így folytatta: - Azt hiszem, hogy egyikük sem vette észre, mi a legfigyelemreméltóbb ezzel az órával kapcsolatosan.

- Nyilván az, amire a hatodik kérdés utal - mondta a doktor. - Erre a kérdésre, vagyis hogy ekkor követték-e el a gyilkosságot, azt felelem, hogy *nem*.

- Ezzel én is egyetértek - mondta Bouc. - A következő kérdés így hangzik: Korábban? Azt mondom, hogy igen. Maga is azt mondja, doktor?

- Igen - bólintott rá a doktor -, de igent mondhatunk a következő kérdésre is, vagyis hogy későbben. Egyetérték az érvelésével, monsieur Bouc, és azt hiszem, monsieur Poirot is egyetért vele, bár óvatosságból még nem nyilatkozott. Az első gyilkos egy óra tizenöt perc előtt érkezett, a második egy óra tizenöt perc után. Ami pedig a balkezességre vonatkozó megállapítást illeti, talán meg kellene vizsgálnunk, ki balkezes az utasok közül.

- Nem feledkeztem meg róla - mondta Poirot.

- Észrevehették, hogy minden utassal írtam valamit, a nevüket vagy a címüket. Ez nem tökéletes bizonyíték, hiszen sokan jobb kézzel tesznek meg bizonyos dolgokat, ballal másokat. Például jobb kézzel írnak, de bal kézzel golfoznak. De azért ez is valami. Mindenki a jobb kezébe fogta a tollat, amikor megkértem, hogy írjon, csak Dragomirov hercegné nem. Ő megtagadta, hogy írjon.

- Dragomirov hercegné! Elképzelhetetlen - mondta Bouc.

- Nem hiszem, hogy van annyi ereje, amennyi ahhoz a balkezes dőféshez kellett - mondta kételkedve Konsztantinosz doktor. - Mert elég tisztességes erő kellett ahhoz a bizonyos sebhez.

- Több, mint amennyi ereje nőnek lehet?

- Nem, azt azért nem mondanám. De több, mint amennyi ereje egy idős hölgynek lehet, ráadásul a hercegné erőállapota igen gyenge.

- Lehet, hogy a szellemével diadalmaskodott a teste fölött - mondta Poirot. - Dragomirov hercegnének hatalmas akaratereje van, és igazán nagy egyéniség. Talán a leghelyesebb, ha továbbmegyünk.

- Es rátérünk a kilencedik és tizedik kérdésre. Biztosak lehetünk-e benne, hogy Ratchettet nem egy ember ölte meg? Milyen más magyarázat képzelhető el a sebeire? Véleményem szerint orvosilag nem képzelhető el más magyarázat. Azt feltételezni, hogy egy ember először gyengén, aztán erősen döfjön, először ballal, aztán jobbal, végzetül pedig friss sebeket ejtsen vagy félóra múlva egy holttesten, egyszerűen ostobaság.

- Úgy van - mondta Poirot. - Ostobaság. De vajon a két gyilkos okosabb magyarázat-e?

- Hiszen maga is azt mondta, hogy más magyarázatot aligha képzelhet el az ember.

Poirot maga elé bámult.

- Igen, ezt kérdeztem magamtól - mondta: - És most is és állandóan ezt kérdezem. - Hátra dőlt. - Mostantól kezdve csak erre számíthatunk - kopogtatta meg a koponyáját. - Összeszedtünk mindent, amit lehetett. Ismerjük a tényeket, módszeresen és rendszeresen csoportosítottuk őket. Minden utas sorrendben elénk járult, és elmondta vallomását. Amit kívülállóktól meg lehet tudni, megtudtuk. - Barátságosan rámosolygott Boucra. - Az előbb tréfálkoztunk, hogy hátra kell dőlni a székben, és kigondolni, mi az igazság. Ezt az elképzelést most át fogjuk ültetni a gyakorlatba. Itt, a maguk szeme láttára fogom megtenni. De tegyék meg maguk is. Csukjuk be a szemünket mindhárman, és *gondolkozzunk...* Az utasok közül valaki meggyilkolta Ratchettet. *Melyikük?*

Néhány jelentőségteljes pont

Negyedóráig egyikük sem szólt egy szót sem. Bouc és Konsztantinosz doktor megpróbálta követni Poirot utasítását. Megpróbálták, hátha sikerül az egymásnak ellentmondó részletek szövevénye mögött megállapítani a tiszta és világos igazságot.

Bouc nagyjából a következőképpen okoskodott: „Szóval most gondolkozni kell. Ami azt illeti, eddig is gondolkoztam... Poirot nyilvánvalóan azt hiszi, hogy ennek az angol lánynak valami köze van a dologhoz. Én meg, isten ne vegye bűnömül, nem nagyon hiszek benne... Az angolok felettébb fagyosak. Talán azért is, mert nincs képzelőtehetségük... De most nem erről van szó. Úgy látszik, hogy az olasz nem tehetette. Nagy kár. Mert az angol inas valószínűleg nem hazudott, mikor azt mondta, hogy az olasz el sem hagyta a fülkét. Miért is hazudott volna? Az angolokat nem könnyű megvesztegetni. Megközelíthetetlenek. Elszomorító helyzet! Hogyan fogunk kimászni belőle? Biztosan folynak már valamiféle mentőmunkálatok. De ezekben az országokban minden lassan megy... Csak töprengenek, hogy mit kellene tenni, és nem jut eszükbe semmi. És a rendőrség... velük a legnehezebb együttműködni ezekben az országokban. Nagyképűek, hiúk, pöfeszkedők. Nagy feneket fognak keríteni az ügy-

nek. Ritkán akadhat ilyen érdekes eset a munkájukban. És minden benne lesz az újságokban...

Ettől fogva Bouc gondolatai mentek a maguk megszokott, százszorosán kitaposott útján.

Konsztantinosz doktor pedig így okoskodott:

„Furcsa szerzet ez a kis ember. Lángész? Csáló? Megoldja-e ezt a rejtélyt? Lehetetlen. Nem látok semmiféle kiutat. Minden végképp összezavarodott... Lehet, hogy mindenki hazudik... de ez sem segít rajtunk. Ha mindenki hazudik, abba ugyanúgy belezavarodunk, mint ha mindenki igazat mond. Furcsák ezek a sebek. Nem értem az egészszet... Ha agyonlövik, egyszerűbb volna a dolog. Mindig azt hittem, hogy az orgyilkos szó olyan embert jelent, aki lelő valakit. Különös ország ez az Amerika. Szívesen elmennék oda. Modern ország. Mihelyt hazaérek, beszélek Dimitriosz Zagonéval. Ő már járt Amerikában, a legmodernebb eljárásokkal gyógyít... Vajon mit csinál most a kis Zia? Ha a feleségem megtudna valamit...”

Ettől fogva gondolatai teljességgel magántermészetűek voltak. Hercule Poirot tökéletes csendben ült. Azt hihette volna az ember, hogy alszik.

Negyedórai teljes mozdulatlanság után hirtelen megmozdult a szemöldöke; lassan felkúszott a homloka közepére. Felsőhajtott. Halkan maga elé morogta:

- Végére is miért ne? Mert ha igen, az mindent megmagyaráz.

Kinyitotta a szemét. Zöld volt a szeme, mint a macskáé. Halkan megszólalt:

- Nos, én gondolkoztam. Hát maguk?

Mindketten riadtan tértek magukhoz töprengésükből.

- En is gondolkoztam - mondta Bouc egy kis sé büntudatosan. - De eredménytelenül. A bűn-
ügyek felderítése a maga szakmája, barátom,
nem az enyém.

- Én is komolyan végiggondoltam mindent -
mondta az orvos, akinek sikerült pirulás nélkül ki-
emelkednie bizonyos pornográf részletek mocsá-
rából. - Különböző elméleteket dolgoztam ki, de
egyikkel sem vagyok igazán megelégedve.

Poirot elégedetten bólintott. Ez a biccentés
mintha ennyit mondott volna: „Helyes. Ezt vár-
tam maguktól. Derék dolog, hogy bevallják.”

Kiegyenesedett ültő helyében, kidüllesztette a
mellét, végigsimította a bajuszát és beszélni kez-
dett, vagyis inkább szónokolni, mint gyakorlott
szónok egy nagygyűlésen:

- Barátaim, végiggondoltam magamban mind
a tényeket, mind az utasok vallomását, mégpe-
dig a következő eredménnyel: egyelőre még ho-
mályosan, de már látok egyfajta magyarázatot,
amely valóban minden ismert kérdésre választ
ad. Ez a magyarázat nagyon furcsa, és még nem
tudhatom, hogy helytálló-e. Néhány apróbb kí-
sérletet kell végezni, hogy megbizonyosodjam
helyességéről. Hadd említsek meg néhány kér-
dést, amelyeknek szerintem bizonyos jelentősége
van. Kezdjük azzal a megjegyzéssel, amit mon-
sieur Bouc mondott első közös étkezésünk alkal-
mával, ezen a szent helyen. Azt mondta, hogy
minden osztály, minden korosztály, minden nem-
zetiség képviselve van a körülöttünk levő utasok
közt. És ez ebben az évszakban ritka dolog. Az
Athénból és Bukarestből jövő kocsik például csak-
nem üres. Ne felejtjük el azt az utast se, aki nem
érkezett meg. Ennek is lehet valami fontossága.

Néhány kisebb kérdést is jelentőségteljesnek érzek. Ilyen például Hubbardné mosdószeres zacskójának a helye, Armstrongné anyjának a neve, monsieur Hardman nyomozási módszere, monsieur MacQueen kijelentése, hogy az elszenesedett levelet maga Ratchett égette el, aztán Dragomirov hercegné keresztneve és az a zsírfolt a magyar útlevelemben.

A másik kettő döbbenetesen meredt rá.

- A maguk számára ezek a dolgok semmit sem mondanak? - kérdezte Poirot.

- Semmit - vallotta be Bouc.

- Doktor úr?

- Egyáltalán nem értem, hogy miről beszél.

Bouc időközben az egyetlen kézzelfogható dologgal kezdett foglalkozni, amelyet barátja említett, vagyis az útlevelek közt kotorászott. Elégedett kiáltással kapta fel Andrényiék útlevelet, és kinyitotta.

- Erre gondol? Erre a kis piszokra?

- Igen. Friss zsírfolt. Nézze csak meg, hogy hova ejtették!

- A grófné adatainak az elejére, a keresztnevének az elejére, hogy szabatosak legyünk. De meg kell mondanom, hogy így sem értem a dolgokat.

- Közelítsünk akkor a kérdéshez más oldalról. Vegyük elő a büntett színhelyén talált zsebkendőt. Nemrég megállapodtunk benne, hogy három embert jelenthet a H betű: Hubbardnét, Debenham kisasszonyt és Hildegarde Schmidtet, a komornát. De vegyük csak szemügyre ezt a zsebkendőt! Ez a zsebkendő, barátaim, hallatlanul drága, igazi luxuscikk, kézzel hímzett párizsi munka. Ha eltekintünk a kezdőbetűktől, melyik utasnak lehet ilyen zsebkendője? Hubbardnénak, ennek a

tiszteletre méltó asszonyságnak, aki az öltözködésében semmilyen különcségei nem enged meg magának, aligha. Debenham kisasszonynak, mint igazi angol nőnek, finom vászon zsebkendője van, nem egy ilyen talán kétszáz frankba kerülő kis batiztcsodája. És az is biztos, hogy nem a komornáé. Van viszont két olyan asszony a vonaton, akinek valószínűleg ilyen zsebkendője van. Nézzük meg, hogy lehet-e közülük a H betűhöz. A két nő, akire céloztam, Dragomirov hercegné...

- Akinek Natalja a keresztnéve - szólta közbe Bouc gúnyosan.

- Úgy van. És ez a keresztnév, mint említettem, határozottan jelentőségteljes. A másik nő pedig Andrényi grófné. És most már azonnal észrevehetjük. ..

- Észreveheti maga!

- Nem bánom, észrevehetem, hogy az útlevelemben egy zsírpecsét éktelenkedik a keresztnévén. Baleset, gondolhatná bárki. De nézzük csak meg ezt a keresztnévet. Elena. Tegyük fel, hogy nem is Elenának hívják, hanem Helenának. A nagy H betűből ügyesen nagy E-t csinált valaki, ügyesen hozzáhurkolta a kis e-t, és hogy leplezze a hamisítást, egy zsírcsöppet pottyantott a névre.

- Helena! - kiáltotta Bouc. - Ez aztán az ötlet!

- Ez bizony! utánanézek, hogy van-e bármily csekélység, ami megerősíti az elképzelésemet... és van! A grófné bőröndjén az egyik cédula még egy kicsit nedves. Véletlenül éppen az, amelyik a bőrönd tetején az első névbetűt eltakarja. Ezt a cédulát nyilván leáztatták, úgy tették át oda.

- Ez elég meggyőzőnek látszik - mondta Bouc. - De hogy a grófné... ez azért...

- Forduljunk még egyet, barátom, és közelítsünk megint más irányból az ügyhöz. Milyennek is akarták feltüntetni ezt a gyilkosságot? Mert ne feledkezzünk meg róla, hogy a havazás felborította a gyilkos eredeti elképzeléseit. Próbáljuk elgondolni, hogy a vonat menetrendszerűen megy a maga útján, és nincs hó. Mi történt volna akkor? A gyilkosságot alighanem reggel az olasz határon fedezték volna fel. Az olasz rendőrségnek nagyjából ugyanazt mondták volna el az utasok, mint nekünk. MacQueen megmutatta volna a fenyegető leveleket; Hardman is elmondta volna a mondókáját; Hubbardné alig várta volna, hogy beszélhessen a fülkéjében járt idegenről; és előkerült volna a gomb is. Azt hiszem, hogy csak két dolog történt volna másképp: a rejtélyes idegen egy óra előtt járt volna Hubbardné fülkéjében, és a hálókocsi-kalauzi egyenruhát valamelyik mellékhelyiségben találták volna meg.

- Csak nem gondolja, hogy...

- Azt gondolom, úgy képzelték el ezt a gyilkosságot, *hogy azt valamilyen kívülről jött ember követte el.* A rendőrség azt feltételezte volna, hogy a gyilkos Brodban szállt le a vonatról. Ide nulla óra ötvennyolc perckor kellett volna érkezniük. Valaki biztos találkozott volna a folyosón egy idegen hálókocsi-kalauzzal. Az egyenruha azért maradt volna valamilyen feltűnő helyen, hogy nyomban látni lehessen, milyen módszerrel dolgozott a gyilkos. Senki sem gyanakodna az utasokra! Igen, barátaim, így akarták tálalni ezt az ügyet a kívülállók számára. De a hófúvás mindent elrontott. Most már tudjuk, miért maradt az a férfi olyan sokáig az áldozat fülkéjében. Arra várt, hogy a vonat meginduljon. És a végén rá kellett döbbennie,

hogy a vonat nem tud elindulni. Új tervet kell kovácsolni tehát, mert most már nyilvánvaló, hogy a gyilkos még mindig a vonaton van.

- Értem, értem - mondta Bouc türelmetlenül.

- Ez világos. De nem tudom, mi köze van a zseb-kendőnek mindehhez.

- Éppen erre térek vissza, bár kerülő úton. Kezdjük azzal, hogy a fenyegető levelek voltaképp hamisak. Mintha egy rosszul megírt amerikai bűnügyi regényből ollózták volna ki őket. Lássuk be, nem valami meggyőzőek. Egyszerűen a rendőrség számára készítették őket. És ha arra a kérdésre kell felelnünk, hogy Ratchettet megtevesztették-e, inkább nemmel, mint igennel felelhetünk rá. Hardmannak adott utasításai egy olyan ellenségre vonatkoztak, akinek a személyazonosságával tökéletesen tisztában volt. Ha ugyan hihetünk Hardman elbeszélésének. De kapott Ratchett egy egészen másmilyen levelet is, azt, amelyik az Armstrong-gyilkosságról szólt, és amelynek egy töredékét megtaláltuk a fülkéjében. Ha korábban nem jött volna rá Ratchett, ebből meg kellett tudnia, hogy miért leselkednek az életére. Ezt a levelet azonban, mint már mondtam, nem lett volna szabad megtalálnunk. A gyilkos első dolga volt, hogy megsemmisítse. És itt újabb hiba csúszott a terveibe. Az első baj az volt, hogy havazni kezdett, a második az, hogy mi el tudtuk olvasni azt a töredéket. A levél gondos elégetése egyetlen dolgot jelenthet csupán: *van valaki a vonaton, aki olyan közeli kapcsolatban volt az Armstrong családdal, hogy a levél megtalálása azonnal ráterelte volna a gyanút.* De a levélen kívül még két tárgyat találtunk! A pipaszurkálóval most nem foglalkozom, eleget beszéltünk róla. Térjünk rá

tehát a zsebkendőre. A legegyszerűbb magyarázat, hogy nyomós bizonyíték valaki ellen, akinek H betűvel kezdődik a neve, és aki véletlenül a helyszínen felejtette.

- Ez az! - mondta Konsztantinosz doktor. - És mihelyt észreveszi, hogy elvesztette a zsebkendőjét, megpróbálja megváltoztatni a keresztnévét.

- Magának igazán gyorsan jár az agya! Hamarabb le tudja vonni a következtetéseket, mint ahogy én meg merem tenni.

- Miért, hát van rá más magyarázat is?

- Van. Például legyen maga a gyilkos, de próbálja másra terelni a gyanút. Van egy nő a vonaton, aki közeli kapcsolatban volt az Armstrong családdal. Maga a büntett színhelyén hagyja ennek a nőnek a zsebkendőjét. A nőt ki fogják hallgatni, egykettőre kiderül Armstrongékhoz fűződő kapcsolata, vagyis rögtön van terhelő bizonyíték a rendőrség kezében, magyarázat is, hogy miért gyilkolt az illető.

- De ha az illető ártatlan - ellenkezett a doktor -, nem folyamodik ilyen eszközökhöz, hogy eltagadja kilétét.

- Csakugyan ez a véleménye? Mert a rendőrségnek meg a bíróságnak ez. De én ismerem az emberi természetet, barátom, és csak annyit mondhatok magának, hogy a legártatlanabb ember is elveszti a fejét, és képtelen dolgokat művel, ha hirtelen az a veszély fenyegeti, hogy gyilkosság vádjával perbe fogják. Nem, a zsírfolt, az átragasztott szállodacédula még nem azt bizonyítja, hogy a grófné bűnös, csak azt, hogy valamiért szeretné eltagadni a kilétét.

- Es milyen kapcsolatban lehet az Armstrong családdal? Azt vallotta, hogy sohasem járt Amerikában.

- Úgy van. Angolul kissé idegenszerű kiejtéssel beszél, a külseje sem angolos, ráadásul ezeket az egzotikus vonásokat még hangsúlyozza is. De azért nem nehéz kitalálni, hogy kicsoda. Az előbb emlegettem Armstrongné anyjának a nevét. Linda Arden. Híres színésznő volt, híres Shakespeare-színésznő. Gondoljunk csak az *Ahogy tetszik* című Shakespeare-darabra, és benne az ardennes-i erdőre és Rosalindára. Innen vette ez a színésznő a színpadi nevét. Mindenki Linda Ardennak ismerete, pedig nem ez volt az igazi neve. Lehetett például Goldenberg; valószínűleg egy kis közép-európai vér, talán egy kis zsidó vér is csörgedezett az ereiben. Hiába, Amerika a nemzetiségek olvasztókohója. Az a véleményem, uraim, hogy Armstrongne húga, aki a tragédia idején szinte gyermek volt még, ez a Heléna Goldenberg.

Ő Linda Arden ifjabbik lánya, és akkor ment hozzá Andrényi grófhhoz, amikor a gróf a washingtoni követségen volt attasé.

- De hiszen Dragomirov hercegné azt mondta, hogy a lány egy angol férfihoz ment feleségül.

- És hogy nem emlékszik a nevére! Elképzelhető ez, barátaim? Dragomirov hercegné úgy szeretete Linda Ardent, ahogy az ilyen nagyasszonyok szokták a nagy művészeket. Ő volt a színésznő egyik lányának keresztanyja. Mégis, ilyen gyorsan elfelejtené a másik lány férjének nevét? Nem, nyugodtan kijelenthetjük, hogy Dragomirov hercegné hazudik. Tudta, hogy Helena itt van a vonaton, látta is. Mihelyt meghallotta, hogy ki volt ez a Ratchett tulajdonképpen, mindjárt tisztában

volt vele, hogy Helenát fogják gyanúsítani. Éppen ezért, mikor Armstrongné húga felől faggatjuk, hazudik, kitérő válaszokat ad, nem emlékszik, azt hiszi, hogy Helena egy angol férfihoz ment feleségül, vagyis az igazságtól lehető legtávolabb eső kijelentéseket tesz.

Egy pincér jött be a távoli ajtón, hozzájuk sietett, és Bouchoz fordult:

- Felszolgálhatjuk a vacsorát, monsieur? Már elkészült.

Bouc Poirot-ra nézett, Poirot bólintott.

- Igen, most mindenképp jöhet a vacsora.

A pincér a hálókocsi felé eső ajtón távozott. Hallották a csengője csilingelését, a hangját:

- Vacsora! Tálaljuk a vacsorát! Vacsora!

Zsírfort egy magyar útleveiben

Poirot Bouckal és a doktorral ült egy asztalnál. Nagyon levert társaság gyűlt össze az étkezőkocsiban. Alig beszéltek valamit. Még a szószátyár Hubbardné is szokatlanul hallgatag volt. Mikor leült, azt mormolta:

- Nincs kedvem semmit sem enni.

Aztán szépen megevett mindent, amit odaraktak eléje, legkivált a svéd hölgy biztatására, mert Ohlsson kisasszony szemlátomást úgy érezte, hogy ő van megbízva a gondozásával.

Poirot megfogta a pincér karját, mielőtt az első fogást felszolgálták, és súgott neki valamit. Konsztantinosz doktor többé-kevésbé eltalálta, mi lehetett ez az utasítás, mert észrevette, hogy mindig Andrényi grófokat szolgálják ki utoljára; és a végén a számlájukat is csak nagy sokára hozzák. Nem csoda, hogy Andrényiék hagyták el utolsó-nak az étkezőkocsit.

Mikor felálltak, és megindultak az ajtó felé, Poirot felpattant és utánuk sietett.

- Bocsánat, madame, de elejtette a zsebkendőjét.

A kis monogramos batisztkendő volt a kezében. A grófné átvette, megnézte és visszaadta.

- Téved, monsieur. Nem az enyém.

- Nem a magáé? Biztos benne?

- Természetesen, monsieur.

- Pedig a névbetűje is rajta van, madame. H!

A gróf megrezzent. Poirot ügyet sem vetett rá. Szemét a grófné arcára szegezte.

A grófné nyugodtan nézett vissza rá:

- Nem értem magát, monsieur. Az én névjelem E. A. - felelte.

- Nem hiszem, madame. A maga neve Helena és nem Elena. Maga Helena Goldenberg, Linda Arden kisebbik leánya. Heléna Goldenberg, Armstrongné húga.

Egy-két pillanatig néma csönd volt. A gróf is, a grófné is halálsápadtra vált.

Poirot szelíden folytatta:

- Nincs értelme tagadni. Hiszen ez az igazság.

A gróf fölcsattant:

- Milyen jogon merészel ön...

A grófné kesztyűs kezét a férje szájára tette.

- Hadd beszéljek én, Rudolf. Nincs értelme tagadni, ez az úriember az igazat mondja. Ülünk le, és beszéljük meg a dolgot.

Még a hangja is megváltozott. Déliesen szenvedélyes maradt ugyan, de egyszerre határozottabb, szinte metsző lett. Félreismerhetetlenül amerikai hang - most először.

A gróf elhallgatott. Némán engedelmeskedett felesége könnyed kézmozdulatának, és ő is leült Poirot-val szemben.

- Amit mondott, igaz, monsieur - mondta a grófné. - Helena Goldenberg vagyok, Armstrongné húga.

- Ezt a tényt ma délelőtt elhallgatta előttem, grófné.

- Igen.

- Sőt mindaz, amit maga és a férje elmondott, valóságos láncolata volt a hazugságoknak.

- De uram! - csattant föl a gróf indulatosan.

- Ne heveskedj, Rudolf. Monsieur Poirot elég kíméletlenül fejezi ki magát, de nem tagadhatjuk, hogy igaz, amit mond.

- Örülök, hogy ilyen készségesen elismeri, madame. És most mondja meg, hogy miért tette. És hogy miért változtatta meg a nevét az útlevelemben!

- Azt én csináltam - szólt közbe a gróf.

Helena halkán válaszolt:

- Könnyen kitalálhatja, monsieur Poirot, milyen okom, azaz milyen okunk volt rá. A megölt emberről kiderült, hogy a kis unokahúgom gyilkosa volt, aki halálba taszította a nénémet, összetörte a sógorom szívét. Megölte azt a három embert, akit legjobban szerettem a világon, akik számomra az otthont, az egész világot jelentették!

Megint szenvedélyes volt a hangja. Méltó lánya volt az anyjának, akinek színészi képességei, érzelmi ereje sokszor megrikatták a nézőközönséget.

Aztán megint csöndesebben folytatta:

- A vonat valamennyi utasa közül nekem volt a legtöbb okom rá, hogy megöljem azt az embert.

- És megölte, madame?

- Esküszöm, monsieur Poirot, és a férjem is megesküdhet, hogy ha volt is okom rá, mégsem emeltem rá a kezem.

- A becsületszavammal erősíthetem meg, uraim, hogy Helena nem hagyta el múlt éjjel a fülkét - szólalt meg a gróf. - Bevette az altatóját, ahogyan mondtam. Teljesen és tökéletesen ártatlan.

Poirot szeme ide-oda járt közöttük.

- Becsületszavamra - erősítette a gróf.

Poirot csak a fejét rázta.

- És mégis szükségesnek tartotta, hogy megváltoztassa a felesége keresztnévét az útlevelemben?

- Képzelve el a helyzetemet, monsieur Poirot - mondta a gróf komolyan, de szenvedélyesen. - Nem tudtam elviselni a gondolatot, hogy a feleségemet visszataszító rendőri eljárásnak vessem oda. Tudtam, hogy ártatlan, de azt is tudom, hogy igaza van, mikor azt mondja, hogy Armstrongékhoz fűződő kapcsolatai miatt nyomban őt gyanúsították volna. Vallatták, talán le is tartóztatták volna. Ha a balvégzet ugyanarra a vonatra sodort bennünket, amelyiken Ratchett utazott, csak egy dolgot tehattünk. Elismerem, hogy hazudtunk magának. De egyvalamiben igazat mondtunk. Feleségem nem hagyta el a fülkét múlt éjszaka.

Olyan komolyan beszélt, hogy bajos volt kételkedni a szavában.

- Nem akarom azt mondani, hogy nem hiszek magának, monsieur - felelte Poirot megfontoltan. - Tudom, hogy családjá büszke ősi hírére. Keserves lett volna végignézni, hogy a feleségét belerángassák egy ilyen bűnügybe. Együtt érzek magával. De hogy tudja azt megmagyarázni, hogy feleségének a zsebkendőjét a meggyilkolt ember fülkéjében találták meg?

- Ez a zsebkendő nem az enyém - mondta a grófné.

-A H betű ellenére sem?

-A H betű ellenére sem. Hasonló zsebkendőim vannak, de nem egészen ilyen mintájúak. Tudom, nem valószínű, hogy higgyen nekem; de csak annyit mondhatok, hogy ez a zsebkendő nem az enyém.

- Lehet, hogy azért tette oda valaki, hogy magára terelje a gyanút?

A grófné elmosolyodott.

- Azt szeretné elérni, hogy beismerjem, hogy a zsebkendő mégiscsak az enyém? Pedig csakugyan nem az enyém, monsieur Poirot - mondta nagyon komolyan.

- De ha nem a magáé a zsebkendő, miért változtatták meg a nevét az útlevelemben?

Ezúttal a gróf válaszolt:

- Mert hallottuk, hogy egy H betűs zsebkendőt találtak. Megbeszéltük a dolgot, mielőtt a kihallgatásban ránk került a sor. Meggyőztem Helenát, hogy ha meglátják, hogy H-val kezdődik a keresztnéve, sokkal alaposabb kihallgatásra számíthat. És könnyű volt kijavítani a nevét, a H-ból E-t csinálni.

- Gróf úr, önben kitűnő bűnöző veszett el - mondta Poirot fanyarul. - Természetes találékony-ság párosul magában az igazságszolgáltatás félrevezetését célzó sziklaszilárd határozottsággal.

- Ugyan, ugyan - hajolt előre a grófné. - Hiszen elmondta, hogy miért tette. - Franciából angolra váltott. - Félttem. Halálosan félttem, értse meg. Mert az a régi eset szörnyű volt, és most megint minden felkavarodott. Félttem, hogy engem fognak gyanúsítani, és börtönbe zárnak. Rettegtem, monsieur Poirot! Olyan nehéz ezt megérteni?

Szép hangja volt, mélyen zengve esedező. Egy színésznő gyerekének, Linda Arden lányának a hangja.

Poirot komoran nézett rá.

- Ha azt akarja, hogy higgyek magának, madame (és nem mondhatom, hogy nem hiszek magának), segítenie kell nekem.

- Segíteni?

- Úgy van. Ennek a gyilkosságnak az okai a múltban gyökereznek, abban a tragédiában, amely

a maga családját szétzilálta, ifjú éveit megkeserítette. Jöjjön vissza velem a múltba, madame, keressük meg azt a pontot, ami mindent megmagyaráz.

- Mi lehetne az a pont? Mind meghaltak. Mind meghaltak - ismételte gyászos hangon. - Róbert is, Sonia is, az édes kis Daisy is. Olyan édes volt, annyira boldog... és olyan szép volt a göndör fejecskéje... Mind imádtuk.

- Még volt egy áldozat, madame. Egy közvetett áldozat, ha szabad így mondanom.

- Szegény Susanne? Igen, róla megfeledkeztem. Faggatták a rendőrségen. Meg voltak győződve róla, hogy van valami köze a dologhoz. Pedig ha volt is, csak véletlenül lehetett. Ha jól emlékszem, elfecsegte valakinek, mikor viszik sétálni a kicsit. Rettenetesen kétségbeesett szegény, azt hitte, hogy őt teszik felelőssé a történetekért. - Összerázkódott. - Kivetette magát az ablakon. Rettenetes volt.

A kezébe temette az arcát.

- Milyen nemzetiségű volt Susanne, madame?

- Francia.

- Mi volt a vezetékneve?

- Elképesztő, de nem emlékszem rá. Egyszerűen Susanne-nak hívtuk. Szép, jókedvű lány volt. Rajongott Daisyért.

- A gyermekgondozónő mellett dolgozott?

- Igen.

- És ki volt a gyermekgondozónő?

- Egy ápolónő. Stengelberg volt a neve. Ő is nagyon szerette Daisyt. És a nénémet is.

- Kérem, madame, gondolkozzon, mielőtt a következő kérdésekre felel. Látott-e olyasvalakit a vonaton, akit felismert?

A grófné csodálkozva nézett ra.

- Én? Senkit.

- Dragomirov hercegnét sem?

- Persze őt ismertem. Azt hittem, úgy érti, hogy... azokból a régi napokból.

- Úgy értettem, madame. Gondolkozzon, kérem. Évek múltak el azóta. Az illetőnek megváltozhatott a külseje.

Helena hosszan töprengett.

- Senkit. Biztos vagyok benne - mondta végül.

- Maga akkoriban még gyerek volt. Volt-e nevelőnője vagy gondozónője?

- Igen, egy valóságos sárkány. Egy személyben volt az én nevelőnőm és Sonia titkárnője. Angol volt. Azaz skót. Nagydarab, vörös hajú nő.

- Mi volt a neve?

- Freebody kisasszony.

- Fiatal volt vagy öreg?

- Rettenetesen öregnek tartottam. Pedig alig-ha volt több negyvennél. A ruháimra persze Susanne viselt gondot, és ő szolgált ki engem.

- Más lakója nem volt a háznak?

- Csak a személyzet.

- És csakugyan biztos benne, madame, hogy senkit sem látott közülük a vonaton?

- Senkit, monsieur. Senkit - válaszolta a grófné komolyan.

Dragomirov hercegné keresztneve

Poirot társaira nézett, mikor a gróf és a grófné eltávozott.

- Mégiscsak haladunk - mondta.

- Pompás fegyvertény volt - felelte Bouc elégedetten. - Ami engem illet, sohasem gondoltam volna, hogy Andrényi gróf és grófné legyen az. Bevallom, minden gyanún fölül állónak hittem őket. Azt hiszem, nem fér kétség hozzá, hogy az asszony tette. Szomorú. De azért nem fogják lenyakazni. Vannak enyhítő körülmények. Néhány év börtön, ennyi lesz az egész.

- Látom, maga biztos benne, hogy az asszony bűnös.

- Kedves barátom, ehhez aztán igazán aligha férhet kétség. Azt gondoltam, maga csak azért olyan nyájas, hogy megnyugtassa őket, közben minket szépen kiásnak a hóból, megjön a rendőrség, és átveszi az ügyet és őket.

- Nem hisz a gróf bizonykodásának, a becsületszavának, hogy ártatlan a felesége?

- Mi mást mondhatna, barátom? Ez természetes. Imádja a feleségét. Meg akarja menteni! És nagyon jól hazudik, nagyúri magabiztossággal! De azért a hazugság csak hazugság.

- Nekem az a képtelen ötletem támadt, hogy hátha igazat mond.

- Nem, az lehetetlen. Gondoljon csak a zsebkendőre. A zsebkendő ebben az ügyben döntő bizonyíték.

- Ami a zsebkendőt illeti, én nem vagyok ennyire biztos a dologban. Emlékezzen csak, mindig azt mondtam, hogy két elképzelhető megoldás van, ha a zsebkendő tulajdonosának a kilétét kutatjuk.

- De hiszen...

Bouc elhallgatott. Az étkezőkocsi ajtaja kinyílt, és Dragomirov hercegné lépett be. Egyenesen feléjük tartott. A három férfi felpattant.

A hercegné Poirot-hoz beszélt, ügyet sem vett a másik kettőre.

- Úgy tudom, monsieur - mondta -, hogy magánál van egy zsebkendőm.

Poirot diadalmasan tekintett társaira.

- Ez az, madame?

- Ez az. Itt a keresztnem kezdőbetűje a sarkában.

- De hiszen ez H betű, kegyelmes asszony! - szólt közbe Bouc. - És a maga keresztneme, már megbocsásson, Natalja.

A hercegné fagyosan mérte végig.

- Úgy van, monsieur. De az én zsebkendőimen mindig cirill betű van. Mi, oroszok, H-nak írjuk az M-et.

Bouc kissé elképedten nézett rá. Volt valami ebben a kiismerhetetlen agg hölgyben, ami zavarba ejtette és tanácstalanná tette.

- Ma délelőtt a kihallgatás során nem mondta, hogy ez a zsebkendő a magáé, madame!

- Mert nem kérdezték - felelte szárazon a hercegné.

- Foglaljon helyet, madame - szólalt meg Poirot.

- Azt hiszem, meg kell tennem - sóhajtott a hercegné, és leült. - Ne nyújtsuk fölöslegesen hosszúra a dolgokat, uraim. Nyilván azt akarják kérdezni, hogy hogyan került a kendőm a meggyilkolt ember mellé. És én azt felelem rá, hogy fogalmam sincs róla.

- Valóban nincs?

- Végképp nincs.

- Megbocsásson, madame, de hihetünk-e a kijelentéseinek? - kérdezte Poirot a lehető legszelídebben.

A hercegné hidegen válaszolt:

-Arra gondol, hogy nem árultam el, hogy Helena Armstrongné húga?

- Sőt hazug választ adott erre a kérdésre.

- Természetesen. Most is csak ezt tenném. Az anyja a barátnőm volt. És én sokra tartom a hűséget, a barátainkhoz, a családukhoz, az osztályunkhoz való ragaszkodást.

- És kevésre tartja azt a kötelességet, hogy elő kell segíteni az igazságszolgáltatás munkáját.

- Véleményem szerint ebben az esetben igazságot szolgáltatottak.

Poirot előrehajolt.

- Értse meg a helyzetemet, madame. Hihetek-e magának ebben a zsebkendőügyben, vagy most is csak a barátnőjének a lányát fedezi?

- Látom, mire gondol - mosolyodott el kényszeredetten a hercegné. - Uraim, ezt a vallomásumat könnyű ellenőrizniük. Megadom annak a párizsi cégnek a címét, ahol a zsebkendőimet készíttettem. Mutassák meg nekik ezt a kendőt, és tanúsítani fogják, hogy körülbelül egy éve készítették az én megrendésemre. Ez csakugyan az

én zsebkendőm, uraim. - Felállt. - Van még valami kérdeznivalójuk?

- Felismerte-e a komornája is a zsebkendőt, mikor ma megmutattuk neki, madame?

- Nyilvánvalóan. Megmutatták neki, és nem szólt semmit? Ez csak azt igazolja, hogy ő is tudja, mi a hűség.

Kurtán biccentett, és kiment az étkezőkocsiból.

- Szóval ez volt az oka - motyogta Poirot maga elé.

- Észrevettem, hogy a komorna egy pillanatra habozik, mikor megkérdeztem tőle, hogy tudja-e, kié ez a zsebkendő. Nem volt biztos benne, hogy elárulhatja-e. De összevág-e ez a bennem kialakult összképpel? Azt hiszem, voltaképp igen.

- Rettenetes ez az öreg hölgy! - emelte sokatmondóan égnék a kezét Bouc.

- Megölhette-e a hercegné Ratchettet? - fordult Poirot az orvoshoz.

Az a fejét rázta.

- Ilyen törékeny testi erővel lehetetlen egész izomkötegeken áthatoló sebeket ejteni.

- És a kisebb sebek?

- Azok származhatnak tőle is.

- Az jár az eszemben - kezdte Poirot -, hogy ma délelőtt azt mondtam a hercegnének, hogy az ő ereje nem a kezében, hanem az akaratában rejlik. Ezt a megjegyzést csapdának szántam. Azt akartam, hogy lenézzen a kezére, vagy a jobbra, vagy a balra. De ő mind a kettőre nézett le egyszerre. A válasza különös volt. „Ezekben nincs erő. Nem tudom, örüljek-e neki, vagy búsuljak-e miatta.” Ezt mondta. Furcsa megjegyzés volt. És megerősíti elképzelésemet a bűntettről.

- Mindenesetre nem oldotta meg a balkezes személy rejtélyét.

- Nem. De észrevették-e, hogy Andrényi gróf a jobb szivarzsebében hordja a zsebkendőjét?

Bouc a fejét rázta. Gondolatai visszazálltak az elmúlt félóra megdöbbentő felfedezéseire.

- Hazugságok - motyogta. - Mindenki hazudik. Elképesztő, hogy mennyi hazugságot kellett végighallgatnunk ma délelőtt.

- És még többre fogunk bukkanni - tette hozzá Poirot kedélyesen,

- Csak nem?

- Csalódás lenne számomra, ha nem következne be.

- Csüggesztő ez a kétszínűség - mondta Bouc.

- De legalább maga meg van vele elégedve - tette hozzá vádló hangon.

- Van azért előnye is - magyarázta Poirot. - Ha valakinek a szemébe mondjuk az igazat, olyasvalakinek, aki korábban hazudott, rendszerint elismeri az igazságot, gyakran merő meglepetésből. Ehhez a hatáshoz az is elég, ha ügyesen tud az ember találgatni. Nem is lehet másképp haladni ebben az ügyben. Sorra veszem az utasokat, végiggondolom, mit mondanak, és így okoskodom: „*Ha* ez és ez az utas hazudik, mikor, melyik ponton teszi, és *miért?*” És ezt válaszolom magamnak: „*Ha* (ne felejtjük el, ha) ez és ez hazudik, csakis ezért és ezért teheti, ezen és ezen a ponton.” Andrényi grófné esetében ez a módszer fényesen bevált. Most még néhány utason kipróbáljuk:

- És ha a találgatás során melléfog, barátom?

- Akkor legalább azt az egy utast nem kell gyanúsítanom.

- Vagyis kizárásos alapon dolgozik!

- Úgy van.

- És ki lesz a következő?

- *Apukka szahib*. Arbuthnot ezredes.

*Második beszélgetés
Arbuthnot ezredessel*

Arbuthnot ezredest érezhetően bosszantotta, hogy másodszer is behívták az étkezőkocsiba. Maga volt a megtettesült tiltakozás, mikor leült. Csak ennyit mondott:

- Nos?

- Nagyon sajnálom, hogy még egyszer háborgatnunk kell - mondta Poirot -, de azt hiszem, tud még egy kis tájékoztatást adni nekünk valamiről.

- Azt hiszi? Én nem hiszem.

- Először is: látja ezt a pipaszurkálót?

- Igen.

- A magáé?

- Nem tudom. Nem szoktam a pipaszurkálómra megkülönböztető jeleket vésni.

- Tudja-e, Arbuthnot ezredes, hogy maga a calais-i kocsí egyetlen utasa, aki pipázik?

- Akkor valószínűleg az enyém.

- Tudja-e, hogy hol találtuk meg a pipaszurkálót?

- Fogalmam sincs róla.

- A meggyilkolt ember hullája mellett.

Arbuthnot ezredes felhúzta a szemöldökét.

- Meg tudná-e mondani, ezredes, hogy kerülhetett oda?

- Ha arra gondol, hogy én ejtettem-e el: nem, nem én voltam.

- Járt-e Ratchett fülkéjében valaha?
- Még csak nem is beszéltem vele.
- Nem beszélt vele, és nem gyilkolta meg?

Az ezredes szemöldöke megint gúnyosan föl-szaladt.

- Ha, megtettem volna, aligha hoznám ezt a tényt tudomásukra. Mellesleg: nem gyilkoltam meg ezt az embert.

- Nem baj - morogta Poirot. - Nincs semmi jelentősége.

- Tessék?

- Azt mondtam, hogy nincs semmi jelentősége. Arbuthnot szemmel láthatólag meghökkent. Gyanakodva méregette Poirot-t.

- Ez a pipaszurkáló nem fontos dolog - folytatta a kis ember. - Legalább tíz remek magyarázatot tudok arra, hogy hogyan került oda.

Arbuthnot csak bámult rá.

- Egészen más dolog miatt szerettem volna még egyszer beszélgetni magával - folytatta Poirot. - Debenham kisasszony talán említette, hogy akaratlanul is meghallottam néhány szót a környéki állomáson, amelyet ő mondott magának.

Arbuthnot nem válaszolt:

- Debenham kisasszony ezt mondta: „*Most nem. Majd ha vége lesz az egésznek. Majd ha túlleszünk rajta.*” Tudja-e, hogy mire vonatkoztak ezek a szavak?

- Sajnálom, monsieur Poirot; de erre a kérdésre meg kell tagadnom a választ.

- Miért? *Pourquoi?*

- Azt javaslom, hogy kérdezze meg magától Debenham kisasszonytól, mit jelentenek ezek a szavak - mondta az ezredes ridegen.

- Megtettem.

- Es nem mondta meg?
  - Nem.
  - Akkor nyilvánvaló, hogy én sem nyilatkozhatok róla. Még magának sem.
  - Nem fogja egy hölgy titkát kiszolgáltatni?
  - Ha így akarja kifejezni, azt sem bánom.
  - Debenham kisasszony azt mondta, hogy egy magántermészetű dologra vonatkoztak.
  - És miért nem hiszi el neki?
  - Mert Debenham kisasszony, kedves Arbuthnot ezredes, tulajdonképpen nagyon gyanús személy.
  - Ostobaság - mondta az ezredes ellágyulva.
  - Nem ostobaság.
  - Nincs semmi bizonyítéka ellene.
  - Hacsak az a tény nem, hogy Debenham kisasszony a kis Daisy Armstrong elrablásának idején nevelőnő volt az Armstrong családnál.
- Egy pillanatig halálos csönd volt.
Poirot szelíden bólintott.
- Láthatja, hogy többet tudunk, mint sejti - mondta. - Ha Debenham kisasszony ártatlan, miért titkolta el ezt a tényt? Miért mondta azt, hogy sohasem járt Amerikában?
- Az ezredes a torkát köszörülte.
- Nem téved?
  - Nem tévedek. Miért hazudott nekem Debenham kisasszony?
- Arbuthnot ezredes megvonta a vállát.
- Talán kérdezze meg tőle. De én azt hiszem, hogy maga téved.
- Poirot kiáltott egyet. A kocsi túlsó végében egy pincér bukkant elő.
- Legyen szíves, kérje meg a tizenegyes fülkében levő angol hölgyet, hogy fáradjon ide.

- Máris, monsieur.

A pincér elment. A négy férfi szótlanul üldögélt. Arbuthnot ezredes arcát mintha fából faragták volna: nyugodt volt és merev.

A pincér visszatért.

- Máris jön a hölgy, monsieur.

- Köszönöm.

Egy-két pillanat múlva Mary Debenham belépett az étkezőkocsiba.

Kicsoda Mary Debenham?

Nem volt rajta kalap. A fejét dacosan hátravetette. Olyan volt így, hátrafésült hajjal, táguló orrlyukkal, mint a vészben vitézül viaskodó, hullámveréssel szembeszálló hajó orrán kifaragott szobor. Igen, ebben a pillanatban gyönyörű volt.

Egy pillanatra - igazán csak egy pillanatra - Arbuthnotra nézett. Aztán Poirot-hoz fordult:

- Beszélni akart velem?

- Meg szeretném kérdezni magától, mademoiselle, miért hazudott nekem ma délelőtt.

- Hazudtam magának? Nem tudom, miről beszél.

- Elhallgatta, hogy az Armstrong-gyilkosság idején az Armstrong házban élt. Azt mondta, hogy sohasem járt Amerikában.

A lány összerezett, de egykettőre visszanyerte önuralmát.

- Igen - mondta. - Ez igaz.

- Nem, mademoiselle. Ez nem igaz.

- Félreért. Úgy értem, igaz, hogy hazudtam magának.

- Vagyis beismeri?

A lány szája mosolyra húzódott.

- Természetesen, hiszen kitalálta.

- Most legalább őszinte, mademoiselle.

- Nem tudom, mi más tehetnék.

- Ebben bizony igaza van. Megkérdezhetem tehát, hogy mi volt az oka a titkolózásának, mademoiselle?

- Azt hiszem, hogy az ok eléggé szembeszökő, monsieur Poirot.

- Az én szemembe nem szökött, mademoiselle.

A lány nyugodtan és halkán válaszolt, de volt a hangjában egy kis keserűség is.

- Meg kell élnem.

- Hogy érti ezt?

A lány felkapta a fejét, és bátran Poirot szemébe nézett.

- Mennyit tud maga azokról a harcokról, monsieur Poirot, amelyek egy tisztességes állás megszerzéséhez vagy megtartásához elengedhetetlenül szükségesek? Azt hiszi, hogy egy olyan lányt, akit egy gyilkossági ügygel kapcsolatban őrizetbe vettek, akinek a neve, sőt talán a képe is megjelent az angol napilapokban, szóval egy ilyen lányt felfogadna a gyerekei nevelőnőjének bármilyen épeszű középosztálybeli angol hölgy?

- Nem tudom, miért ne. Ha feddhetetlen az illető.

- Ha feddhetetlen! Nem a feddhetetlenség számít, hanem a botrányos nyilvánosság! Eddig minden jól ment az életemben, monsieur Poirot. Jól fizetett, kellemes állásaim voltak. Nem akartam mindezt értelmetlenül és haszontalanul kockára tenni.

- Engedje meg, mademoiselle, hogy én döntsem el, mi értelmes és hasznos, és mi nem.

A lány csak a vállát vonogatta.

- Például segítségemre lehetett volna egyes utasok felismerésében.

- Hogy érti ezt?

- Talán bizony nem ismerte fel Andrényi grófnét? Armstrongné húgát, akit gyerekkorában maga tanítgatott New Yorkban?

- Andrényi grófnét? - kérdezte a lány, és megrázta a fejét. - Lehet, hogy hihetetlenül hangzik, de nem ismertem fel. Szinte gyerek volt még, amikor találkoztunk. Több mint három éve. Tagadhatatlanul emlékeztetett valakire, gondolkoztam is rajta, hogy kire. De olyan egzotikus lett a külseje, sohasem jutott volna eszembe, hogy ő a hajdani amerikai diáklány. Különben is csak egy pillantást vettem rá, mikor bejött az étkezőkocsiba. Inkább a ruháját néztem meg, mint az arcát. - Elmosolyodott. - Mi, nők, gyakran meg tesszük ezt! És, mi tagadás, el voltam foglalva a magam gondjaival-bajaival.

- És a titkát nem árulja el nekem, mademoiselle?

Poirot hangja nyájas volt, és rábeszélő.

A lány elhaló hangon felelte:

- Nem. Nem tehetem.

Aztán hirtelen váratlanul megtört, a karjára hajtotta a fejét, és keservesen, szívet tépően sírni kezdett.

Az ezredes felpattant, és zavartan megállt mellette:

- Kérem... figyeljen rám... - aztán megfordult, és fenyegetően nézett Poirot-ra. - Maga kis mitugrász! Kirázom a lelkét abból a szennyes testéből!

- De uram... - tiltakozott Bouc.

Arbuthnot megint a lányhoz fordult:

- Mary... az isten szerelmére...

A lány felpattant.

- Semmi baj. Semmi bajom, ügye, nincs rám tovább is szüksége, monsieur Poirot? Ha van, ak-

kor most magának kell felkeresnie engem. Mit gondolnak most rólam! Milyen ostoba liba módjára viselkedtem!

Kiszaladt a kocsiból.

Arbuthnot utána akart eredni, de előbb Poirot-hoz fordult.

- Debenham kisasszonynak semmi köze ehhez az ügghöz. Érti, semmi! És ha kellemetlenkedik neki és zaklatja, velem gyűlik meg a baja.

Kivonult.

- Szeretem a mérges angolokat - mondta Poirot. - Mulatságosak. Minél jobban kijönnek a sodrúkból, annál kevésbé képesek parancsolni a nyelvüknek.

Bouc nem sokat törődött az angolok érzelmi életével. Csodálattal tekintett barátjára.

- Maga csodákat művel, öregem! - kiabálta. - Hallatlan, hogy ezt is kitalálta!

- Nem is tudom, hogy jutnak eszébe ezek a dolgok - mondta Konsztantinosz doktor elismerően.

- Nem is az én érdemem. Voltaképp nem is én találtam ki. Andrényi grófné szinte meg is mondta.

- Hogyhogy?

- Emlékeznek, hogy megkérdeztem tőle, milyen volt a nevelőnője vagy társalkodónője? Azt gondoltam ugyanis, hogy ha Debenham kisasszony is bele volt keveredve az Armstrong-ügybe, ezt a szerepet kellett betöltenie.

- Igen, igen, de a grófné egy egészen más módon személyt írt le nekünk.

- Úgy van. Egy magas, középkorú, vörös hajú nőről beszélt, aki annyira nem hasonlított Debenham kisasszonyra, hogy az már feltűnő volt. Gyorsan ki kellett találnia egy nevet is, és ez a gondolattársítása leleplezte. Azt mondta, hogy

a nő neve Freebody kisasszony volt, emlékezzenek csak!

- És?

- És, ha talán nem tudnák, Londonban van egy nagy áruház, az a neve, hogy Debenham and Freebody. A grófné Debenham kisasszonyra gondol, gyorsan egy másik nevet kell mondania, és azonnal a Freebody jut eszébe. Rögtön megértetem a dolgot.

- Újabb hazugság. Miért hazudott a grófné?

- Valószínűleg úgy érezte, hogy kötelessége. Ettől olyan nehéz a mi helyzetünk.

- Hát mindenki hazudik ezen a vonaton? - kérdezte indulatosan Bouc.

- Éppen ezt szeretnénk megtudni - felelte Poirot.

További meglepetések

- Most már semmin sem csodálkoznék - mondta Bouc. - Ha kiderülne, hogy minden utas Armstrongék háztartásából került ide a vonatra, még az sem lepne meg!

- Nagyon bölcs megállapítás - mondta Poirot.

- Kíváncsi például, hogy mit fog elárulni magáról kedvenc gyanúsítottja, az olasz?

- Újabb kísérlet, újabb félelmetes találgatás?

- Úgy van.

- Hát ez csakugyan rendkívüli eset - mondta Konsztantinosz doktor.

- Nem. A lehető legtermészetesebb.

Bouc tréfás kétségbeeséssel emelte égnek a karját.

- Ha magának ez természetes, barátom...

Nem is tudta befejezni a mondatát.

Poirot közben elküldte a pincért Antonio Foscarelliért.

A nagy olasz gyanakvó tekintettel lépett be az étkezőkocsiba, nyugtalanul nézett jobbra-balra, mint a csapdába került vadállat.

- Mit akarnak tőlem? - kérdezte. - Nem tudok semmit sem! Már mindent elmondtam! Értik?

Az asztalra csapott.

- Valamit még nem mondott el - felelte Poirot határozott hangon. - Az igazságot.

- Az igazságot?

Az olasz zaklatottan nézett Poirot-ra. Nyoma sem volt viselkedésében a szokásos magabiztoságnak és kedélyességnek.

- Úgy van. Lehet, hogy én már mindent tudok. És a maga javára szólna, ha szépen elmondaná magától.

- Úgy beszél, mint az amerikai rendőrök. „Köpjön ki mindent!” Ezt mondják. „Köpjön ki mindent!”

- Szóval tudja, hogyan dolgoznak a New York-i rendőrök?

- Nem, kérem. Semmit sem tudtak rám bizonyítani. Pedig megpróbálták.

- Az Armstrong-ügyben, nem igaz? - mondta Poirot halkán. - Maga volt a gépkocsivezető.

Nyugodtan nézett az olasz szemébe. A nagydarab ember valósággal összeroskadt, mint egy lyukas léggömb.

- Minek kérdi, ha úgyis tudja?

- Miért hazudott ma délelőtt?

- Üzleti okokból. És nem bízom a jugoszláv rendőrségben. Gyűlölik az olaszokat. Nem szolgáltattak volna nekem igazságot.

- Lehet, hogy éppen igazságot szolgáltattak volna velem!

- Nem, nem. Semmi közöm ehhez az éjszakai dologhoz. El sem hagytam a fülkét. A savanyú képű angol a megmondhatója. Nem én öltem meg azt a disznót, azt a Ratchettet. Nincs is ellenem semmi bizonyítéka.

Poirot közben felírt valamit egy papírra. Fölnézett, és csöndesen azt mondta:

- Rendben van. Elmehet, kérem.

Foscarelli nyugtalanul fészkelődött.

- Érti, hogy nem én voltam? Hogy semmi közöm a dologhoz?

- Azt mondtam, hogy elmehet.

- Összeesküdtek ellenem! Rám akarják kenni? Egy ilyen disznó miatt, akinek a villamosságban kellett volna végeznie? Gyalázat, hogy nem ott végezte. Bezzeg ha én lettem volna, ha engem tartóztattak volna le...

- De nem maga volt. Magának semmi köze sem volt a gyerekrabláshoz.

- Mit mondott? Hogy az a gyerek... igen, ő volt a ház szeme fénye. Engem Toniónak hívott. Beült a kocsiba, és úgy csinált, mintha ő fogná a kormánykereket. Mindenki imádta. Még a rendőrség is megértette ezt. Jaj de aranyos volt az a gyerek!

Ellágyult a hangja, könnyben úszott a szeme. Aztán sarkon fordult, és kivonult az étkezőkocsiból.

- Pietro, kérem - mondta Poirot.

A pincér máris ugrott.

- A svéd hölgyet kérem. A tizesből.

- Máris, monsieur.

- Még valaki? - álmélkodott Bouc. - Nem, ez lehetetlen! Szavamra, ez lehetetlen.

- Tisztán kell látnunk, barátom. És ha minden utasról kiderül, hogy oka lett volna meggyilkolni Ratchettet, akkor is meg kell tudnunk róluk mindent. És ha már mindent tudunk, azt is megállapíthatjuk, hogy melyikük tette.

- Szétpattan a fejem - nyöszörögte Bouc.

A pincér udvariasan betessékelte Greta Ohlsont. A svéd hölgy keservesen sírt, leroskadt a Poirot-val szemben levő székre, és szaporán hullatta könnyeit hatalmas zsebkendőjébe.

- Ne keseredjen el, mademoiselle. Ne keseredjen el - veregette meg a vállát Poirot. - Csak né-

hány szó az egész, de ez a néhány szó az igazság. Maga volt a kis Daisy Armstrong gondozónője?

- Igen... én voltam... - siránkozott szegény. - Milyen angyali kisgyerek volt... minden porcikájában angyali. Csupa szívjóság volt, csupa szeretet... és az a gonosz ember elvitte... megkínozta... és szegény anyja... és a másik kicsi, aki meg sem születhetett! Maga ezt nem értheti... nem értheti... ott kellett volna lennie magának is... látnia kellett volna azt a szörnyű tragédiát! El kellett volna mondanom az igazságot ma délelőtt. De féltem, nem mertem. Annyira örültem neki, hogy az a gonosz ember meghalt... hogy nem kínozhat meg, nem ölhet meg több gyereket. Nem is tudok többet mondani... nem is tudok többet...

Keservesebben zokogott, mint valaha.

Poirot egyre csak a vállát veregette.

- Nyugodjon meg. Mindent értek. Mindent megértek. Mindent. És nem kérdezek semmi többet. Nekem elég, hogy megmondta, hogy igaz, amit megtudtam. Higgye el, mindent megértek.

Greta Ohlsson egy szót sem tudott szólni a sírástól, csak felállt, és vaktában az ajtó felé tapogatózott. És mikor odaért, összeütközött valakivel, aki be akart jönni.

Masterman volt az, az inas.

Egyenesen Poirot-hoz sietett, úgy beszélt, mint máskor, csöndesen, száraz hangon.

- Remélem, nem alkalmatlankodom, uram. Azt gondoltam, legjobb, ha idejövök, és megmondom az igazságot. A háborúban én voltam Armstrong ezredes legénye, a háború után pedig az inasa New Yorkban. Ma délelőtt sajnálatos módon elhallgattam ezt a tényt. Nagyon rosszul tettem, uram, azért gondoltam, hogy most idejövök,

és mindent megmondok. Remélem, uram, hogy nem gyanúsítja Toniót. Az öreg Tonio a légynek sem tudna ártani, uram. És megesküszöm rá, hogy az éjszaka során nem hagyta el a fülkáját. Láthatja, uram, hogy nem ő volt. Tonio külföldi, de nagyon derék ember. Nem olyan, mint azok a gyilkoló olaszok, akikről annyit lehet olvasni.

Elhallgatott:

Poirot hosszan nézte az inast.

- Ez minden, amit el akart mondani?

- Ez minden, uram.

Megint elhallgatott, és mivel Poirot nem válaszolt semmit, bocsánatkérően meghajolt, és egy pillanatnyi habozás után elhagyta az étkezőkocsit -halkan, észrevétlenül, ahogy jött.

- Sok bűnügyi regényt olvastam, de ez a legképtelenebben is túltesz - mondta Konsztantinosz doktor.

- Szerintem is - mondta Bouc. - A tizenkét utas közül kilencről kiderült, hogy köze volt az Armstrong-ügyhöz. Mi következhetik ezután, barátom? Vagy mondjam azt, hogy ki következik?

- Talán válaszolhatok a kérdésre - mondta Poirot. - Éppen amerikai nyomozó barátunk, Hardman úr következik.

- Ő is vallomást akar tenni?

Mielőtt Poirot válaszolhatott volna, az amerikai odaért az asztalukhoz. Leült, és figyelmesen rájuk nézve kibökte:

- Mi van ezen a vonaton? Tiszta bolondokháza.

Poirot rákacsintott.

- Biztos benne, Hardman úr, hogy nem maga volt a kertész az Armstrong-házban?

- Nem volt kertjük - felelte Hardman szabatosan.

- Vagy talán komornyik volt?

- Nem volt elég cifra a modorom hozzá. Nem, nekem semmi szerepem nem volt az Armstrong házban, de attól félek, hogy én vagyok az egyetlen a vonaton! Hihetetlen! Hallja, mit mondok? Hihetetlen!

- Tagadhatatlanul kissé meglepő - mondta Poirot szerényen.

- Inkább elképesztő - heveskedett Bouc.

- Van valamilyen elképzelése a dologról, Hardman úr? - érdeklődött Poirot.

- Nincs. Egyszerűen nem értem. Fel sem tudom fogni. Nem lehetnek benne valamennyien! De fogalmam sincs róla, melyikük tehetette. Hogyan sütötte ki mindezt? Ezt szeretném tudni.

- Kitaláltam.

- Maga aztán tud találgatni! Szeretném, ha az egész világ megtudná, hogy maga hogy tud találgatni.

Hardman hátradőlt a székében, és csodálattal bámulta Poirot-t.

- Ne haragudjon - folytatta aztán -, de senki sem nézné ki ezt magából. Megemelem maga előtt a kalapom. Meg én!

- Nagyon kedves magától, Hardman úr.

- Szó se róla, megérdemli.

- Ne felejtjük el, hogy az ügy még nincs megoldva - mondta Poirot. - Mert mondhatjuk-e, hogy tudjuk, ki ölte meg Ratchettet?

- Rám ne számítson - mondta Hardman. - Én nem mondok semmit. Én csak csodálom magát. És ki lehet az a két utas, akivel kapcsolatban még nem találgatott? Az amerikai asszony és a komorna? Ők volnának egyedül ártatlanok ezen a vonaton?

- Hacsak nem tudjuk őket is beilleszteni a gyűjteményünkbe - mosolygott Poirot. - Például házvezetőnőnek meg szakácsnőnek Armstrongékhoz.

- Én már ezen sem csodálkoznék - mondta Hardman csendes kétségbeeséssel. - Bolondokháza! Igen, bolondokháza!

- Barátom - fordult Poirot-hoz Bouc -, ne feszítsük tovább a húrt. Lehetetlen, hogy mind benne legyenek!

Poirot ránézett.

- Maga nem ért az egészszből semmit - mondta. - Semmit sem ért. Mondja meg, tudja-e, hogy ki gyilkolta meg Ratchettet!

- Miért? Maga tudja? - álmélkodott Bouc.

Poirot bólintott.

- Igen - mondta. - Már egy ideje tudom. És olyan nyilvánvaló, hogy csodálom, hogy maguk nem tudják. - Hardmanhoz fordult: - Vagy maga tudja?

A nyomozó a fejét rázta. Kíváncsian nézett Poirot-ra.

- Nem tudom - mondta. - Fogalmam sincs róla. Melyikük volt?

Poirot egy percig hallgatott. Aztán ezt mondta:

- Legyen szíves, hívjon be ide mindenkit, Hardman úr. Ennek az esetben két megoldása képzelhető el. Ezt a két megoldást szeretném mindnyájuk elé terjeszteni.

Poirot két megoldása

Az utasok betódultak az étkezőkocsiba, és leültek az asztalok köré. Mindegyikük arcáról többé-kevésbé ugyanazokat az érzéseket lehetett leolvasni: aggodalommal vegyes várakozást. A svéd hölgy még mindig sírt, ezúttal Hubbardné vigasztalta őt.

- Szedje szépen össze magát, kedvesem. Minden tökéletesen rendben lesz. Csak szedje szépen össze magát. Ha gyilkos van köztünk, akkor is mi mindnyájan tudjuk, hogy nem maga az. Aki ilyesmit gondolna, bolond. Üljön le, én is itt maradok maga mellett: És ne legyen már ennyire kétségbeesve.

Elhallgatott, mert Poirot felemelkedett a helyéről. A hálókocsi-kalauz tétován állt az ajtóban.

- Megengedi, hogy benn maradjak, monsieur?

- Természetesen, Michel.

Poirot megköszöri a torkát.

- Hölgyeim és uraim, *mesdames et messieurs*, angolul fogok beszélni, mert ezt a nyelvet, azt hiszem, mindannyian értik. Sámuel Edward Ratchett, más néven Cassetti meggyilkolásának kivizsgálására gyűltünk itt össze. Ennek a rejtélynek két megoldása képzelhető el. Mind a kettőt maguk elé fogom terjeszteni, és felkérem monsieur Boucot és dr. Konsztantinoszt, döntsék el, hogy melyik megoldás a helyes. A tényeket valamenynyien ismerik. Ratchett urat ma reggel holtan ta-

lálták. Leszúrták. Azt tudjuk, hogy éjjel után harminchét perccel még életben volt, mert beszélt az ajtón keresztül a kalauzzal. A pizsamakabátjában egy órát találtunk, összevissza volt horpadva, negyed kettőkor állt meg. Konsztantinosz doktor, aki a holttestet megvizsgálta, a halál időpontját éjjel és két óra közöttre teszi. A vonat, mint tudjuk, fél egykor hófúvásba került. Ez után az időpont után a *vonatot senki sem hagyhatta el*. Hardman úr, aki egy New York-i nyomozóiroda alkalmazottja...

A fejek Hardman felé fordultak.

- Tehát Hardman úr tanúsítja, hogy senki sem mehetett el a fülkéje, a leghátsó, a tizenhatos fülke előtt, anélkül hogy ő meg ne lássa. Ebből arra kell következtetnünk, hogy a gyilkos a calais-i közvetlen kocsni valamelyik utasa. Ez *volt* az elképzelésünk.

- Hogyhogy? - kiáltotta Bouc megdöbbenően.

- Hadd tárjam tehát maguk elé az újabb elképzelésünket. Igen egyszerű. Ratchett úrnak volt egy bizonyos ellensége. Meg is adta a személyleírását Hardman úrnak, és azt mondta, hogy ha egyáltalán sor kerül az élete elleni támadásra, valószínűleg az Isztambulból való eltávozás utáni második éjszakán fog megtörténni. Ratchett, hadd áruljam el, hölgyeim és uraim, sokkal többet tudott annál, mint amit elmondott. Az ellensége, ahogy Ratchett számított is rá, Belgrádban szállt fel a vonatra, vagy talán Vinkovciban, az Arbutnot ezredes és MacQueen úr rövid leszállásakor nyitva maradt ajtón. Rendes ruhája fölött hálókocsi-kalauzi egyenruhát viselt, és kalauz kulcs is volt nála, bemehetett Ratchett fülkéjébe akkor is, ha az ajtó zárva volt. Ratchett altatót vett

be, mélyen aludt. Az ellensége vad dühvel agyon-szurkálta, és a Hubbardné asszony fülkéjébe vezető ajtón hagyta el a büntett színhelyét...

- Úgy van - bólogatott Hubbardné asszony.

- A gyilkos a tört Hubbardné asszony mosdó-szeres zacskójába dugta. Nem vette észre, de elhagyta közben egyenruhájának egyik gombját is. Kisurrant a fülkéből, végigsietett a folyosón. Az egyenruhát sebesen egy bőröndbe gyömöszölte egy üres fülkében, és mielőtt a vonat elindult, már le is szállt, ugyanott, ahol felszállt, az étkező-kocsihoz közelebb levő ajtón.

Mindenki álmélkodott.

- És az óra? - kérdezte Hardman.

- Éppen ez magyaráz meg mindent. Ratchett *elfelejtette hátraigazítani az óráját Caribrodiban!* Az órája még mindig a kelet-európai időt mutat-ta, vagyis egy órával *többet*, mint a közép-euró-pai idő. A valóságban *negyed egykor* ölték meg, és nem *negyed kettőkor*.

- Ez a magyarázat teljességgel elképzelhetet-len - kiabálta Bouc. - És ki beszélt éjfél után har-minchét perccel a fülkében? Vagy Ratchett volt az, vagy a gyilkosa!

- Nem biztos. Lehetett, hogy is mondjam csak, egy harmadik személy is. Bement Ratchetthez, mert beszélni akart vele. Holtan találta. Csönget-tett, hívta a kalauzt, de aztán, ahogy maga szokta mondani, elfogta a harctéri idegesség, megijedt, hogy őt fogják a gyilkosság elkövetésével vádol-ni, és ezért Ratchett hangját utánozva kiszólt az ajtón.

- Elképzelhető - nyugodott bele Bouc, bár nem szívesen.

Poirot Hubbardnéra nézett.

- Mondani szeretett volna valamit, madame.

- Nem is tudom, mit akartam mondani tulajdonképp. Azt hiszi, hogy én sem igazítottam vissza az órát?

- Nem, madame. Azt hiszem, hogy maga félálomban hallotta, hogy a gyilkos keresztülsuhan a fülkén. Később felriadt, azt hitte, hogy valóban ott van az a férfi a fülkéjében, és csöngetett a kaulauznak.

- Lehet - ismerte be Hubbardné.

Dragomirov hercegné merőn Poirot szemébe nézett.

- És hogyan magyarázza a komornám vallomását, monsieur?

- Ez elég könnyű feladat, madame. A komornája látta, hogy a felmutatott zsebkendő a magáé. Megpróbálta védeni magát, bár ügyetlenül. Találkozott ugyanis azzal az emberrel, de korábban; mikor a vonat Vinkovciban állt. Azt mondta, hogy később találkozott össze vele, mégpedig azzal a homályos elképzeléssel, hogy ezáltal megtámadhatatlan lesz a maga alibije.

A hercegné bólintott.

-Maga csakugyan mindenre gondol, monsieur. Csodálom magát.

Egy pillanatra csend támadt. Aztán mindenki összerezzen; mert Konsztantinosz doktor az asztalra vágott.

- Nem igaz! - mondta. - Nem, nem és még egyszer nem! Ez a magyarázat nem állja meg a helyét. Legalább egy tucat apróságban elfogadhatatlan. A büntettet nem követhették el így, és ezt monsieur Poirot maga is nagyon jól tudja.

Poirot sokat sejtetőn nézett vissza rá.

- Látom, elő kell hozakodnom másik megoldással is. De azért ne feledkezzünk meg erről az első lehetőségről se. Később talán mégis ezt tartják elfogadhatóbbnak.

Visszafordult a többiek felé.

- Ennek a rejtélynek még egy megoldása képzelhető el. Elmondom, milyen úton jutottam el hozzá. Végighallgattam a vallomásokat, hátra-dőltem a székeemben, és gondolkozni kezdtem. Néhány pontot felettébb figyelemreméltónak találtam. Elmondtam ezeket két társamnak. Néhányukra fény derült időközben, például az egyik útlevelemben látható zsírfoltra és így tovább. Sorra veszem most a még megválaszolatlan kérdéseket. Az első és legfontosabb az a megjegyzés volt, amit Bouc úr Isztambulból való elindulásunk után, ebéd közben tett az étkezőkocsiban. Azt mondta, hogy ez a társaság azért érdekes, mert rendkívül változatos, minden osztály és nemzet megtalálható benne. Igazat adtam neki, és amikor ez a megjegyzés megint eszembe jutott, megpróbáltam elképzelni, hol jöhet össze ilyen társaság. Azt a választ kellett adnom magamnak, hogy csakis Amerikában. Amerikában még egy háztartás is elképzelhető ennyi nemzetiségből, olasz gépkocsivezetővel, angol nevelőnővel, német komornával, svéd ápolónővel és így tovább. Ekkor kezdtem „találgatni”, minden szereplőnek kiosztottam az Armstrong-drámában játszott szerepét, mint egy színházi rendező. Ez a szereposztás nagyon érdekes és tanulságos eredménnyel zárult. Sorra vettem gondolatban az egyes vallomásokat is, és néhány érdekességet találtam bennük. Először például MacQueen úr vallomásában. Az első beszélgetéskor minden tökéletes

rendben volt. De a második alkalommal mon-
dott valami furcsát. Elárultam neki, hogy talál-
tunk egy papírdarabot, ami az Armstrong-ügyre
vonatkozik. Ezt felelte: „De hiszen az...”, aztán
megállt, és így folytatta: „már bocsánat... na-
gyon nagy gondatlanság volt az öreg részéről”.
Ereztem, hogy eredetileg nem ezt akarta monda-
ni: Talán inkább azt, hogy: „*De hiszen azt eléget-
ték!*” Vagyis *MacQueen tudott a papírról és a*
papír megsemmisítéséről, tehát vagy a gyilkos
lehet, vagy a segítőtársa. Menjünk tovább. Méz-
zük az inast. Azt mondta, hogy a gazdája mindig
altatót vesz be, ha vonaton tölti az éjszakát. Le-
het, hogy ez általában igaz, *de vajon éppen a*
múlt éjszaka akarhatott-e altatót beszedni Rat-
-hett? A párnája alatt talált pisztoly tagadólag vá-
laszol erre a kérdésre. Ratchett virrasztani akart
múlt éjszaka. Ha altatót itattak vele, akarata elle-
nére került az italába. Ki tehette bele? MacQueen
vagy az inas. Foglalkozzunk ezután Hardman úr
vallomásával. Mindent elhittem neki, amit a fog-
lalkozásáról mondott, de amikor elmagyarázta,
hogyan őrködött Ratchett biztonsága fölött, a tör-
ténete képtelenné változott. Hatásosan csak úgy
védhetne volna Ratchettet, ha beül a fürkéjébe éj-
szakára, vagy olyan helyre áll, ahonnan szemmel
tarthatja a fülkeajtót. A vallomása csak egy dol-
got bizonyított: azt, hogy *a vonat többi kocsijá-*
ban utazók közül senki sem ölhetette meg Rat-
chettet! A calais-i kocsivalósággal körül volt
tehát zárva. Ezt a tényt is különösnek és érthet-
lennek tartottam, amire majd vissza kell térnem.
Így gondolom, valamennyien hallottak már De-
benham kisasszonynak és Arbutnot ezredesnek
arról a néhány szavas beszélgetéséről, amelyet

véletlenül kihallgattam. Számomra az volt benne a legérdekesebb, hogy az ezredes a kisasszonyt Marynek szólította, és elég bizalmas kapcsolatban volt vele. Az ezredes állítólag alig néhány napja ismerte meg Debenham kisasszonyt. Ismerem ezt az angol emberfajtát. Még ha első látásra beleszeretett volna a hölgybe, akkor is csak lassan és illendően fűzte volna szorosabbra a szálakat, nem ilyen kapkodva. Mindebből arra következtettem, hogy Arbuthnot ezredes és Debenham kisasszony régóta ismerik egymást, de valamilyen ok miatt megjátsszák, hogy idegenek. Ráadásul Debenham kisasszony ismerte a távolsági beszélgetés kifejezést, pedig azt mondta, hogy sohasem járt Amerikában. És most nézzünk meg egy másik tanút! Hubbardné asszony azt állította, hogy ágyban fekve nem láthatta, be van-e reteszelve a szomszéd fürkébe vezető ajtó, és Ohlsson kisasszonyt kérte meg az ellenőrzésére. Valomása tökéletesen igaz lehetett volna, ha páros számú fürkékben utazik, a kettesben, a négyesben, a tizenkettesben, mert ezekben a retesz közvetlenül a kilincs alatt van. De a hármasban és általában a páratlan számú fürkékben a retesz jóval a kilincs fölött van, vagyis a mosdószeres zacskó nem takarhatja el. Kénytelen voltam arra következtetni, hogy Hubbardné asszony egy soha meg nem történt jelenetet talált ki. És most ideje, hogy egy kicsit az időről beszéljünk. A horpadt órával kapcsolatban számomra az volt a legérdekesebb, hogy hol találták meg. Ratchett pizsakabátjának zsebében, a lehető legkényelmetlenebb és legalkalmatlanabb helyen, különösen ha figyelembe vesszük, hogy az ágy fejénél az óra felakasztására egy kis horog van. Biztos voltam

benne, hogy az órát megtévesztő céllal csempészték az áldozat zsebébe. Vagyis a bűntettet nem negyed kettőkor követték el. Talán korábban. Pontosabban szólva éjfél után harminchét perccel? Barátom, monsieur Bouc szerint erre vall az a kiáltás, amire éjszaka felriadtam. De ha Ratchettet elkábították, *nem kiálthatott!* Mert ha kiálthatott volna, védekezni is tud, márpedig ilyen küzdelemnek semmi nyomát sem láttuk. Arra is emlékeztem, hogy MacQueen úr kétszer is felhívta a figyelmemet (másodszor elég feltűnően), hogy Ratchett nem tudott franciául. Mindebből arra következtettem, hogy éjfél után harminchét perccel az én kedvemért egy kis színjátékot játszottak el. Az óra odacsempészése a bűnügyi regényekből jól ismert fogás, bárki átláthat rajta. Számítottak rá, hogy én is megteszem, és ügyességemben elbizakodva azt fogom gondolni, hogy mivel Ratchett nem tudott franciául, éjfél után harminchét perccel nem hallhattam az ő hangját, vagyis Ratchett ekkor már halott volt. Én azonban meg vagyok győződve róla, hogy ebben az időpontban Ratchett elkábítva, de elevenen feküdt az ágyában. A színjáték, úgy gondolták, sikeresnek bizonyult. Kinyitottam az ajtómat, és kinéztem. Hallottam is a francia beszédet. És ha olyan képtelenül ostoba volnék, hogy nem figyelek föl az ellentmondásra, majd felhívják rá a figyelmemet. Végszükségben MacQueen egyszerűen előállhat, és azt mondja: „Bocsásson meg, monsieur Poirot, *de az a hang nem lehetett Ratchett úr hangja!* Ratchett úr nem beszélt franciául.” Mi lehetett tehát a bűntény elkövetésének igazi időpontja? És ki lehetett a gyilkos? Azt hiszem (és csak *hiszem*), hogy Ratchettet két óra

körül gyilkolták meg, a doktor úr által megadott legkésőbbi elképzelhető időpontban. És hogy ki ölte meg?

Elhallgatott, körülnézett. Nem mondhatta, hogy nem hallgatják kellő figyelemmel. Minden szem rászegeződött. A csöndben a légy zümmögését meg lehetett volna hallani. Poirot lassan folytatta a mondókáját:

- Meglepett, hogy milyen nehéz bárki ellen bizonyítékokat találni, és milyen különös, hogy minden alibit, mondhatnám, a „legvalószínűtlenebb” személy igazolt. MacQueen úr és Arbutnot ezredes egymást, és ők aztán aligha találkozhattak össze korábban. Az angol inas az olaszét, a svéd hölgy az angolét. Azt mondtam magamban: „Furcsa. Nem lehet, hogy valamennyien bele vannak keveredve!” És akkor egyszerre tisztán láttam. *Valamennyien* bele vannak keveredve! Nemcsak valószínűtlen, hanem egyszerűen *lehetetlen*, hogy véletlenül kerüljön össze egy vasúti kocsiba az Armstrong-ügynek ennyi szereplője. Itt nem a véletlen dolgozott, ez tervszerű volt! És eszembe jutott Arbutnot ezredes megjegyzése az esküdtszék intézményéről. Az esküdtszéknek tizenkét tagja van, a kocsiban tizenketten utaznak, Ratchetten tizenkét sebet számolhatunk meg. És máris meg tudtam magyarázni a legkülönösebb dolgot, azt, hogy miért utazik ez a különös társaság Isztambulból Calais-ba ebben az elhanyagolt évszakban. Ratchett elkerülte a megérdemelt büntetést Amerikában. Pedig vitathatatlanul bűnös volt. Magam elé tudtam képzelni ezt a különös esküdtszéket, tizenkét önjelölt esküdtet, aki halálra ítéli és a körülmények kényszerítő volta miatt személyesen ki is végzi Ratchettet. És mi-

helyt ezt elképzelttem, minden tökéletesen rendeződött az ügyben. Mert ez a kirakójáték tökéletes volt, mindenki ragyogóan játszotta kijelölt szerepét. Meg volt szervezve, hogy ha valakire terelődik a gyanú, valaki más vagy mások tisztázni fogják, és még jobban összekuszálják vele a szálakat. Hardman vallomása azért volt szükséges, nehogy egy kívülállóra terelődjön a gyanú, aki esetleg nem tud alibit igazolni. A calais-i kocsis utasait pedig nem fenyegette veszély. Vallomásuk minden apró részletét előre kidolgozták. Nagyon ügyes volt ez a kirakójáték, minden új elem még nehezebbé tette a megoldás megtalálását. Barátom, monsieur Bouc mondta is, hogy ez az ügy teljességgel képtelen! És éppen ezt akarták elérni. De vajon mindent megmagyaráz-e a megoldás? Igen. A sebek jellegét is, hiszen mindegyiket más személy ütötte. A hamis fenyegető leveleket is, hiszen ezeket csak „bizonyítékul” készítették. (Nyilván voltak valódi fenyegető levelek is, de ezeket MacQueen megsemmisítette, és a hamisakat rakta a helyükbe.) Hardman történetéről is, hogy őt Ratchett fogadta fel, kiderült, hogy az első szótól az utolsóig hazugság. A rejtélyes „sötét kis ember, nőies hanggal” tökéletes leírás, hiszen egyik hálókocsi-kalauzt sem hozza gyanúba, és férfira-nőre egyaránt ráillik. A tőr használata is csak az első pillantásra meglepő, hiszen ez a célra legalkalmasabb fegyver. Mindenki használhatta, gyenge is, erős is, és hangtalan fegyver volt. Azt hiszem, bár nem vagyok biztos benne, hogy mindenki Hubbardné asszony fülkéje felől lépett be Ratchett elsötétített fülkéjébe, és dőft! Senki sem tudta, hogy tulajdonképpen melyikük dőfése végzett vele. Az utolsó fenyegető levelet, melyet

valószínűleg a párnáján talált meg Ratchett, gondosan elégették. Mivel semmi sem utalt az Armstrong-ügyre, nem terelődött volna a gyanú az utasokra. Megállapították volna, hogy a gyilkos útközben szállt fel a vonatra, és néhányan bizonyára látták volna, hogy ez a „sötét kis ember, nőies hanggal” leszáll a brodi állomáson! Nem tudom pontosan, mi történt, mikor az összeesküvők látták, hogy a vonat behavazódása miatt terüknek ez a része kudarcra van ítélve. Valószínűleg rögtönzött tanácskozást tartottak, és elhatározták, hogy mégiscsak megteszik. Igaz, hogy most már mindannyian gyanúba fognak keveredni, de erre is fél voltak készülve. Csak annyit tettek, hogy még jobban összekuszálták a dolgokat. Két tárgyat elhelyeztek az áldozat fülkéjében: a pipaszurkálót, ami Arbuthnot ezredesre terelte a gyanút, de neki volt a legjobb alibije, és az ő Armstrongnéhoz fűződő kapcsolatát lehetett a legnehezebben bizonyítani, és a zsebkendőt, ami Dragomirov hercegnére terelte a gyanút, őt pedig társadalmi helyzete, gyenge testi ereje és a komorna meg a kalauz által igazolt alibije valósággal megtámadhatatlanná tette. A dolog teljes összekuszálására még egy hamis nyomot ötlöttek ki, a vörös kimonós hölgyet. Az ő létezéséről is meg kellett győződnöm. Valami nekiesik az ajtómnak. Felkelek, kinézek, és látom a távolban a skarlátvörös kimonót. De látta ezt a rejtélyes nőt más is, a kalauz, Debenham kisasszony, MacQueen, jól összeválogatott kis csoport. Ráadásul egy jó humorérzékkel rendelkező utas az én bőröndömbe csempészte a kimonót, miközben én az utasokat hallgattam ki az étkezőkocsiban! Nem tudom, eredetileg kié lehetett ez a ruhadarab. Azt hiszem,

hogy Andrényi grófnée, mert az ő csomagjában csak egy kis sifoncsodát találtunk, olyan díszeset, hogy inkább estélyi ruhának tartaná az ember, mint pongyolának. Természetesen mihelyt Mac-Queen megtudta, hogy az elégetett levél egy része megmaradt, és éppen az Armstrong nevet tudtuk elolvasni, azonnal megmondta ezt a többieknek. Ettől fogva Andrényi grófné nehéz helyzetbe került, és a férje nyomban meg is változtatta az útlevelét. Ez volt a második balszerencse. Mindenesetre megállapodtak, hogy semmi közük az Armstrong családhoz. Tudták, hogy nincs módom ezeknek a tényeknek az azonnali megtudakolására, és azt hitték, hogy ilyen mélyen csak akkor vetem bele magam a dologba, ha komolyan gyanúsítok valakit. De még valaminél meg kell állnunk egy pillanatra. Ha az emlékezetem helyes (és tudtam, hogy csak ez lehet helyes), akkor a kalauz is bele van keveredve a dologba. De hiszen akkor tizenhárman vannak, és nem tizenketten! Ezúttal tehát nem azt kellett eldöntennem, hogy ennyi és ennyi emberből melyik a bűnös, hanem azt, hogy a tizenhárom személy közül ki ártatlan. Lássuk tehát, hogy ki. Különös eredményre jutottam. Az a személy nem vett részt a gyilkosságban, akinek pedig a legtöbb oka lett volna rá. Andrényi grófnéra gondolok. A férje ünnepélyesen a becsületszavát adta, hogy a grófné egész éjszaka nem hagyta el a fürkét, és én hittem ennek a komoly eskünek. Úgy gondolom, hogy Andrényi gróf „helyettesítette” a feleségét. Ezek szerint Pierre Michel is egy a tizenkettő közül. De hogyan magyarázhatom meg az ő szerepét? Tisztességes ember, hosszú ideje van a társaság szolgálatában, nem olyan ember, akit meg

lehet vesztegetni, hogy segédkezzen egy gyilkosságban. Vagyis neki is köze van az Armstrong-ügyhöz. Ez azonban valószínűtlennek tetszett. Egyszerre csak eszembe jutott, hogy az öngyilkos szolgáló francia volt. Tétélezzük fel, hogy ez a szerencsétlen lány Pierre Michel lánya. Ez mindent megmagyaráz, még azt is, hogy miért éppen ez a büntett színhelye. Kinek nem tisztáztuk még a szerepét? Arbuthnot ezredes Armstrongék barátja volt, gondolom, együtt szolgáltak a háborúban. A komorna Hildegarde Schmidt. Az ő helyét könnyen megtaláltam az Armstrong-házban. Lehet, hogy túlon túl falánknak fognak tartani, de ösztönösen megérezem a jó szakácsot! Csapdát állítok neki, és bele is esik. Azt mondtam, tudom, hogy jól főz. Azt feleli: „Igen, kérem. Mindegyik úrnőm azt mondta, hogy jól főzök.” De hogyan jöhetnének rá a munkaadói, hogy jól főz, ha komornaként alkalmazzák? Itt van még Hardman úr is. Biztos voltam benne, hogy nem szolgált Armstrongéknál. Csak azt tétélezhettem fel, hogy szerelmes volt a francia lányba. Beszéltem is neki a külföldi lányok szépségéről. Megint csak bekövetkezett, amire számítottam. Elfutotta a szemét a könny, bár ő azt mondta, hogy csak a hó vakítja. Nem maradt más hátra, csak Hubbardné asszony. Hadd mondjam meg, hogy Hubbardné játszotta a legfontosabb szerepet ebben a drámában. Ő volt a Ratchett fülkéje melletti fülke gazdája, könnyebben ráterelődhetett a gyanú, mint másokra. Alibije sem lehetett, mint a többieknek, ez is nyilvánvaló. Ennek a szerepnek, a kissé nevetséges, de nagyon is elhíhető megszállott amerikai anya szerepének az eljátszásához művészre

volt szükség. De hiszen volt is művész az Armstrong családban. Linda Arden, a színésznő...

Poirot elhallgatott.

Hubbardné asszony megszólalt. Bársonyos, meleg, álmatag volt a hangja, egészen másmin-lyen, mint amit eddig hallottak tőle. Ezt mondta:

- Mindig büszke voltam a vígjátéki alakításaim-ra. Ostoba hiba volt az, amit a mosdószeres zacskóval elkövettem - folytatta. - Hiába, mindig gondosan kell próbálni. Az idefelé vezető úton el-próbáltunk mindent. Úgy látszik, akkor páros számú fülkében voltam. Nem gondoltam rá, hogy másutt a retesz máshol van. - Megfordult a szé-ken, és Poirot-ra meredt. - Most már mindent tud, monsieur Poirot. Maga bámulatra méltó ember. De azt még maga sem tudja elképzelni, milyen szörnyű volt az a régi nap New Yorkban. A gyásztól majdnem elment az eszem. És a többieké is. Arbuthnot ezredes is ott volt. Ő volt John Armstrong legjobb barátja.

- Megmentette az életemet a háborúban - szolt közbe Arbuthnot.

- Lehet, hogy csakugyan elment az eszünk, de elhatároztuk, hogy végre kell hajtani azt a halálos ítéletet, amely alól Cassettinak sikerült kibújni. Tizenketten voltunk. Azaz tizenegyen voltunk je-len, mert Susanne apja természetesen itt volt Franciaországban. Először sorsot akartunk húz-ni, hogy ki tegye meg, de aztán ezt a megoldást választottuk. Azt hiszem, Antonio ajánlotta ezt a megoldást. Mary dolgozta ki a részleteket Mac-Queennel. Hector imádta Soniát, a lányomat. Tőle tudtuk meg, hogyan intézte el Cassetti sok pénzzel azt, hogy felmentsék. Hosszú ideig dol-goztunk ezen a terven. Először is meg kellett ta-

lálnunk Ratchettet. Hardmannak végre sikerült. Aztán be kellett csempésznünk a szolgálatába Mastermant és Hectort, vagy legalábbis az egyiküket. Ez is sikerült. Utána tanácskoztunk Susanne apjával. Arbuthnot ezredes ragaszkodott hozzá, hogy tizenketten legyünk. Úgy érezte, hogy csak így rendjén való. Nem tetszett neki a tőr, de be kellett látnia, hogy ez felel meg legjobban a céljainknak. Susanne apja beleegyezett. Susanne volt az egyetlen gyereke. Hector megüzente, hogy Ratchett az Orient expresszel fog valamikor hazautazni. Mivel Pierre Michel éppen ezen a vonalon dolgozott, nem szalaszthattuk el a nagy alkalmat. És így legalább a gyanú sem terelődött volna valamilyen ártatlan kívülállóra. Természetesen tudott a dologról a lányom férje is, és ragaszkodott hozzá, hogy ő is vele tart az úton. Hector kimódolta, hogy Ratchett a megfelelő napot válassza ki az útra, azt, amikor Michel szolgálatban van. A calais-i kocsi valamennyi fülkáját le akartuk foglalni, de egyet nem tudtunk, mert az már régóta le volt foglalva az egyik társaság igazgatójának. A mesebeli Harris úr természetesen csak képzelt személy volt. De kínos lett volna, ha valamilyen idegen betelepszik Hector mellé a fülkébe. És az utolsó pillanatban éppen maga jelent meg.

Elhallgatott. Aztán így folytatta:

- Most már mindent tud, monsieur Poirot. Mi a szándéka velünk? Ki kell derülnie mindennek? Mem varrhatná az egészet az én nyakamba, egyedül az enyémbe? Szívesen beledöftem volna tizenkétszer is. Nemcsak a lányom halálát okozta, meg az unokámét, meg a másikat, aki boldogan élhetne különben, hanem sokkal többekét. Sok gyereket elrabolt Daisy előtt, és még többet ra-

bolhatott volna el ezután. A társadalom szemében bűnösnek bizonyult. Mi csak az ítéletet hajtottuk végre. Ne rángassa bele a többieket, ezeket a derék, hűséges lelkeket... szegény Michelt... Maryt és Arbuthnot ezredest, akik szeretik egymást...

Csodálatos hangja betöltötte a zsúfolt kocsit. Bársonyos volt, mély, szívhez szóló, most is felkavarta a hallgatóságot, mint New Yorkban, a színpadon.

Poirot a barátjára nézett.

- Maga a társaság igazgatója, monsieur Bouc - mondta. - Mi a maga véleménye?

Bouc a torkát köszörülte.

- Nézetem szerint, monsieur Poirot, az első megoldás volt a helyes - mondta. - Igen, az első. Ezt a megoldást kell a jugoszláv rendőrség elé terjesztenünk, mielőtt megjelennek. Egyetért velem, doktor? A többi az ő dolguk...

- Tökéletesen egyetérték - mondta dr. Konsztantinosz. - Ami az orvosi szakvéleményt illeti, elismerem, hogy egyik-másik elképzelésem alighanem túlhajszoltnak bizonyult.

- Maguk elé terjesztettem a megoldást - mondta Poirot. - Most pedig tisztelettel távozom...

Európa Könyvkiadó, Budapest
Felelős kiadó Osztovits Levente igazgató
Szedte a TypoStúdió Kkt.
Nyomta a Szekszárdi Nyomda Kft.
Felelős vezető
Vadász József ügyvezető igazgató
Készült Szekszárdon, 2001-ben
Felelős szerkesztő Gy. Horváth László

A borító Pintér László munkája
Műszaki szerkesztő Névery Tibor
Készült 11,05 (A/5) ív terjedelemben

ISBN 963 07 6883 6

Néhány óra múlva felébredt, vagyis inkább felriadt. Tudta, hogy mi ébresztette fel - egy hangos nyögés, szinte kiáltás, valahonnan egészen közelről. És a következő pillanatban harsányan megszólalt egy csengő.

Poirot felült, és meggyújtotta a lámpát. Most vette észre, hogy a vonat áll. Valószínűleg egy állomás.

A kiáltás megijesztette. Emlékezett rá, hogy a szomszéd fülke Ratchetté. Felkelt, és kinyitotta az ajtót, éppen akkor, amikor a kalauz végigsietett a folyosón, és bekopogott Ratchett ajtaján. Poirot résnyire nyitva hagyta az ajtót, és figyelt. A kalauz még egyszer kopogtatott. Megszólalt egy csengő, és egy távoli fülke ajtaja fölött kigyulladt egy lámpa. A kalauz hátrapillantott. Ebben a másodpercben - egy hang a szomszéd fülkében franciául:

- Semmi baj. Tévedtem.

- Rendben van, monsieur.

A kalauz elsietett, és bekopogott azon az ajtón, amely fölött égett a lámpa.

Poirot megkönnyebbült szívvel visszabújt az ágyba, és eloltotta a villanyt. De előbb még megnézte az óráját. Nulla óra harminchét perc volt.

ISBN 963-07-6883-6

9 789630 768832

980,- Ft